

AZƏRBAYCAN

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

№ 262 (9141) CÜMƏ AXŞAMI, 1 dekabr 2022-ci il

Qəzetin əsası 1918-ci ildə qoyulmuşdur

www.azerbaijan-news.az

Zəngəzur dəhlizi hökmən açılacaq

İLHAM ƏLİYEV Vətən müharibəsindəki Zəfərdə olduğu kimi, bu dəfədə Ermənistanı və onun havadarlarını məğlub edəcək

"Azərbaycan Zəngəzur dəhlizinin öz ərazisindən keçən hissəsinin yekunlaşdırılmasına yaxındır. Yeni marşrutlar və enerji təhlükəsizliyi də bu sıradadır. Hesab edirəm ki, işə başlamağın vaxtıdır. Biz 30 il itirdik və erməni işğal olmasa idi, düşünürəm ki, Cənubi Qafqaz bu gün daha müasir, dinamik və daha geniş iqtisadi potensiala malik region ola bilərdi".

Hələ aylar öncə 50-dən artıq dövlətin beynəlxalq mərkəzlərinin, tanınmış ictimai-siyasi xadimlərinin iştirakı ilə Bakıda keçirilən "Qlobal dünya nizamına təhdidlər" mövzusunda Qlobal Bakı Forumunda prinsipial və qəti mövqeyini ifadə edən İlham Əliyev bir daha bəyan etmişdi ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsi ən qısa zamanda həlli gələcək regional sülhün fundamental elementlərindəndir. Əgər Azərbaycana Naxçıvanla qərb rayonları arasında əlaqə yolu təqdim edilməyəcəksə, sülh haqqında danışmaq çətin olacaq və birgə yaşayış, normal qonşuluq münasibətlərinin qurulmasına yönəlmis bütün səyləri uğursuz olacaq.

→ 3

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev YAP üzvlərinin təltif olunması haqqında sərəncam imzalayıb

→ 2

Regionda sülh, əməkdaşlıq və inkişaf siyasəti

Azərbaycanın irəli sürdüyü bu cür faydalı layihələr heç kimə qarşı deyil, əksinə, hamının xeyrinədir. Azərbaycan və Türkiyə arasında bütün sahələrdə güclənən və bundan sonra da gücləndiriləcək strateji müttəfiqlik münasibətləri isə regional sabitliyin mühüm meyarıdır.

→ 4

Rəqabət azadlığı

Bu sahədə yeni məəcəllənin qəbulu iqtisadi islahatların effektivliyini daha da yüksəldəcək

Ölkədə azad rəqabətin təminatı üçün Rəqabət Məcəlləsinin əhəmiyyəti böyükdür. Bu sənəd iqtisadi islahatların daha da dərinləşməsi üçün yeni imkanlar yaradacaq. Layihə Milli Məclisə təqdim olunduqdan sonra müzakirələr başlanacaq. Müzakirələr zamanı təkliflərimizi daha aydın səsləndirəcəyik.

→ 6

2023-cü il "Heydər Əliyev ili" dir

Ümummillə Liderə olan qədirbilənlik rəğbətlə qarşılıb

→ 4

◆ Dilimiz varlığımızdır

Ana dilimizi qorumaq vətəndaşlıq borcumuzdur

Milli adət-ənənələrimizin və tariximizin ən böyük təssübəkəsi olan Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan dilinin inkişafı qayğısına qalaraq demişdir: "İnkişaf etmiş zəngin dil mədəniyyətinə sahib olan xalq öyilməzdir, ölməzdir, böyük gələcəyə malikdir. Ona görə də xalqımıza ulu babalardan miras qalan bu ən qiymətli milli sərəvəri hər bir Azərbaycan övladı göz bəbəyi kimi qorumaq, daim qayğı ilə əhatə etməlidir".

→ 6

Rusiyanın Vardanyan ssenarisi də çürük çıxacaq

Prezident İlham Əliyev Silahlı Qüvvələrimizin qəhrəmanlığı hesabına Qarabağ münaqişəsini artıq həll edib. İlham Əliyevin qələbədən sonrakı iki ildə imzaladığı sənədlərin heç birində Dağlıq Qarabağ barədə bir kəlmə də yoxdur. Əvəzində Xankəndi şəhərinin də daxil olduğu "Qarabağ iqtisadi zonası" yaradılıb. Yaxın iki ildə Azərbaycan hökuməti Ağdamdan Xankəndiyə qaz kəməri çəkməyi planlaşdırır. Vardanyanın bu planlara mane olmaq imkanı isə sıfır altındadır.

→ 4

Kəndli üçün başa çatan təqvim ilidir

Təsərrüfat ilininsə sonu olmur

Cəlilabad taxılçıları həmişə başqalarına nümunə olmuşlar. Bu gün də elədir. Düzdür, keçən il rayonda keyfiyyətsiz toxumla bağlı məhsuldarlıq nisbətən aşağı olmuşdu. Lakin bundan ciddi nəticə çıxaran taxılçı fermerlər cari ilin payız üçün keçən ilin payızında daha keyfiyyətli, yüksək reproduksiya toxum səpdilər. Nəticəsi də yaxşı oldu, əkinçiləri sevindirdi. Rayon üzrə 62 min hektardan 165 min 600 ton buğda, 13 min 250 ton arpa biçildi. Buğda əkilən sahələrin hər hektarının məhsuldarlığı 29,2, arpanınkı 25 sentner oldu.

→ 10

Oğuldərədə xoşbəxt günlərimizə qovuşduq

→ 7

Ümid Azərbaycandır

Avropa yaranmış böhrana görə ABŞ-ni ittiham edir

→ 12

Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən şəxslərin təltif edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq, Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 illiyi münasibətilə **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakına görə aşağıdakı şəxslər təltif edilsinlər:

2-ci dərəcəli "Vətəno xidmətə görə" ordeni ilə

Rohimzadə Vüqar Gəncəli oğlu

3-cü dərəcəli "Vətəno xidmətə görə" ordeni ilə

Əzizov İbrahim Vahab oğlu
Hüseynov Vaqif Aslan oğlu
Qasimov Elmar Eldar oğlu
Məmmədov Hikmət Baba oğlu
Vəliyev Fəxrəddin Vəli oğlu
Zabelin Mixail Yuryevič

"Tərəqqi" medalı ilə

Abasov Emil Tofiq oğlu
Abbasov Eldar Şamxal oğlu
Abdullayev Arzu Kamal oğlu
Abdullayeva Təranə Savaian qızı
Ağasiyev Şahmürad Şahvələd oğlu
Ağayev Cəmaləddin Moqbil oğlu
Ağayev Vahid Müzəffər oğlu
Baxışov Hüseynağa Eynulla oğlu
Bayramov Məzahir Əhməd oğlu
Bədəlova Rəmilə Alxan qızı
Cahangirov Tofiq Şahmürad oğlu
Əliyev Əlimərdan Ələkbər oğlu
Heydərov İbrahim Əli oğlu
Həşimova Almaz Ələkbər qızı
Hüseynov Aydın Nəsir oğlu
Hüseynov Elçin Məmməd oğlu
Hüseynova Səvinc Əmirhəməd qızı
İbraximov David Nuraiddin oğlu
İmanov Mobil Qulu oğlu
İsmayilov Hüseyn Abbas oğlu
İsmayilov Vüsar Qəşəm oğlu
Kərimov Elmar Hacı oğlu
Qarayev Əhliman Paşa oğlu
Qasimova Gülnarə Vaqif qızı
Qurbanov Sadiq Haqverdi oğlu
Qurbanov Vahid Həsən oğlu
Məmmədli Hülya Gündüz qızı
Məmmədov Anar İlyaz oğlu
Məmmədov Tahir Tais oğlu
Musayev Musa Həzi oğlu
Musayeva Zəkkiyyə Balaca qızı
Nağıyev Muxtar Teymur oğlu
Nəbiyev Bəxtiyar Eyyaz oğlu
Nəsirov Elman Xudam oğlu
Nuriyev Yaşar Sövcət oğlu
Osmanov Cavid Həmid oğlu
Ramazanova Rəhilə Mustafa qızı
Rəhimova Lələ Ovçu qızı
Səfiyev Valeh Şulu oğlu
Simanduyev Yavuşva Donoviç
Soltanov Rəfael Nəsir oğlu
Süleymanov Azər Abdul oğlu
Şadlinskaya Fəqət Nəcəb qızı
Şükürov Sahib Yunis oğlu
Tağıyev Əhliman Safalan oğlu
Vəliyev Rəmilə Vaqif oğlu
Vəliyev Bilman Məhərrəm oğlu
Yolçiyev Meydanəli Binəli oğlu.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 noyabr 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən şəxslərə "Əməkdar jurnalist" fəxri adının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdünün verilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 illiyi münasibətilə **qərara alıram**:

- Aşağıdakı şəxslərə "Əməkdar jurnalist" fəxri adı verilsin: Əliyev İlham Yaylaqalı oğlu
Musayev Alqış Həsən oğlu.
- Aşağıdakı şəxslərə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü verilsin: Xəlilov Zəhid Abdulla oğlu
Şadlinski Vaqif Bilas oğlu
Vəliyev Misirxan İzzət oğlu.
- Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 noyabr 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 16-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 4, maddə 213; 2001, № 3, maddə 143, № 6, maddə 362, № 11, maddələr 672, 679, № 12, maddə 731; 2002, № 1, maddə 2, № 5, maddə 241, № 6, maddə 328; 2003, № 1, maddələr 9, 23; 2004, № 1, maddə 10, № 2, maddə 57, № 3, maddə 133, № 6, maddə 413, № 7, maddə 505, № 9, maddə 672, № 12, maddə 981; 2005, № 3, maddə 151, № 4, maddə 278, № 7, maddə 560, № 10, maddə 874, № 11, maddə 1001, № 12, maddə 1094; 2006, № 3, maddələr 220, 222, № 5, maddə 385, № 11, maddə 923, № 12, maddələr 1004, 1025, 1030; 2007, № 5, maddələr 401, 437, № 6, maddə 560, № 8, maddə 756, № 11, maddələr 1049, 1053; 2008, № 3, maddə 156, № 7, maddələr 600, 602, № 10, maddə 887, № 11, maddə 960; 2009, № 2, maddə 48, № 5, maddə 294, № 6, maddə 399, № 12, maddələr 949, 969; 2010, № 2, maddələr 70, 75, № 4, maddə 275; 2011, № 1, maddə 11, № 2, maddələr 70, 71, № 6, maddə 464, № 7, maddə 598; 2012, № 11, maddə 1054; 2013, № 2, maddələr 89, 101, № 11,

maddə 1268; 2014, № 2, maddə 92, № 10, maddə 1162, № 11, maddə 1339, № 12, maddə 1527; 2015, № 2, maddə 97, № 3, maddə 250, № 6, maddə 680; 2016, № 2 (I kitab), maddələr 190, 201, № 5, maddə 847, № 11, maddə 1767; 2017, № 6, maddələr 1031, 1048, № 12 (I kitab), maddələr 2187, 2189; 2018, № 1, maddə 13, № 6, maddə 1155, № 7 (I kitab), maddələr 1380, 1408, № 12 (I kitab), maddə 2532; 2019, № 1, maddə 35, № 4, maddə 570, № 5, maddələr 796, 804, № 7, maddə 1182, № 8, maddə 1380; 2020, № 1, maddə 1, № 5, maddə 522, № 7, maddə 832, № 11, maddələr 1322, 1332, 1335, № 12 (I kitab), maddə 1424; 2021, № 1, maddə 2, № 5, maddə 427, № 6 (I kitab), maddələr 539, 541, № 7, maddələr 698, 711, № 8, maddə 894, № 11, maddə 1203; 2022, № 6, maddə 582) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 211-ci maddənin 1-ci hissəsi üzrə:

1.1. dördüncü abzas aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"yaşı 18-dən az olan işçilərin əməyinin tətbiqi qadağan olunan əmək şəraiti zərərli və ağır olan istehsalatların, peşələrin (vəzifələrin), habelə yeraltı işlərin;"

1.2. beşinci - yeddinci abzaslar müvafiq olaraq yeddinci - doqquzuncu abzaslar hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda beşinci və altıncı abzaslar əlavə edilsin:

"hamilə və ya bir yaşına çatmamış uşağı olan qadınların əməyinin tətbiqi qadağan olunan əmək şəraiti zərərli və ağır olan istehsalatların, peşələrin (vəzifələrin), habelə yeraltı işlərin;

hamilə və ya bir yaşına çatmamış uşağı olan qadınların iş yerlərində təmasda olması qadağan olunan zərərli istehsalat amillərinin;"

2. 240-cı maddənin 1-ci hissəsinin ikinci cümlicəsində "qadın əməyindən istifadə olunmasına yol verilməyən iş yerlərinə" sözləri "bu Məcəllənin 211-ci maddəsinin 1-ci hissəsinin beşinci və altıncı abzaslarında nəzərdə tutulan iş yerlərinə (işlərə)" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. 241-ci maddə ləğv edilsin.

4. 243-cü maddəyə aşağıdakı məzmununda 2-1-ci hissə əlavə edilsin:

"2-1. Bu Məcəllənin 211-ci maddəsinin 1-ci hissəsinin beşinci və altıncı abzaslarında nəzərdə tutulan hallar baş verəndə həmin hallar aradan qalxanaq işəgötürən hamilə və ya bir yaşına çatmamış uşağı olan qadınları yüngül işə keçirməlidir."

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 5 noyabr 2022-ci il

"Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 5 noyabr tarixli 629-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və "Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 15 aprel tarixli 122 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 5 noyabr tarixli 629-VIQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. əmək münasibətləri, dövlət sosial sığorta sistemində fərdi uçot və məşğulluq sahələrində rəqəmsal xidmətlərin genişləndirilməsi məqsədilə normativ hüquqi aktların təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 211-ci maddəsinin birinci hissəsinin beşinci abzasına uyğun olaraq, hamilə və ya bir yaşına çatmamış uşağı

olan qadınların əməyinin tətbiqi qadağan olunan əmək şəraiti zərərli və ağır olan istehsalatların, peşələrin (vəzifələrin), habelə yeraltı işlərin və həmin hissənin altıncı abzasına uyğun olaraq, hamilə və ya bir yaşına çatmamış uşağı olan qadınların iş yerlərində təmasda olması qadağan olunan zərərli istehsalat amillərinin siyahılarını və onların tətbiqi qaydalarını üç ay müddətində təsdiq etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. "Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 5 noyabr tarixli 629-VIQD nömrəli Qanunundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. "Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezi-

dentinin 1999-cu il 15 aprel tarixli 122 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 4, maddə 231; 2000, № 3 (I kitab), maddə 159; 2008, № 7, maddə 611, № 8, maddə 719, № 10, maddə 896; 2009, № 2, maddə 71, № 12, maddələr 977, 987; 2011, № 7, maddə 633; 2012, № 6, maddə 545; 2014, № 7, maddə 791, № 11, maddə 1408, № 12, maddə 1570; 2015, № 1, maddə 20; 2016, № 6, maddə 1050; 2018, № 10, maddə 2007, № 12 (I kitab), maddə 2615; 2019, № 2, maddə 206, № 5, maddə 844; 2020, № 8, maddə 1037, № 11, maddə 1348; 2022, № 6, maddə 596; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 4 avqust tarixli 1803 nömrəli Fərmanı) 2-ci hissəsinin üçüncü abzasından "241-ci maddəsinin altıncı hissəsində," sözləri çıxarılsın.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 noyabr 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən şəxslərin "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 illiyi münasibətilə **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakına görə aşağıdakı şəxslər "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilsin:

Əliyev Pənah Əli oğlu
İbrahimov Eldar Rza oğlu

Quliyev İsgəndər Həsən oğlu
Məmmədov Rəfiq Musa oğlu
Nəsirov Məmməd Yahya oğlu.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 noyabr 2022-ci il

Vayra Vike-Freyberqanın

"Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müstəvidə əlaqələrinin inkişafına verdiyi töhfəyə görə Vayra Vike-Freyberqa "Azərbaycan

Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 noyabr 2022-ci il

Musa İsmayıl oğlu Rüstəmov

Azərbaycanın elmi ictimaiyyətinə ağır itki üz vermişdir. Tanınmış kimyaçı alim, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Əməkdar elm xadimi, Dövlət Mükafatı laureatı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdüçüsü, texnika elmləri doktoru, professor Musa İsmayıl oğlu Rüstəmov 2022-ci il noyabrın 29-da ömrünün 93-cü ilində vəfat etmişdir.

Musa Rüstəmov 1930-cu il mayın 8-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ordubad şəhərində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra 1947-1952-ci illərdə o, Azərbaycan Sənaye İnstitutunun kimya texnologiyası fakültəsində kimyaçı-texnoloq ixtisası üzrə ali təhsil almışdır.

Əmək fəaliyyətinə 1952-ci ildən Azərbaycan Elmi Tədqiqat Neft Emalı İnstitutunda (indiki Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan akademik Yusif Məmmədliyəv adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunda) mühəndis-texnoloq kimi başlayan Musa Rüstəmov 1959-1988-ci illərdə həmin institutda kiçik elmi işçi, böyük elmi işçi, laboratoriya müdiri və elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində çalışmış, 1988-2011-ci illərdə institutun direktoru olmuş, 2011-ci ildən ömrünün sonunadək müəssisənin Neft və qazın kimyası və texnologiyası şöbəsinin müdiri işləmişdir.

Musa Rüstəmov 1961-ci ildə namizədlik, 1968-ci ildə doktorluq dissertasiyalarını müdafiə etmiş, 1973-cü ildə professor elmi adını almışdır.

O, 1980-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, 1989-cu ildə isə həqiqi üzvü seçilmişdir.

Akademik Musa Rüstəmov neft kimyası və neftin emalı sahəsində tədqiqatları ilə Azərbaycan elminin inkişafına töhfələr vermişdir. Alimin rəhbərliyi altında modifikasiyaları dərin elmi əsaslar üzərində qurulan yeni nəsillə katalitik krekinq sistemi yüksək səmərəliliyi ilə seçilərək respublikamızda və onun hüdudlarından kənar da neft emalı sənayesində uğurla tətbiq olunmuşdur. Musa Rüstəmovun araşdırmalarında, həmçinin ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyaların yarıdılması məsələləri öz əksini tapmışdır. Alimin bilavasitə iştirakı ilə respublikada hidrogen energetikasına dair ilk tədqiqatlar aparılmış, enerji daşıyıcılarının gələcək istifadəsi konsepsiyası, Azərbaycanın neft emalı və neft-kimya sənayesinin kompleks inkişaf sxemləri işlənilib hazırlanmışdır.

Musa Rüstəmov 500-dən artıq elmi əsərin, həmçinin 10 kitabın və 60 patentin müəllifidir. O, elmi nailiyyətlərinə görə 130 müəlliflik şəhadətnaməsi almışdır. Elmi kadrın yetişdirilməsinə xüsusi diqqət yetirən Musa Rüstəmov 50-dək fəlsəfə doktoru və 15 elmlər doktoru hazırlamışdır. Alim xarici ölkələrdəki mötəbər simpozium və konfranslarda Azərbaycanı layiqincə təmsil etmişdir.

Akademik Musa Rüstəmovun uzunmüddətli və məhsuldar elmi fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmişdir. O, 1979-cu ildə "Əməkdar elm xadimi" fəxri adını almış, 1982-ci ildə respublika Dövlət Mükafatı laureatı olmuş, 2004-cü ildə müstəqil Azərbaycan Respublikasının ali mükafatlarından olan "Şöhrət" ordeninə layiq görülmüş, 2019-cu ildə "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu" ilə təltif edilmişdir.

Görkəmli alim və səmimi insan Musa İsmayıl oğlu Rüstəmovun xatirəsi onu tanıyanların qəlbində həmişə yaşayacaqdır. Allah rəhmət elsin!

İlham ƏLİYEV, Mehriban ƏLİYEVA,
Əli ƏSƏDOV, Sahibə QAFAROVA, Samir NURİYEV,
Eldar ƏZİZOV, Fərah ƏLİYEVA, Emin ƏMRULLAYEV,
İsa HƏBİBBƏYLİ, Tofiq NAĞİYEV, Vaqif ABBASOV,
Dilqəm TAĞİYEV, Vaqif FƏRZƏLİYEV.

Cəlilabad rayonunun Abazallı-Təklə-Şorbaçı-Mədətli-Novruzallı-Məmmədrzalı-Məşədilər-Dostallı-Şötüklü-Boyxanlı-Məlikqasımlı və Şiləvəngə-Adnalı-Bədirlı avtomobil yollarının tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. On dörd min nəfər əhəlinin yaşadığı 14 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Abazallı-Təklə-Şorbaçı-Mədətli-Novruzallı-Məmmədrzalı-Məşədilər-Dostallı-Şötüklü-Boyxanlı-Məlikqasımlı və Şiləvəngə-Adnalı-Bədirlı avtomobil yollarının tikintisi məqsədilə "Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"nün 1.26.18-ci yarımbəndində göstərilmiş məbləğdən 7,0 (yeddi) milyon manat və 1.26.23-cü yarımbəndində göstərilmiş 10,2 milyon (on milyon iki yüz

min) manat olmaqla ümumilikdə Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə 17,2 milyon (on yeddi milyon iki yüz min) manat ayrılınsın.

2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 noyabr 2022-ci il

2023-cü il "Heydər Əliyev ili"dir

Ümummilli Liderə olan qədirbilənlik rəğbətlə qarşılıb

Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən milli dövlətçilik ənənələrinin tərkib hissəsi olaraq tarixi şəxsiyyətlərin, dövlət xadimlərinin, görkəmli hərbçilərin, mədəniyyət və incəsənət ustalarının, yazıçı, şair və digər unudulmazların yubileylerini keçirmək, ev-muzeylərini yaratmaq, heykəllərini ucaltmaq, büst və baryeflərinə qoymaq, adlarına küçə, meydan və prospektlər vermək, xatirə gecələri və anım tədbirləri keçirmək həmişə ictimai rəydə məmnunluqla qarşılıbmışdır.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycanı böyük inkişaf yoluna çıxaran siyasətini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli sərəncamına əsasən, Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi, əbədiyaşarlıq qazanmış xalqımızın Ümummilli Liderinə olan bu qədirbilənlik isə vətəndaşlarımız, respublikamızdan kənar yaşayan soydaşlarımız tərəfindən böyük sevinc və rəğbətlə qarşılıbmışdır.

Prezident İlham Əliyevin 28 noyabr tarixli sərəncamı ilə isə 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi ilə bağlı Tədbirlər Planı" təsdiq edilmişdir. Tədbirlər planına əsasən, gələcək illərdə təhsil müəssisələrində "Heydər Əliyev dərsləri" keçiriləcək, Azərbaycanın üzv olduğu

beynəlxalq təşkilatlarda silsilə tədbirlər təşkil ediləcək. Bundan başqa, ali təhsildə yüksək akademik göstəriciləri olan tələbələr üçün "Heydər Əliyev təqaüdü" təsis olunacaq. Sərəncamda öz əksini tapan bu müdafiənin elm ocaqlarında coşqu ilə qarşılıb. Bunu Bakı, Gəncə, Naxçıvan, Sumqayıt, Mingəçevir, Qazax, Lənkəran, Cəlilabad, Quba, Şəki, Zaqatala və digər bölgələrimizdə fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrindən redaksiyaya daxil olan telefon zənglərindən, internet bağlantılarından və müraciətlərdən də görmək mümkündür. Respublikamızın aparıcı ali təhsil ocaqlarından olan Azərbaycan Tibb Universitetinin İnsan anatomiyası və tibbi terminologiyası kafedrasının dosenti, tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Şöhret Qasimov həmkarlarının fikrini dəstəkləyərək bildirir ki, Ulu Öndörün 100 illik yubileyinin təntənə ilə keçirilməsi, bununla əlaqədar Azərbaycan Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş Tədbirlər Planı universitetimizin professor-müəllim heyəti tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılıbmışdır. Plana əsasən, Azərbaycanda ali təhsildə yüksək akademik göstəriciləri olan tələbələr üçün "Heydər Əliyev təqaüdü"nin təsis edilməsi tələbələr üçün böyük qürur hissi ilə "Heydər Əliyev ili"nin fəal iştirakçısı olmağı Ulu Öndörün amallarının həyata keçirilməsinə töhfə verməyi özünə şərəf və mənəvi borc bilir.

Rohman SALMANLI,
"Azərbaycan"

Rusiyanın Vardanyan ssenarisi də çürük çıxacaq

Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti məsuliyyət zonasına "dövlət naziri" kimi göndərilən Ruben Vardanyan yeni təlimatlar üçün Moskva yollanıb.

Kreml qüvvələrindən birində yüksək rütbəli kuratorlardan növbəti tapşırıqlar gözləyən Vardanyan, 2006-2011-ci illərdə prezident olduğu Skolkovodaki Moskva İdarəetmə Məktəbində baş tutan tədbirdə iştirak etməyə də macal tapıb. Bu barədə məlumat verən "Caliber.Az" saytı bildirir ki, məktəb rəhbərliyi, Vardanyan özü və mühafizəçiləri bunun Azərbaycan tərəfindən müəyyən suallar doğuracağını anlayaraq, onun seminarla iştirakının və çıxışının lentə alınmasına çalışıblar. Buna baxmayaraq, tədbirdə iştirak etməyə qərar verən Vardanyanın müzakirə olunduğu barədə məlumat əldə edilib. Tədbirin spikeri Vardanyanı auditoriyaya "dəmir yumruğu"un möhvi etdiyi separatçı qurumun "dövlət naziri" kimi təqdim edib. Xatırladaq ki, "Skolkovo" Fondunun Himayədarlar Şurasının sədri Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini Dmitri Medvedevdir və fond həm də federal büdcədən maliyyələşdirilir.

Əldə edilən məlumatlara görə, Vardanyan məktəbdə çıxışı zamanı "Qarabağda uğur qazanmaq şansını 3 faiz" qiymətləndirdiyini etiraf edib. Kifayət qədər nikbin rəqəmdir, çünki onun realılıqda şanslarının sıfır olduğu aydındır - Bakı marionet-

kaya və onun sahiblərinə Qarabağ bölgəsində vəziyyəti qızışdırmağa və sabitliyi pozmağa imkan verməyəcək. Bundan başqa, Vardanyanın Qarabağın erməni əhalisi adından Azərbaycan rəhbərliyi ilə "baş danışıqçı" roluna girmək cəhdləri də iflasa məhkumdur.

Xatırladaq ki, Avropa İttifaqının Şərq Tərəfdaşlığı üzrə xüsusi elçisi Dirk Şubel-6 görüşündə Prezident İlham Əliyev deyib: "Ermənistan Qarabağ ermənilərinin hüquqları və təhlükəsizliyi barədə söhbət aparmaq istəyir, bu, alınmayacaq. Biz bu haqda Qarabağda yaşayan ermənilərlə danışımağa hazırıq, amma Moskvanın göndərdiyi, ciblərində rus xalqından oğurladığı milyardlarla pula sahib Vardanyan kimi insanlarla yox. O, Moskvadan oraya çox aydın gündəliklə göndərilib. Biz Qarabağda yaşayan və yaşamaq istəyən insanlarla söhbətə hazırıq. Yeri gəlmişkən, bu proses başlayıb".

Hərbi ekspert Ədalət Verdiev bildirir ki, Ruben Vardanyan Rusiya vətəndaşlığından görüntü xətrinə imtina etsə də,

onun Kremlin maraqlarına birbaşa təsir etdiyi şübhəlidir. Məhz buna görə Prezident İlham Əliyev Soçidə rusiyalı həmkarı Vladimir Putinlə görüşündə Qarabağ məsələsində müzakirə ediləcək nəyinsə qalmadığını demişdi.

Prezident İlham Əliyev Silahlı Qüvvələrimizin qəhrəmanlığı hesabına Qarabağ münaqişəsini artıq həll edib. İlham Əliyevin qələbəsindən sonrakı iki ildə imzaladığı sənədlərin heç birində Dağlıq Qarabağ barədə bir kəlmə də yoxdur. Əvvəzində Xankəndi şəhərinin də daxil olduğu "Qarabağ iqtisadi zonası" yaradılıb. Yaxın iki ildə Azərbaycan hökuməti Ağdamdan Xankəndiyə qaz kəməri çəkməyi planlaşdırır. Vardanyanın bu planlara mane olmaq imkanı isə sıfırın altındadır. Üstəlik, o, Azərbaycan ərazisində qanunsuz daxil olaraq, separatizmi dəstəkləyən ünsür kimi hüquq-mühafizə və təhlükəsizlik orqanlarımız üçün legitim hədəfdir. Güvəndiyi Rusiya sülhməramlılarının taleyi də məlumdur. Sülhməramlılar mandatları bitən kimi Azərbaycan yola salınacaq.

Azərbaycan Prezidenti döfələrlə bildiriş ki, onun üçün "Qarabağ problemi" anlayışı mövcud deyil, erməni millətindən olan Azərbaycan vətəndaşları var. Qarabağ münaqişəsi artıq həll olunub, "status" cəhənnəmə gedib, Rusiya sülhməramlılarının mövcudluğu isə müvəqqətidir.

R. HİLAĞLU,
"Azərbaycan"

Regionda sülh, əməkdaşlıq və inkişaf siyasəti

Azərbaycanın tarixi zəfərindən, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpasından sonra regionda yaranmış yeni reallıq fonunda Ermənistanın bəzi havadarlarının sifarişli sülh təşəbbüslərinə öngöl törətməsi, prosesə mane olmağa çalışması göz önündədir. Avropa İttifaqının prezidenti Şarl Mişelin təşəbbüsü əsasında 7 dekabr 2022-ci il tarixində təyin edilmiş Brüssel görüşünün Ermənistan tərəfindən Azərbaycan üçün qəbul edilməz şərtlə məqsədlilik şəkildə pozulması da bunun təsdiqidir.

Avropa İttifaqı və şəxson cənab Şarl Mişelin vasitəçiliyi postmünaqişə dövründə vəziyyətin nizam salınması, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün əldə olunması üçün uğurlu bir platformadır. Ən azı Avropa İttifaqı və onun rəhbərinin həqiqətən tərəflər arasında sülhə, regionda əməkdaşlığa çalışdığı müşahidə edilir. Azərbaycan da bu qurumun və Şarl Mişelin söyləyərək dəstəkləyir, təxminən 30 illik mənasız fəaliyyətdən sonra ömrünü başa vurmış keçmiş Minsk qrupunun "döfnindən" sonra Avropa İttifaqının sülh təşəbbüslərində inamla, fəal şəkildə iştirak edir.

6 oktyabr 2022-ci ildə keçirilmiş Praqa görüşünün yekun bəyənətində Ermənistanın ilk dəfə olaraq rəsmi şəkildə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini tanıması Vətən müharibəsindən sonra həyata keçirilən sülh təşəbbüslərinin ilkin mühüm nəticələrindəndir. Belə ki, Praqa bəyənətində keçmiş sovet respublikalarının inzibati sərhədlərini faktiki formalaşdıran 1991-ci il Almatı Bəyənətinə istinad edilir. Bu isə o deməkdir ki, Qarabağ erməniləri üçün hansısa statusun olması ilə bağlı hər hansı spekulasiyadan, yəni öz maraqları naminə söhbət gedə bilməz.

Oktyabrın sonunda Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin vasitəçiliyi ilə Soçidə keçirilmiş görüşdən sonra Ermənistanın 7 dekabr tarixli Brüssel görüşündə iştirak üçün Fransa Prezienti Emmanuel Makronun da homin danışıqlarda iştirakı şərtini irəli sürməsi isə sülhəyətə prosesinin rəvanlığına xələfdir. Çünki Praqa görüşündən heç bir həftə keçməmiş Fransa Prezidentinin öz müsbətində Azərbaycanla qarşı məqsədlilik hücumları, irəli sürdüyü əsassız ittihamlar, ardınca Fransa sənətinin təhqirəti məzmunlu qətnaməsi, ümumən bu ölkənin rəsmi dairələrinin sort anti-Azərbaycan mövqeyi bu ölkənin sülh danışıqlarında iştirakı yolverilməzdir. Bu cür açıq şəkildə tərəf tutmaqla Fransa Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh danışıqlarında iştirak edə bilməz.

"Onları bu formatdan kənarlaşdırın biz yox, özləri oldu. Çünki ne Rusiya, ne də Amerika, keçmiş Minsk qrupunun hansısa həmsədri heç vaxt rəsmən, yəni müharibədən sonrakı dövrdə tərəf tutmayıb, yalnız Fransa tutub. Deməli, bu o deməkdir ki, dekabrın 7-də Brüssel görüşü baş tutmayacaq və baxaq görək, hansı alternativimiz olacaq,

vasitəçi kim olacaq, platforma harada olacaq", - deyən Azərbaycan Prezidentinin fikrincə, Ermənistanın bəzi nazirlərinin bu qərarı sülh prosesini pozmaq cəhdidir. Çünki Azərbaycanın buna qarşı olacağı onlara yaxşı məlum idi. Prosesə mane olmaqda isə Ermənistanın özünəməxsus məklri niyyətləri var: sülh prosesi sülh sazişinin imzalanmasına gətirib çıxaracaq və onlar istər Moskvada, istər Soçidə və ya Brüsselə qəbul edilən bütün sənədlərdə Qarabağla bağlı heç bir məqamın olmadığını etiraf etməli olacaqlar. Bu durumda böyük ehtimalla Ermənistan heç bir nəticəyə nail olmağa imkan olmayacaq. Bu prosesə son qədər qərar verilməlidir.

Özlər boyu özləri haqqında uydurduqları saxta miflər 44 gün içində darmadağın olan, 10 mindən çox əsgəri dəyişən zamanı fərarilik edən, İkinci Qarabağ müharibəsində əsl sərəncımçı ermənilər növbəti diplomatik hiylələrə əl atmaqda, bu cür alqaldığı məğlubiyətdən notisi çıxarmalı, müharibənin nəticələrini özləri üçün saxta ideologiyalardan, yalan tarixdən, türk düşmənciliyindən, vandalizmdən, millətçilik zəhərindən, özünəqapanmaddən qurtuluş şansı kimi dəyərləndirib oyanmağa, sağalmağa çalışmalı, psixoloji reabilitasiya keçməlidir. İstənilən revanş niyyəti bu ölkənin möhvi ilə noticələyə bilər. "Mən çalışdım başa salam, çalışdım deyəm ki, biz heç vaxt bu vəziyyətlə barışmayacağıq, bizim sərbirimiz tükənir, biz sizi məhv edəcəyik. Bu, mənim sitatımdır: "Müharibə başlasa, biz sizi məhv edəcəyik".

Vətən müharibəsindəki tarixi qələbəsindən sonra bu gün Azərbaycanın əsas məramı bölgədə sülhün, təhlükəsizliyin, iqtisadi inkişafın, bütün tərəflər arasında sülh əməkdaşlığının təmin olunmasıdır. Azərbaycanın heç kimin torpağında gözü yoxdur. Bu gün Ermənistan rəhbərliyi də yaxşı anlayır

ki, əgər belə bir niyyət olsa, Azərbaycan çox şeylər edə bilər və heç kəs bunun qarşısını ala bilməz. Amma Azərbaycanın istədiyi sülhdür: "Biz istəyirik onlar başa düşsünlər ki, onlar Qarabağ erməniləri ilə bağlı heç nə deyə bilməzlər və onların Qarabağ erməniləri ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Biz Zəngəzur dəhlizini istəyirik və biz tarixi xəritələr əsasında sərhədlərin delimitasiya olunmasını istəyirik. Onların istifadə etmək istədiyi xəritələr yox, tarixi xəritələri nəzərdə tuturuq. Bu, çox bir şey deyil. Biz onların ərazisini istəmirik. Biz müharibəni istəmirik. Müharibəni istəsəydik, aparardıq və heç kim bizi durdurma bilməz - ne onun Qərbi Avropadakı sponsorları, ne sərhədlərinin cənubunda yerləşən qonşusu, ne də sərhədlərinin şərqində yerləşən qonşusu", - deyər Azərbaycan Prezidenti bəyan edir.

Ermənistan cəmiyyəti qurtuluşu, qonşularla münasibətlərin nizam salınması, gələcək nəsillərinin xoşbəxtliyi üçün özünün ideoloji əsaslarını, təhsil paradigmasını tamamilə dəyişməlidir.

Azərbaycan öz qələbəsi ilə onlara bu şansı verib, Cənubi Qafqazda integrasiya üçün uzun illər ərzində Ermənistanın işğalçı mövqeyi ucubandan itirilmis firsətlərini yenidən ortaya qoyub. Ermənistan da həqiqətən sülh istəyirsə, mümkün qədər müstəqil şəkildə davranmalı, əməkdaşlıq təşəbbüslərinə qoşulmaqdan çəkinməməlidir. Əks halda sonuncu şans da onların öləndən çıxacaq.

Ərazi bütövlüyümüzün bərpası ilə Azərbaycanın regionda yaratdığı yeni tarixi reallıq regional nəqliyyat dəhlizləri, o cümlədən Zəngəzur dəhlizi və bununla bağlı bir sıra digər global layihələr üçün böyük imkanlar yaradıb. Azərbaycanın postmüharibə dövründəki sülh, quruculuq, əməkdaşlıq niyyətləri bölgədə daimi təhlükəsizliyin təmin olunmasına, böyük iqtisadi potensiala, bütün region ölkələri üçün daha böyük faydaların əldə edilməsinə yol açır.

İradə ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Ərəb mediası Azərbaycanın global enerji təhlükəsizliyində rolundan yazır

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Əlcəzairdəki Ərəb Dövlətləri Liqasının Sammitində fəxrli qonaq qismində iştirakı iki dost ölkənin əlaqələrinin inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcıdır. İki böyük qaz ixracatçısı olan Azərbaycan və Əlcəzair, eyni zamanda daha sıx əməkdaşlıq etməklə global enerji təhlükəsizliyinə də mühüm töhfə verə bilər".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər energetika naziri Pərviz Şahbazovun Əlcəzairə səfəri və bu ölkənin Energetika və

Mədən Nazirliyi ilə qarşılıqlı investisiyalara dair anlaşma memorandumunun imzalanması barədə Ərəb mediasının dərc etdiyi materiallarda yer alıb. Rəsmi APS, "AfricaEconomy", "Attaqa", "Şuruq", "Əl Vəsi" və "Əl Hərir" qəzet və portallarında yayımlanan materiallarda Azərbaycanın energetika nazirinin Əlcəzairin Baş naziri Aymin Bənəddərəhman və energetika və mədən naziri Mohamed Arkab ilə görüşlərinin iki dost ölkə arasında sürətlə inkişaf edən əlaqələrin daha bir örnəyi olduğu vurğulanıb. Oxucuların diqqətinə

çatdırılıb ki, neft-qaz, neft-kimya və bərpalanan enerji sahələrində, həmçinin SOCAR ilə "Sonatrach" və "Sonelgaz" şirkətləri ilə əməkdaşlıq, o cümlədən qarşılıqlı investisiyalar iki dost ölkənin maraqlarına xidmət etməklə yanaşı, həm də global enerji təhlükəsizliyi məsələlərində böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Materiallarda Azərbaycan və Əlcəzair arasında "OPEC+" və Qaz İxracatçısı Ölkələrin Forumu çərçivəsində əməkdaşlığının da yüksək səviyyədə olduğu vurğulanıb.

İraq XİN-in nümayəndəsi Qarabağda islam irsinin bərpası ilə bağlı görülən işlər barədə məlumatlandırılıb

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə noyabrın 30-da İraq Xarici İşlər Nazirliyinin məsul əməkdaşı Əli Əl-Dabbaqla görüşüb.

QMİ-nin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, görüşdə Azərbaycanla İraq arasında minillik tarixə söykənən qaradaxlı və dini-mənəvi əlaqələr barədə geniş danışılıb.

Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə işğaldan azad olunmuş Qarabağ ərazilərində aparılan genişmiqyaslı yenidənqurma işləri, orada islam dini irsinin bərpası istiqamətində həyata keçirilən bərpa və ti-

kinti işləri barədə qonağa məlumat verib. QMİ sədri ölkəmiz arasında istər siyasi-iqtisadi, istərsə də dini-mənəvi, mədəni əlaqələrin daha da dərinləşməsinə arzu etdiyini, bunun bəhrəsini verəcəyinə əmin olduğunu bildirib. İraqılı qonaq Azərbaycan xalqının

Vətən müharibəsində qazandığı zəfər münasibətilə təbriklərini çatdırıb. O, Qafqazın dini liderini ölkəsində görmək istədiklərini bildirib.

Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə İraqdakı müqəddəs məkanların Azərbaycan xalqı üçün xüsusi önəm kəsb etdiyini

xatırladı və məmnuniyyətlə müqəddəs torpaqları ziyarət etmək niyyətində olduğunu bildirdi. QMİ sədri özü olduğu Dünya Müsəlman Ağsaqqallar Şurasının növbəti görüşlərindən birinin İraqda keçirilməsi ehtimalından danışdı.

Söhbət zamanı islam aləminin nüfuzlu din xadimi Ayətullah əl-Üzma Seyid Əli Sistani xüsusi ehtiramla anılıb, onun Roma Papası Fransisklə görüşü xatırlanıb, dinlər və məzhəblərarası münasibətlərdə müdrik mövqeyi təqdir olunub.

Səmimi görüşdə Azərbaycan-İraq münasibətlərinin inkişaf perspektivləri, dini-mənəvi əlaqələrin daha da dərinləşdirilməsi üzrə fikir mübadiləsi aparılıb.

Ombudsman ukraynalı həmkarına bu ölkədə saxlanılan Azərbaycan vətəndaşları ilə bağlı narahatlığını çatdırıb

Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Səbinə Əliyeva və Ukrayna Ali Radasının İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili Dmitri Lubnits arasında videokonfrans formatında görüş keçirilib.

Ombudsman Aparatından AZƏRTAC-a bildirilib ki, görüş zamanı insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində qurumlar arasında qarşılıqlı əlaqələrin inkişafı istiqamətli müzakirə edildi. Tərəflər həmçinin iki ölkə vətəndaşlarının hüquqlarının səmərəli müdafiəsi sahəsində əməkdaşlıq perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıblar.

Ukraynadakı mövcud müharibə səbəbindən bu ölkənin Azərbaycanca gələn vətəndaşlarının hüquqlarının müdafiəsi barədə danışıqların ombudsman qaçqın və məcburi köçkünlərin, miqrantların hüquqlarının müdafiəsi sahəsində həyata keçirilən fəaliyyət, o cümlədən əcnəbilər və vətəndaş-

lıq olmayan şəxslərin informasiya əldə etmək hüququ ilə bağlı hazırlanmış bukletlər haqqında həmkarına məlumat verib və həmin bukletlərin, eyni zamanda Ukrayna dilində də tərcümə edildiyini qeyd etdi.

Beynəlxalq hüquq çərçivəsində ölkələrin ərazi bütövlüyünə hörmət əsas meyar olduğunu vurğulayan S.Əliyeva regionda davamlı sülh, əmin-amanlıq və inkişafın təmin olunması ilə bağlı ombudsman və milli insan hüquqları təsisatlarının əməkdaşlığının vacibliyini qeyd

etdi. Bu baxımdan qaçqın və məcburi köçkünlərin hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı uzun illər təcrübəsinə malik olan Azərbaycan Ombudsman təsisatının bu istiqamətdə təcrübələrini bölüşməyə hazır olduğunu bildirdi.

Görüşdə S.Əliyeva Ukraynada saxlanılan və hazırda barələrində məhkəmə prosesi davam edən Azərbaycan vətəndaşları Misir Qasımlı və Sübhən Quliyevini vəziyyətlərindən narahatlığını bildirərək onların hüquqlarının təmin olunması ilə bağlı məsələni bir daha həmkarının diqqətinə çatdırıb. Azərbaycan ombudsmanının bununla əlaqədar əvvəlki müraciətləri nəzərə alınaraq qeyd olunan şəxslərin hüquqlarının təmini vəziyyətinin nəzərədə saxlanıldığını bildirdi.

Yekunda iki qurum arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da gücləndirilməsi istiqamətində sözlərin artırılacağına dair razılıq əldə edildi.

Bakıda "Gender Azərbaycan" portalının təqdimatı olub

Noyabrın 30-da Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin (AQUPDK) və Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə "Gender Azərbaycan" portalının təqdimat mərasimi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova Azərbaycanda gender bərabərliyi sahəsində mühüm işlər görüldüyünü və ölkəmizin Şərq Tərəfdaşlığı çərçivəsində Avropa İttifaqı ilə müxtəlif layihələrdə fəal iştirak etdiyini diqqətə çatdırıb.

Almaniyanın Azərbaycandakı səfirliyinin İqtisadiyyat, Mədəniyyət və Mətbuatla Əlaqələr Şöbəsinin nümayəndəsi Zübeydə Oyan gender bərabərliyini dövlət sektorunda vacib sahələrdən biri kimi qiymətləndirib. O, Şərqdə ilk dəfə qadınlara seçki hüququ verilən Azərbaycanda bu sahədə

mühüm tədbirlər həyata keçirildiyini vurğulayıb.

Milli Məclisin Ailə, Qadın və Uşaq Məsələləri Komitəsi-

nin sədri Hicran Hüseynova gender məsələlərinin həllində icra mexanizmlərinin işə salınmasının çox vacib olduğunu

vurğulayıb, son illərdə ölkəmizdə bu sahədə vacib işlərin görüldüyünü və mühüm irəliləyişlərin əldə edildiyini diqqətə çatdırıb.

Portalın möşət zərəkətliliyinə, gender bərabərliyinin qarşı mübarizədə maarifləndirmə işinə töhfə verəcəyinə, dövlətə əminliyini ifadə edən H.Hüseynova bu məsələdə cəmiyyəti də laqeyd olmamağa çağırıb.

Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin Azərbaycan nümayəndəliyinin rəhbəri Karin Hoerhan gender bərabərliyinin dünya gündəmindəki vacib məsələlərdən biri olduğunu qeyd edib, "Gender Azərbaycan" portalına fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

BMT-nin CEDAW Komitəsinin sədr müavini Elgün Səfərov və "LeadLab" şirkətinin təmsilçisi, layihə rəhbəri Toğrul Vəlibəyli portalı təqdim etdilər.

Tədbir müzakirələrlə davam etdi.

Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında hərbi aviasiya sahəsində əməkdaşlığın inkişafı vacibdir

Noyabrın 30-da Azərbaycan Respublikası müdafiə nazirinin müavini - Hərbi Hava Qüvvələrinin komandanı general-leytenant Ramiz Tahirov ölkəmizdə səfərdə olan Özbəkistan Respublikası müdafiə nazirinin müavini - Hava Hücümündən Müdafiə və Hərbi Hava Qüvvələri komandanı general-mayor Əhməd Burxanovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, general-leytenant R.Tahirov qonaqları ölkəmizdə görməkdən məmnunluğunu bildirib, Azərbaycan ilə Özbəkistan arasında digər istiqamətlərdə olduğu kimi hərbi aviasiya və hava hücumundan müdafiə sahələrində də əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Göstərilən qonaqpərvərliyə görə təşəkkürünü bildiren general-mayor Ə.Bur-

xanov dövlətlər arasında müsbət əlaqələrin hər iki ölkənin Hərbi Hava Qüvvələrinin inkişafına töhfə verəcəyini xüsusi qeyd etdi.

Görüşdə Azərbaycan və Özbəkistan Hərbi Hava Qüvvələri arasında əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərinə dair ot-

raflı fikir mübadiləsi aparılıb, qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər müzakirə olub.

Sonda nümayəndə heyəti Hərbi Hava Qüvvələrinin Mərkəzi Komanda Məntəqəsinə gələrək burada görülən işlərlə tanış olub.

İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyasının növbəti iclası keçirilib

Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətindən noyabrın 29-da İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyasının növbəti iclası keçirilib.

Dövlət Xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, iclası giriş sözü ilə açan komissiyanın sədri İlqar Musayev dünyada və regionda ümumi gərginliklər, müharibələr fonunda informasiya təhlükəsizliyinin rolunu və əhəmiyyətini xüsusi vurğulayaraq dövlət qurumlarına olan kibərhücumların aidiyyəti qurumlarla birgə daim nəzərdə saxlanıldığını, onların analiz edildiyini və qarşısının alınması üçün tədbirlər görüldüyünü qeyd etdi.

Daha sonra Koordinasiya Komissiyasında informasiya təhlükəsizliyinə dair dövlət qurumlarından daxil olan bir sıra təkliflər; milli kriptografik alqoritmin yaradılması, habelə

bu sahədə milli kadrların hazırlanması mexanizmləri, ölkəmizdə informasiya təhlükəsizliyi sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması və onlardan hərbi xidmət müddətində sahə üzrə effektiv istifadə imkanları və mexanizmlərinin araşdırılması, eləcə də informasiya texnologiyaları sahəsində yeniliklər üçün təlim-tədris mərkəzlərinin inkişaf etdirilməsi, riyazi-kripto analitika və proqram mühəndisliyi ixtisasları üzrə təhsil proqramlarının yenidən işlənilməsi, yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrində elektron imza sertifikatlarının aktiv edilməsi, bir sıra şirkətlərin telekommunikasiya həllərinin istismarının informasiya təhlükəsizliyinə təhdid kimi müxtəlif ölkələrdə məhdudiyətlərin götürülməsi faktlarını nəzərə alaraq Azərbaycanın kritik informasiya infrastrukturunda də belə şirkətlərin mövcud vəziyyəti və yaratdığı mümkün təhdidlərin qiymət-

ləndirilməsi, dövlət qurumlarında informasiya təhlükəsizliyi biliklərinin artırılması üçün həyata keçirilən "Kibergigiyəna" layihəsinin təbiiq sahəsinin genişləndirilməsi, Azərbaycan Respublikası cinayət-prosessual qanunvericiliyinin "Kibercinayətkarlıq haqqında" beynəlxalq tələblərinə uyğun şəkildə təkmilləşdirilməsi, bir sıra elektron informasiya ehtiyatında "Fərdi məlumatlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələblərinin pozulması halları, BMT hesabında Azərbaycanın mövqeyinin zəifləmə səbəbləri və müvafiq göstəricilərin inkişaf etdirilməsi, uşaqların zərərli informasiyadan qorunması məqsədilə proqramlarda "təhlükəsiz internet" paketlərinin formalaşdırılmasının vacibliyi və təşviqi, informasiya texnologiyalarının təbiiq ilə bağlı texniki şərtlərin hazırlanması, layihələrin, işlərin icrası, təhvil-təslimi

üçün qəbul aktlarının nümunəvi formalarının hazırlanması, o cümlədən bir sıra xüsusi əhəmiyyətli informasiya təhlükəsizliyi məsələləri müzakirə olunaraq müvafiq qərarlar qəbul edildi.

Yuxarıda qeyd olunan məsələlərə həsr olunan müzakirələrdə komissiya üzvləri roy və təkliflərlə çıxış etdilər.

Sonda komissiyanın sədri bütün iclas iştirakçılarına müzakirələrdə aktiv iştirakına görə təşəkkür edib və müzakirə olunan məsələlərin protokollaşdırılması, birgə layihələrin hazırlanaraq aidiyyəti üzrə təqdim edilməsi üçün müvafiq istiqamətlər üzrə işçi qruplarının yaradılmasını vacibliyini bildirdi. İnformasiya təhlükəsizliyi sahəsində duran həllini gözləyən məsələlərin çoxluğunu nəzərə alaraq belə məhsuldar iclasların daha intensiv keçirilməsinə ehtiyac olduğunu vurğulayıb.

"Şuşa ili" çərçivəsində əlilliyi olan şəxslərin əl işlərindən ibarət sərgi təşkil edilib

Şuşanın kirəmid döşənmiş qədim küçələri, xarəbülülün bitdiyi Cıdır düzündən görünən Topxana meşəsi, Üçmixon dağı, minarələri göyü ucalan Gövhər ağa məscidi, Molla Pənah Vaqifin məqbərəsi, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində qəhrəmanlıq göstərən igidlərin portretləri, müxtəlif məhsullardan düzəldilmiş qədim və milli musiqi alətləri, üstü müxtəlif naxışlarla bəzədilmiş muncuqlar, təsbehlər, işlənmiş və qotazlar...

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Sosial Xidmətlər Agentliyi və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə "Şuşa ili - Şuşa Zəfəri" nə həsr edilmiş sərgidə sulu və yağlı boya ilə çəkilmiş şəkillərin, ağac üzərindəki oymaların, xalça və toxuculuq nümunələrinin, dulusçuluq

və muncuqlardan düzəldilmiş toxuculuq əsərlərinin tam olmayan siyahısını belə xarakterizə etmək olar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, sərginin açılışında Sosial Xidmətlər Agentliyi İdarə heyətinin sədrinin müavini Faiq Ağayev deyib: "Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən bu il "Şuşa ili" elan edilib və bununla əlaqədar olaraq agentlik "Şuşa ili" çərçivəsində silsilə tədbirlər həyata keçirir. Həmin silsilədən olan növbəti tədbirlərdən biri də bu gün İqtisad Universiteti ilə birgə təşkil olunan satış-sərgidir. Təkcə bu il 8 belə satış-sərgi təşkil edilib. Belə tədbirlərin həyata keçirilməsində əsas məqsəd əlilliyi olan şəxslərin, o cümlədən Vətən müharibəsi əlillərinin bacarıq və istedadlarını üzə çıxarmaq, onların yaradıcılıq bacarıqlarının genişləndirilməsinə dəstək vermək və cəmiyyətə inteqrasiyasının təmin olunmasına kömək göstər-

məkdən ibarətdir. Satış-sərgidə Əlilliyi olan şəxslərin Peşə-əmək Reabilitasiyası Mərkəzinin yetirmələrinin 8 istiqamət üzrə 700-ə yaxın əl işi nümayiş olunur".

Xalçaçılıq, muncuqlarla toxuculuq, dulusçuluq və s. sənət növlərində təqdim edilən yaradıcılıq nümunələri sərgi iştirakçıların böyük marağına səbəb olub.

Qeyd edək ki, Peşə-əmək Reabilitasiyası Mərkəzində 15-29 yaş qrupundan olan əlilliyi olan şəxslərə peşə hazırlığı və peşə reabilitasiyası təşkil edilir, həmçinin onlar reabilitasiyaönlü sosial xidmətlərlə əhatə olunurlar.

...Əlilliyi olan şəxslərin əlləri ilə hazırlanmış sənət nümunələrinin hər biri mədəniyyət beşiyi olan Şuşanın bir küçəsinə, bir dalanına, qədim və tarixi şəhərin ayrı-ayrı məkan, məscid, bina və mərkəzlərini, onun gözəlliyini əks etdirən bir guşəsinə canlandırır.

Noyabrın 30-da Hərbi Dəniz Qüvvələrinin tabeliyində olan "N" sayılı hərbi hissənin yaradılmasının 160 illiyi ilə əlaqədar tədbir keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, əvvəlcə xalqımızın Ümummilli Lideri

Heydər Əliyevin və Vətənimizin müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olanların xatirəsi bərdəqəlik sükutla anılıb. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Sonra müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun təbriki oxunub. Hərbi Də-

niz Qüvvələrinin komandanı vitse-admiral Sübhən Bəkirov geniş məruzə ilə çıxış edərək hərbi hissənin yaranma zərurətindən, fəaliyyətindən, misilsiz töhfələrindən söz açıb və şəxsi heyəti təbrik etdi.

Digər çıxış edənlər də Ulu Öndər Heydər Əliyevin ordu quruculuğu istiqamətində apar-

MN: "Təəssüf ki, Rusiyanın sülhməramlı kontingenti müraciətlərimizə hələ də etinasız yanaşır"

Təəssüf ki, Rusiyanın sülhməramlı kontingenti müraciətlərimizə hələ də etinasız yanaşır.

Azərbaycan Respublikası ərazisindəki yayışıq məntəqələrimizin adlarını uydurma erməni toponimləri ilə qeyd olunması, o cümlədən "Dağlıq Qarabağ ərazisi" ifadəsinin işlənməsinin yolverilməz olduğunu bir daha xatırladıq.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu, Müdafiə Nazirliyinin mətbuatçıları tərəfindən yer alıb. Məlumatda deyilir: "Yenə də Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingentini rəsmi məlumatlarında qeyd etdiyimiz yanlış ifadələrdən istifadə etməməyə çağırırıq.

Bir daha ısrarla bildiririk ki, Rusiya Federasiyasının Müdafiə Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində dərc olunan Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingentinin 30.11.2022-ci il tarixli rəsmi məlumatında "Dağlıq Qarabağ ərazisi" kimi qeyd olunan ərazi Qarabağ iqtisadi rayonudur, "Mardakert" və "Martuni" kimi adlandırılan Azərbaycan yaşayış məntəqələrinin rəsmi adları isə müvafiq olaraq AĞ-DƏRƏ və XOCAVƏNDƏDİR".

Sonda xidmətdə fərglənən və yüksək nizam-intizamı ilə seçilən şəxsi heyətin bir qrupu mükafatlandırılıb.

Tərəfdaşlarımız

Azərbaycan-Rumıniya strateji tərəfdaşlığı güclənir

Zəngin mədəniyyətə və tarixə malik olan Rumıniya Avropanın tarixində olduğu kimi, dünya siyasətində də özünəməxsus rol oynayır. Bir sıra global iqtisadi layihələrin iştirakçısı olan bu ölkə eyni zamanda Şərqi-Qərbi əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi üçün çıxış nöqtəsidir.

Geosiyasi cəhətdən əlverişli mövqedə yerləşən Rumıniya bu gün həm regionun, həm də Avropanın strateji əhəmiyyətli bir dövlətinə çevrilmişdir. Təsədüfi deyil ki, Rumıniya hazırda bir sıra regional və beynəlxalq qurumların fəal iştirakçısıdır. Bunu rəsmi Buxarestin Avropa İttifaqı və NATO kimi təşkilatlarda özünəməxsus söz sahibi olmasından da görmək olar.

Hər il dekabr ayının 1-ni rumın xalqı Milli gün kimi qeyd edir. Bu tarixi hadisə rumınların bir çox nəslinin uzun zaman ərzində uğrunda mübarizə apardığı azadlıq, istiqalət, birlik, milli ləyaqətə qovuşmaq səylərinin gerçəkləşməsi deməkdir. Bu tarixi gün, dünyanın müxtəlif guşələrində yaşayan rumınlar tərəfindən həmrəylik, ümid və məni hallara qarşı mübarizə rəmzi kimi qeyd olunur. Bu, eyni zamanda Rumıniyanın tolerant prinsiplərə və bütün bəşəriyyətin mədəni dəyərlərinə hörmətlə yanaşmasına tərəfdar olduğunu əks etdirir.

Beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıq sahəsində Rumıniya həmçinin iqtisadi artımın təmin edilməsi və Avropa əməkdaşlığının balanslaşdırılması, humanitar sahədə Aİ-yə üzv dövlətlərin qarşılıqlı münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi, yaranmış problemlərin aradan qaldırılması, bütün Avropa sakinləri üçün insanların azad hərəkətləri daxil olmaqla əsas hüquq və azadlıqlara hörmətlə yanaşılması hallarına böyük önəm verir.

Həmişə olduğu kimi, 2022-ci ildə də təhlükəsizlik problemi Rumıniyanın xarici siyasəti sahəsində üstün istiqamət olmuşdur. Rumıniyanın beynəlxalq fəaliyyəti əvvəlki kimi üç dəyərə əsaslanır: Aİ-də müvafiq olaraq NATO-da ölkənin rolunun və nüfuzunun artırılmasına, ABŞ ilə strateji tərəfdaşlığın inkişafına və dərinləşdirilməsinə. Avropa İttifaqı çərçivəsində Rumıniyanın əsas prioritetləri Avropa dəyərlərini təbliğ etmək və Avropa layihəsinin gücləndirilməsi ilə bağlıdır. NATO çərçivəsində isə Rumıniyanın əsas məqsədləri - güclü Trans-Atlantik tərəfdaşlığın əsaslanaraq etibarlı və uyğun itifaq formalaşdırmaq, ölkədə islahatları və regional əməkdaşlığın inkişaf etdirməkə sabitliyin təmin edilməsində NATO-nun rolunu dəstəkləməkdir ibarətdir.

Son illər iqtisadi potensialını getdikcə artıran Rumıniyanın əsas ixracat malları sırasına avtomobil (ehtiyat hissələri), maşın və komponentlər (elektrik mexanika məhsulları daxil olmaqla), kimyəvi məhsullar, metal məmulatları, toxuculuq və dəri məmulatları, kənd təsərrüfatı və mineral məhsullar daxildir. Rumıniya idxalına əsasən elektrik avadanlığı, maşınlar, gübrülər və tibbi məhsullar daxildir.

Rumıniya yaxın və uzaq gələcəkdə bir sıra infrastruktur sahələrin (şose və dəmir yolu, gömiçilik), enerji və enerji avadanlıqları (külək enerjisi, biodizel və günəş enerjisi kimi bərpə olunan enerji mənbələri də daxil olmaqla) kimi sahələrin inkişafı üçün mühüm imkanlara malikdir. Həmçinin hazırda kənd təsərrüfatının, avtomobil, aerokosmik, bio-sənaye və yarımadəniyyət (biləy əsaslanan) sənayesinin, reklam, memarlıq, incəsənət və sənətkarlıq, dizayn, moda, kino, musiqi, incəsənət, nəşriyyat və elmi-tədqiqat işlərinin, program və video oyunlarının inkişaf etdirilməsi sahəsində mühüm imkanlara və potensiala malikdir.

Bu gün Avropanın enerji təhlükəsizliyini Rumıniyasız təsəvvür etmək mümkün deyil. Buxarest eyni zamanda həm enerji mənbələrinin, həm də nəqliyyat marşrutlarının şəxələndirilməsi yolu ilə Aİ-nin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və enerji infrastrukturlarının inkişafına yönəldilmiş proseslərdə əvvəlki kimi yenə də fəal iştirak edir.

Azərbaycan ilə qardaş Rumıniya arasında münasibətlərin əsası hələ Orta əsrlərdə qoyulmuşdur. Azərbaycan hökmdarı Həsən şahın dövründən başlayan və əlaqələr Səfəvilərin hakimiyyəti illərində də davam etmişdir. Tarixin müxtəlif çağlarında inkişaf edən bu əlaqələr hər iki ölkənin müstəqilliyə qovuşmasından sonra keyfiyyətcə yeni mərhələyə yüksəlmişdir. Təsədüfi deyil ki, Rumıniya Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini 1991-ci il dekabrın 11-də rəsmi şəkildə tanımışdır. Belə ki, rəsmi Buxarest Türkiyədən sonra Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ikinci ölkə olmuşdur. İki ölkə arasında diplomatik əlaqələr isə 1992-ci il iyunun 19-da qurulmuşdur.

2003-cü ilin oktyabrında İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildikdən sonra Rumıniya ilə əlaqələr uğurla inkişaf etdirildi. 2004-cü ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rumıniyaya rəsmi səfər etdi. Görüşlər zamanı Azərbaycan ilə Rumıniya arasında ikitərəfli əlaqələrin perspektivləri, regional əməkdaşlıq, beynəlxalq məsələlər ətrafında geniş müzakirələr aparıldı. Səfər zamanı iki ölkə arasında 11 sənəd imzalandı. 2009-cu il sentyabrın 28-də Buxarestdə iki ölkə prezidentləri tərəfindən "Rumıniya ilə Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Bəyannamə" imzalandı. Bu, Azərbaycanın Avropa Birliyinə üzv dövlət ilə bağladığı ilk strateji tərəfdaşlıq müqaviləsi idi.

Ötən dövrdə Azərbaycan və Rumıniya arasında ümumilikdə 61 sənəd imzalanıb, hazırda isə bir sıra əməkdaşlıq sənədlərinin layihələri hazırlanır. Bu amil əməkdaşlıq üçün möhkəm hüquqi baza yaratmışdır.

Hazırda Rumıniya-Azərbaycan iqtisadi münasibətləri yüksələn xətt üzrə inkişaf etməkdədir. Belə ki, enerji, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, elm, təhsil, əmək və sosial müdafiə, səhiyyə, mədəniyyət, turizm və s. sahələrdə Azərbaycan-Rumıniya əməkdaşlığı ildən-ildə genişlənməkdədir. Müstəqilliyə qədəm qoyandan bəri Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində xüsusi rol oynayır. Enerji sahəsində davam edən əməkdaşlığın geniş perspektivləri olduğu hər iki tərəfə məlumdur. ARDNŞ Rumıniyada "SOCAR" brendi ilə fəaliyyət göstərən 16 yanacaqda qaldırma məntəqəsi açmışdır.

İki ölkə arasında fəaliyyət göstərən Müstəqil Komissiya əməkdaşlığın gücləndirilməsinə etibarlı zəmin yaratmışdır. Bu il iyunun 23-də Bakıda Azərbaycan və Rumıniya Hökumətləri arasında ticarət-iqtisadi əlaqələr və elmi-texniki əməkdaşlıq üzrə Müstəqil Komissiyanın altıncı iclası keçirildi. Qeyd edildi ki, son zamanlar qarşılıqlı ticarət əlaqələrində müsbət addımlar müşahidə olunur. Əgər iki ölkə arasında qarşılıqlı ticarət dövrüyyəsində son illər sabit şəkildə artım 2021-ci ildə 31,3 faiz təşkil etmişdisə, bu ilin yanvar-aprel aylarında bu sahədə 2,77 dəfə artım qeydə alınmışdır. Müvafiq olaraq ixrac və idxalda artım 19 və 52 faiz təşkil etmişdir.

İki ölkə arasında mədəni əlaqələr getdikcə genişlənir. Bakıda "Azərbaycan-Rumıniya dostluq cəmiyyəti", Buxarestdə isə "Rom-Azer" Rumıniya - Azərbaycan dostluq cəmiyyəti fəaliyyət göstərir. Təhsil sahəsində əlaqələr də uğurla inkişaf etdirilir. Azərbaycan Dillər Universitetində rumın dili və mədəniyyəti mərkəzi fəaliyyət göstərir.

Hər iki xalq güclü tarixin sınağında çıxmış dostluq əlaqələri və ortaq dəyərlərə bir-birilərinə sıx bağlıdır. Regionda Azərbaycan yeganə ölkədir ki, Rumıniyanın strateji tərəfdaşdır. Azərbaycan Cənubi Qafqazda qardaş Rumıniyanın ən böyük iqtisadi tərəfdaşdır. Azərbaycan-Rumıniya tərəfdaşlığı və birgə beynəlxalq layihələrin həyata keçirilməsi Cənubi Qafqazda və Avropada təhlükəsizliyə, sabitliyə və iqtisadi tərəfdaşlığa mühüm zəmin yaradır.

Ataoglan MƏMMƏDLİ,
BDU-nun dosenti

İqtisadi islahatların dərinləşməsi üçün yeni imkanlar yaradılır

Rəqabət Məcəlləsi daxili bazarda azad rəqabəti təmin etmək, monopolizasiyanı qarşısını almaq məqsədilə hazırlanıb. Bu sənəd özündə beynəlxalq təcrübə və müasir yanaşmaları əks etdirir. Uzunmüddətli müzakirələrdən sonra sözügedən məəcəllənin layihəsinin növbəti aylarda Milli Məclisdə qəbul edilməsi gözlənilir.

Mütəxəssislərin fikrincə, bu məəcəllənin qəbulu ölkə iqtisadiyyatında ciddi yeniliklərə səbəb olacaqdır. Qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi bazar iqtisadiyyatında sağlam rəqabəti formalaşdırmaqla sünü qiymət artımının, istehlak bazarına yersiz müdaxilələrin, eləcə də inflyasiyanın qarşısını

müəyyən qədər alacaq. Odur ki, Rəqabət Məcəlləsinin qəbul edilməsi iqtisadi inkişafın dinamikliyinə təmin edilməsinə mühüm addım kimi xarakterizə oluna bilər.

Milli Məclisin deputatı, parlamentin iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov bildirib ki, liberal iqtisadiyyat formalaşması tam və sağlam rəqabət mühiti tələb edir: "Belə mühitin yaradılması isə Rəqabət Məcəlləsinin qəbul edilməsi ilə haqsız rəqabətə qarşı fəaliyyətlərin sistemləşdirilməsi sayəsində mümkündür. Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiq edilən "2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda da rəqabətin gücləndirilməsi əsas prioritetlərdən biri kimi xarakterizə olunub. Bu

Rəqabət azadlığı

Bu sahədə yeni məəcəllənin qəbulu iqtisadi islahatların effektivliyini daha da yüksəldəcəkdir

baxımdan, ölkə iqtisadiyyatında rəqabətin müdafiəsi və gücləndirilməsi ilə bağlı fərqli baxışların ortaya qoyulması, qanunverici bazanın təkmilləşdirilməsi vacibdir".

Deputat qeyd edib ki, bu məəcəllənin daha qısa zamanda qəbul edilməsinin zərurətini vurğulayıb: "Çünki ölkədə azad rəqabətin təminatı üçün Rəqabət Məcəlləsinin əhəmiyyəti böyükdür. Bu sənəd iqtisadi islahatların daha da dərinləşməsi üçün yeni imkanlar yaradacaqdır. Layihə Milli Məclis təqdim olunduqdan sonra müzakirələr başlanacaqdır. Müzakirələr zamanı təkliflərimizi daha aydın səsləndirəcəyik".

Bazar iqtisadiyyatının bel sütunu

Milli Məclisin deputatı, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Rüşad Quliyev deyib ki, Rəqabət Məcəlləsi qanunvericilik üçün o qədər vacibdir ki, onu bazar iqtisadiyyatının bel sütunu da adlandırmaq olar: "Ona görə də bu məəcəlləni qəbul etməzdən əvvəl "yüz ölç, bir biç" prinsipinə əməl etmək vacib şərtidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Rəqabət Məcəlləsi daxili bazanın ümumi vəziyyəti, rəqabətlik, qiymətlərin formalaşması kimi bir çox vacib məqamlara təsir göstərir.

Hətta qanunvericiliyin təkmilləşməsi idxal olunan malların qiymətinə də təsir edə bilər".

Deputat bildirib ki, bu layihə bazar subyektlərinin səmərəli və mənasız fəaliyyəti məqsədlə hazırlanıb: "Bu sənəd rəqabət qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə xidmət edir. Bu çox mühüm məsələdir. Bu gün dövlət qurumları bu məsələ ilə ciddi məşğuldur. Rəqabət Məcəlləsi müfəssəl formada hazırlanıb. Bu, ümumilikdə ölkə iqtisadiyyatının inkişafına yönəlməli hüquqi baza olmalıdır. Rəqabət Məcəlləsi, həm də maliyyə stabilinə təsir imkanları və inflyasiyanın qarşısını almaq baxımından faydalıdır".

Rəqabət Məcəlləsinin qəbulu respublikamızda iqtisadi rəqabət mühitinin yaxşılaşmasına təkan verəcəkdir. Bu isə öz növbəsində iqtisadi islahatların effektivliyini daha da yüksəldəcəkdir.

Nəzrin QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Dilimiz varlığımızdır

Ana dilimizi qorumaq vətəndaşlıq borcumuzdur

Ana dili ulularımızın bizə əmanətidir, xalqımızın mədəni pasportu, milli kimliyidir. Bir millət daha yaxşı tanımaq üçün onun dilini bilib, tarixini, mədəniyyətini öyrənmək kifayət edər.

Ölkənin təəssübünü necə çəkirkəs, igid oğullarımız vətəndən ötrü canlarını necə fəda etməyi bacarırlarsa, dilimizi də o prinsiplərlə qorumaq hər bir insanın vətəndaşlıq borcudur. Cəmiyyət təkamül yolu keçdikcə dil də inkişaf edir, mükəmməlləşir.

Elmi-texniki tərəqqi baş verdikcə dilimizə yeni sözlər, texnoloji terminlər əlavə olunur. Dil yeni sözlərə zənginləşir. Bu məsələ özü də ehtiyatlı olmağı tələb edir. Bəzən dilimizə daha işlək, daha tez anlaşılan, gözəl sözlər əvəzinə məzmununu, mənasını başa düşmədiyimiz, anlaşılmayan, yeli-yersiz işlədilmiş ifadələr də daxil olur. Çox təəssüf ki, bəzən bu sahəyə cavabdeh, terminoloji lüğət hazırlamalı olan qurumlar iş görmək əvəzinə hadisələrin arxasınca sürünür, təftişçiliklə məşğul olurlar.

Milli adət-ənənələrimizin və tariximizin ən böyük təəssübkeşi olan Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan dilinin inkişafı qayğısına qalaraq demişdir: "İnkişaf etmiş zəngin dil mədəniyyətinə sahib olan xalq öyilməzdir, ölməzdir, böyük gələcəyə malikdir. Ona görə də xalqımıza ulu babalardan miras qalan bu ən qiymətli milli sərvəti hər bir Azərbaycan övladı göz bəbəyi kimi qorumaq, daim qayğı ilə əhatə etməlidir". Çox təəssüf ki, bəzən bunun əksini görürük. Nəinki sırası vətəndaşlarımız, dilimizi qorumağa borclu olan şəxslər dilin imkanlarından tam istifadə etmirlər. Əksinə, dilə yerli-yersiz cənabi sözlər götürürlər.

Dilimizi qorumaq, zənginləşdirmək ədəbiyyatçıların, dilçi alimlərin, mütəxəssislərin işi olsa da, onu təbliğ etmək, geniş yayılıb inkişaf etməsinə töhfə vermək yazılı və elektron mətbuatda, televiziya və radioda çalışanlarda da borcudur. Ürək ağrıdan haldır ki, bu sahədə fəaliyyət göstərənlərin bəziləri ya işlədikləri sahələrin mütəxəssisləri deyil, bəzən isə radioda çalışanlar da borcudur. Ürək ağrıdan haldır ki, bu sahədə fəaliyyət göstərənlərin bəziləri ya işlədikləri sahələrin mütəxəssisləri deyil, bəzən isə radioda çalışanlar da borcudur. Ürək ağrıdan haldır ki, bu sahədə fəaliyyət göstərənlərin bəziləri ya işlədikləri sahələrin mütəxəssisləri deyil, bəzən isə radioda çalışanlar da borcudur.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitorinq Mərkəzinin direktoru professor Sevinc Əliyeva bizimlə söhbətində dedi:

Kültüvi informasiya vasitələri həm Azərbaycan dilinin təbliğində, həm də cəmiyyətin məlumatlandırılmasında mühüm rol oynayır. Azərbaycan

can dilinin qorunması və inkişafında mətbuatın xidmətləri danılmazdır. Çox təəssüf ki, bəzən mətbuatda ədəbi dil normalarından sapma halları da müşahidə olunur.

Azərbaycan ədəbi dil normalarının pozulmasının qarşısını almasına və ana dilimizin saflığının qorunmasına nəzarət edən Monitorinq Mərkəzi mütəmadi olaraq yazılı və elektron mətbuatda monitorinqlər aparır. Bu zaman aşkar edilmiş nöqsanlar özünü daha çox müəllif yazılarında və xarici KİV-dən törəmiş edilən mətnlərdə göstərir. Qəzetlərdə bəzən müəssisənin nitqi olduğu kimi, yeni korrektor olunmadan verilir. Dilin qrammatik və leksik normalarına əməl olunmur. Elektron mətbuatda, xüsusilə televiziyalarda çalışan bəzi "mütəxəssislər" sanki dil yaradıcılığı ilə məşğul olurlar. Mənsəyi məlum olmayan, eyni zamanda "jarqon" ifadələri işlətməkdən belə çəkinmirlər.

Başqa bir məsələ: hər bir yazı həcmindən asılı olmayaraq sərlövhədən başlayır. Sərlövhə hər hansı bir məqalənin təqdimatıdır. Oxucu sərlövhəyə nəzər yetirdikdən sonra məqaləni oxuyur. Etiraf edək ki, oxucular daha çox səsləndirən, sensasiya doğuran xəbər başlıqlarına diqqət yetirirlər.

Sərlövhə mətnin məzmununa uyğun, lakonik və dəqiq olmalı, onun mahiyyətini düzgün əks etdirməli və dil normalarının tələblərinə cavab verməlidir. Lakin bəzən buna əməl edilmir. Burada bir məqamı da qeyd etmək lazımdır ki, belə xəbər başlıqları daha çox internet resurslarında özüni göstərir. Bununla belə, çap mətbuatında da bu tipli səhvlər, az da olsa, müşahidə olunur.

Düzgün yazı tələminin yeganə istinad mənbəyi orfoqrafiya qaydalarıdır. "Azərbaycan dilinin orfoqrafiya qaydaları" 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq olunmuşdur. Qeyd etmək istədik ki, Azərbaycan dilinin sabit qaydaları mövcuddur. Məhz bu sabit qayda-qanunlar sayəsində dilimiz öz

varlığını bu günə kimi qoruyub saxlamışdır. Unutmayaq ki, Azərbaycan dili yalnız ünsiyyət və qarşılıqlı anlaşma vasitəsidir, həm də Azərbaycan mədəniyyətinin başlıca tərkib hissəsi və qoruyucusudur. Hər bir azərbaycanlı dilimizin təəssübünü çəkməli, onun saflığı naminə vicdanla çalışmalı və qayğısına qalmalıdır. Bu məsələ ilə bağlı AMEA-nın Dilçilik İnstitutunun direktoru, filologiya elmləri doktoru, professor Nadir Məmmədlinin münasibətini öyrəndik. O dedi:

AMEA-nın Dilçilik İnstitutunda yeni orfoqrafiya lüğətinin təzə variantı hazırlanır. Bildiyiniz kimi, nitq yazılı və sifahi olmaqla iki hissəyə bölünür. Biz çalışırıq ki, sifahi nitqimizdə yaranan qüsurları aradan qaldıraq. Məqsədimiz budur ki, Azərbaycan dilinin korpusu yaradılsın. Azərbaycan dilinin bankı yaradılsın. Dil yaratmaq xalqın işidir. Bu gün dilimiz yeni texnoloji terminlərlə zənginləşir. Amma hər kəs öz istədiyi kimi dilimizə getirə bilməz. Vətəndaşlıq statusu olmayan sözlərdən istifadə etməmək doğru deyil. Hesab edirik ki, bu sahədə mütəxəssislərlə yanaşı, mətbuat işçiləri, jurnalistlər, televiziya aparıcıları da çox diqqət yetirməli, onlar da ana dilimizin qayğısına qalmalıdır.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitorinq Mərkəzinin Müşahidə Şurasının sədri, akademik Möhsün Nağısoylu isə bu məsələyə belə münasibətini bildirdi:

Hər bir xalqın ən böyük milli-mədəni sərvətlərindən birinin ana dili olması həmişə bəllidir. Bunu Ulu Öndər müdrikcəsinə belə ifadə etmişdir: "Hər bir xalqın milliliyini, mədəni dəyərlərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir". Deməli, xalqın dili birbaşa millilik və vətənsəvrliklə, daxili zənginlik və mədəniyyətlə bağlıdır.

Respublikamızın dövlət dili 1995-ci ildə qəbul edilmiş ölkə Konstitusiyasının 21-ci maddəsində göstəridiyi kimi, Azərbaycan dilidir. İstər Ulu Öndər, istərsə də ölkə Prezidenti dövlət dilinin hərtərəfli inkişafı və təbii, saflığının

qorunması məsələsini daim diqqət mərkəzində saxlamış və bu istiqamətdə bir sıra fərman və sərəncamlara imza atmışdır. Bununla belə, nöqsanlar qeyd etmək lazımdır ki, çoxsaylı reklam və elanda, ayrı-ayrı saytlarda və qəzetlərdə, bəzi televiziya kanallarında dövlət dilinin saflığının pozulması, ədəbi dilin normalarının gözlənilməməsi adi hal olmuşdur. Bu cür xoşagəlməz halları nəzərə alan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dilimizin saflığının qorunması və dövlət dilinin təbii inkişafı üçün təkmilləşdirilməsi ilə bağlı sərəncam imzalamışdır. Həmin sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitorinq Mərkəzi yaradılmışdır. Mərkəzdə qısa müddət ərzində reklam və elanların, ayrı-ayrı sayt və televiziya kanallarının monitorinqi həyata keçirilmişdir. Monitorinq Mərkəzi eyni zamanda Bakıda nəşr olunan yeddi qəzetdə də monitorinq keçirilmişdir. Monitorinqin nəticəsi olaraq "Qəzetlərin dili monitorinq aynasında" adlı kitab da nəşr edilmişdir. Qəzetlərdə monitorinq apararkən bir sıra nöqsanların olduğu aşkar edilmişdir. Belə ki, çoxlu sayda orfoqrafik səhvlər, eləcə də leksik və qrammatik normalın pozulması halları və üslubi ifadə yanlışlıqları özünü göstərir. Bu cür xoşagəlməz hallar, əlbəttə ki, yolverilməzdir və onların qarşısı qətiyyətlə alınmalıdır.

Məlum olduğu kimi, çox da uzaq olmayan keçmişdə ölkəmizdə cəmi bir televiziya kanalı və bir neçə dövlət qəzeti fəaliyyət göstərirdi. Həmin qurumlarla yalnız yüksəkixtisaslı, peşəkar mütəxəssislər çalışırdılar. Məhz buna görə də həm televiziya verilişlərində, həm də qəzetlərdə səhv tutmaq mümkün deyildi. İndi isə təkə ölkəmizin paytaxtı Bakıda bir neçə televiziya kanalı və çox sayda qəzet fəaliyyət göstərir. İstər televiziya kanalları, istərsə də qəzetlər başlıca informasiya mənbəyi kimi hər cəhətdən, hər baxımdan, xüsusilə də dil-üslub baxımından hamı üçün nümunəvi olmalıdır. Bununla belə, təəssüf ki, ayrı-ayrı televiziya kanallarında yerli-yersiz cənabi sözlər işlədilir. Əyləncə proqramlarında "davay", "uje", "vsyo" və sair kimi varvarizmlər tez-tez səslənir. Bu da dövlət dili haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun birbaşa pozulması faktıdır. Unutmayaq ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dilimizlə bağlı demişdir: "Bizim dilimiz o qədər zəngindir ki, cənabi sözlərə ehtiyac yoxdur".

Elşən QƏNİYEY,
"Azərbaycan"

Laçının işğaldan azad edilməsindən iki il ötür

Oğuldarədə xoşbəxt günlərimizə qovuşduq

◆ Biz qayıtdıq, Vətən!

Zeynab, Turac və İmdad...

2022-ci ilin bir yay günündə, sübh təzədən, Günəş yenidən boy göstərərək Laçın dağlarının üzərindəki qalın duman pərdəsini yarıaraq zümrüd meşələrə süzüləndə Oğuldarəyə çatmışdılar...

Elo kəndin girəcəyində durub Oğuldarəyə tamaşa etmiş, bir zamanlar hər daşına, qayasına, cığırına bələd olduqları yurdlarına onilliklərin həsrəti ilə baxmışdılar. Güllü yaylaqlarında at çapdıqları, binalarında alaçıq qurduqları, meşələrində sarınlıqları Oğuldarəni bağrılarına basmaq, səsləri-avacları gəldikcə qışqıraraq yer-göyü həli etmək, "ay el-obamiz, biz qayıtdıq", demək istəmişdilər... Amma o an kəndlərlə sevinc qoşulsa da boğazlarında qəhər duyulmuş ələ çevrilmişdi ki, gücləri sadəcə gözlərində qaynar çəsməyə dönən gözyaşlarına çatmışdılar...

Ana, qız, oğul vaxtilə bütöv ailə xoşbəxtliyi sürdükləri, indi viranoyə çevrilmiş evlərinin uçuq-sökük divarlarının dibində bir-birlərinə sarılaraq hönkürmüşdülər...

Və o gün bu insanları qəm dəryasında boğan nə vaxtilə min bir əziyyətə tökdükləri evlərinin dağıdılması, nə də mal-mülklərinin talan edilməsi idi...

Oğuldarəni bir daha görmədən ömrünü başa vurdu

"Balalarını da, mənə də yandırılan illərdən sonra bu yurda Laçını, Oğuldarəni canından çox sevən ailənin başçısı olmadan qayıtmaq istəyirdim. Həyat yoldaşım Əli iki aya yaxın Laçında mühəsirədə qalmışdı, dəfələrlə ölümlə üz-üzə gəlmişdi. Məcburi köçkünlük illərində də elə he deyirdi ki, Laçını ən son tərək edən mən olmusam, ora ilk qayıdan da mən olcam. Amma zalım fələk Əliyə bu istəyinə çatmağa imkan vermədi, ömrünü Oğuldarəni bir daha görmədən başa vurdu..."

"Biz qayıtdıq, Vətən!" rubrikasının qonaqları Laçının Oğuldarə sakinləri, 1993-cü ildə 54 gün erməni mühəsirəsində qalmış mərhum Əli Əliyevin həyat yoldaşı Zeynab, qızı Turac, oğlu İmdad Əliyevlərdir.

Zeynab Hacı qızı Əliyeva 1947-ci ildə Kəlbəcər Ağa Laçın kəndində anadan olmuşdu. Anası Laçının Oğuldarə kəndindən, atası isə Cənubi Azərbaycanın Culfa şəhərindən idi. Ailəsi Zeynab 8 yaşında olanda Törtər rayonunun Hüsnəli kəndinə köçmüş, 1977-ci ildə isə o, xalası oğlu Əli ilə ailə quraraq Oğuldarəyə gələn köçmüşdü. Gənclər əl-ələ verərək kənddə özlərinə isti yuva qurmuş, zəhmətlə ikimərtəbəli ev, böyük tövlə tikmişdilər. Altı övladları dünyaya gələn bu evdə xoşbəxt ömür sürmüşdülər. Laçının qoçaq qadınları kimi yaxşı at çapar, mal-heyvən arxasına gedər, biçincilərə kömək edər, bostan becərər, meşələrə moruq, armud, zoğal, çəmənlərə kəklikotu, əvəlik, göbələk dərməyə gedər, bir sözlə, səhər gün çıxma- mışdan, gecə ay batana qədər bir hovur dincələndən ailəsinin güzəranı, övladlarının xoşbəxt yaşamaı üçün çabalayırdı Zeynab...

Ta ki, 1993-cü ilin 31 martına qədər...

Qara yaz

Əliyevlər ailəsinin bütün üzvləri birlikdə sonuncu dəfə 1993-cü il martın 31-də Oğuldarədə olmuşdular və o gündən sonra pəron-pəron düşmüşdülər. O son günün acı xətiyyəsi isə silinməz izlərə hər birinin yaddaşına ömürlük həkk olunmuşdu...

O gün havadan yaz ətri gəlirdi. İliq meh güneylərdə, quzeylərdə qarı erimmiş talalardan boylanan küskün bönövşələri üzünə siqal çökür, yaz əhvalı qışların sevinci Oğuldarənin dağlarını, düzlərini, meşələrini bürüyürdü. Sanki təbiət də duyuc düşmüşdü ki, bir daha nə o bu cür bahar nazı ilə cilvələnməz, nə də bir daha oğuldarələrə yaz əhvalı olacaq, bundan sonra əbədli zəminə hakim kəsiləcək qolblarına...

Adi günlərdə olduğu kimi, həmin gün də Əli kişigilin külfəti obaşdan

günacaq, ara sakitləşəndə öz evlərinə, Oğuldarəyə qayıdacaqdılar...

Kəndin kişiləri isə həm kəndə göz-qulaq olmaq, həm də mal-heyvənə baxmaq üçün orada qalmışdılar. Piyada yola saldıqları insanlara qoşduqları bələdçilər Kəlbəcərdən daqiq məlumat götürənə qədər oranı tərək etməyi planlaşdırmışdılar.

Ermənilərin tunel qırğınının 14 yaşlı şahidi

Martın 31-də Oğuldarədən birinci dəstə ilə çıxan Turac Əlizadə o faciəvi günü belə xatırlayır:

- Biz Bəyliyə çatanda artıq kənddə heç kim qalmamışdı. Bütün evlə-

rin qapı-pəncərəsi açıq idi, bacalardan hələ də tüstü çıxırdı, mal-qara da həyətlərə səpələnmişdi. Görünür, insanlar təzəcə öz evlərinə tərək etmişdilər. Daha orada dayanmayıb Kəlbəcərün tunel deyilən istiqamətinə doğru yol aldım, amma gələndə gördük ki, burada siddətli döyüşlər gedir. Sarıxəç deyilən ərazidə sürücümüz atışmaya görə fikrini dəyişərək tunelindən necə mühəsirəyə almıdığını, insanları atəşə moruz qoyduqlarını gözlərimizlə gördük. Tez maşından düşüb meşəyə töküldük, körpə bacı-qardaşlarımızla sərdik torpağın üstünə. Qorxudan hamımız gözlərimizi bərk-bərk yumaraq titirirdik. Ermənilər meşəni də bombaladılar, amma xoşbəxtlikdən maşına dəymədi. Ara səngiyəndə yenidən maşına minərək Kəlbəcərün Nadirxanlı kəndinə, oradan da Murovun östəyindəki körpünün kənarına gəldik. Daha buradan o yana, Ömər aşırımınadək kimin ayağı yer tuturdusa, piyada qalxmalı idi.

İşğaldan kənddə olan bələdçi bizi Qamışlı körpüsünə apardı. Gördük ki, Babək də buradadır. Burada qalıb bir az dincəlmək, çörək yemək istəyirdik, amma hay düşdü ki, ermənilər gəlir. Az sonra ermənilər Qamışlına bombalamağa başladılar. Piyada Yanşağa yola düşdük. Anam gülcə yeriyirdi, ayaq damarları partlamışdı, qaloşunun içi qanla dolmuşdu. Zülmə gəlib axşamçağı Yanşağa çatdıq. Burada evlərdən birində gecələmək, səhər təzə yola düşüb Ömər aşırımını keçmək istəyirdik. Piyada yol getmək, yuxusuzluq, aclıq, susuzluq, soyuq bizi gücdən salmışdı. Eyni zamanda Murova qar yağırı, güclü şaxta var idi. Belə bir vəziyyətdə Ömər aşırımını aşmaq mümkün deyildi. Lakin biz Yanşağa çatandan bir az sonra düşməni bu kəndi də möhkəm bombaladı, orada dayana bilmədik. Qaranlıq düşmüşdü, çarəsiz vəziyyətdə, ac-susuz, piyada Ömər aşırımına doğru yola düşdük. Dağın bir-iki dolanbacını qalxmışdıq, bir KamAZ gəldi. Mələm oldu ki, hərbiçilərimiz uşağ və qadınları yuxarı daşıyırlar. Əvvəl elə bildik ki, bu maşın bizi Ömər aşırımına qədər aparacaq, amma bir dolanbac gəndən sonra dedilər ki, "tökülün, arxada qalanları da təxliyə etməliyik". Aşırımın doğru yeno piyada qalxmağa başladım, bir xeyli gəndən sonra maşın gəldi, bir az onunla yuxarı çıxandan sonra düşüb yolumuza piyada davam etdik.

"Uşaqlardan birini belimə alıb bir az qabağa aparıb yerə qoyur, digərinin arxasına qayıdırdım"

Körpüdə Turacgillə bir yerdə gələn adamların hamısı yola düzəlmiş, o isə orada qalaraq dadasigili (atalarını belə çağırırdılar) gözləyir ki, gəlib onları da aparınsın. Həmin vaxt onlarla gələn yaşlı bir kişi Turaca deyir ki, "nə gözləyirsən, get qoşul camaata. Dünən tunelə dəhşətli atışma olub, erməni öldürdüyünü öldürüb, qalanını da əsir götürür. Əgər bacı-qardaşını apararsan, bax bu dağın üstünə, onu aşsan, ermənidən canını qurtaracaqsan..."

Lakin bu 14 yaşlı qız ölsə də bacı-qardaşını burada qoyub getmək fikrində deyildi və o qərar verir ki, zülm olsa da, uşaqları özü ilə birgə düşmənin əlindən qurtarsın:

Mirzonin, Xidırın ayaqqabısı var idi, amma Rəhiminin ayağı yalın idi, ayaqqabısını haradasa salıb itirmişdi. Qar ərimişdi, uşaqlar palçıqda yeriyə bilmirdilər, insanların yuxarıdakı dolanbacları ayaqları altından qoparı daş parçaları üstümüzə tərəf diyirilirdi. Uşaqlardan birini belimə alırdım, bir az qabağa aparıb qoyur, sonra yerini yadımda saxlayaraq digərinin arxasına qayıdırdım. Yolda atamın bir qohumuna rast gəldim, o dedi ki, "uşaq canınla bu körpöləri apar bilməyəcəksən, Qorcu kəndindən adamlar gəlir, heç olmasa uşağın birini o maşına qoyaq". Rəhimini aparıb qoydum həmin maşına. Qayıdıb eyni qayda ilə Mirzə ilə Xidır bir-bir belimdə üzüyuxarı daşımağa başladım. Belə-bələ saatlarla yol getdik və Murovun başına yaxınlaşdıq. Mirzə ilə Xidır orada qoyub Rəhimin arxasına qayıtdım. Maşınlar hamısı palçığa batıb qalmışdı. Rəhimini belimə alıb qardaşlarımı qoyduq yemə yerə gəldim. Sonra Ömər aşırımından Murovun Göygöl rayonu

üzündə olan östəyinə qədər piyada gəldik. Aclıq, soyuq bizi tamam təqətdən salmışdı. Orada bizi maşınla Toğanalı kəndinə, sonra isə Hacıkəndə götdirdilər. Sadəcə Nadirxanlıda içdiyimiz suyun, bir də yolda köç maşınlarında olan insanların uşaqlara verdikləri bir tike görəyin üstündə idik... Səhər gəlib çatdıq Törtər Hüsnəli kəndindəki dayımın evinə. Amma ailəmizin digər üzvlərindən heç bir xəbər-ötər yox idi...

11 yaşlı Babək qaranlıqda azaraq düşməni tərəfə gedir

Həmin gün axşamüstü Zeynab, İmdad və Babək in olduğu ikinci dəstə Bəyliyə çatmış, gecəni Baxış kişinin evində qalmışdılar. Səhəri isə məlum olmuşdu ki, ermənilər artıq tuneli işğal edib, onlar mühəsirəyə düşüblər. Buna görə də mühəsirədən çıxmaq üçün yol-iz bilməyən insanlar məcburən üz tutmuşdular Kəlbəcərün qarlı dağlarına. Bu vaxt yolda Zeynəbgil Babək itirmişdilər. Atın üstündə olan 11 yaşlı uşaq qaranlıqda azaraq düşməni tərəfə getmiş, təsadüfən rastlaşdıqları azərbaycanlıları onu yoldan döndərmasi sayısında əsir düşməkdən qurtulmuşdu.

İmdad Əlizadə danışır ki, birtərə Sarıdağ kəndinə çənbər və orada dil-gör kəndliləri ilə birgə bir tövlənin apaxısının ağzındakı qışdaqalma otun arasında səhəri dirigözülü açılar:

at onlardan qaçaraq qaldıqları yerə gəlir, bir erməni də onun arxasına. Beləliklə, bu insanların sığındıqları yer aşkarlanır. Daha burada qalmamaq üçün mükənsiz olduqunu gören mühəsirəçilər may ayının 23-də gecə ilə oranı tərək edirlər.

"54 gün erməni mühəsirəsində" adlı kitabında mühəsirə həyatları, eləcə də qurtuluşları barədə ətraflı yazan Əli Əliyev məlumat verir ki, yenidən məcburən Oğuldarədən çıxan 19 nəfər min bir tövləkəni adlandıraraq 9 gecə Gülbərd kəndinə doğru yol gediblər. Həttə bir dəfəsində düşməni yaxın məsafədən düz üzərlərinə gül-

lə yağdırsa da, möcüzə sayəsində salamat qalıblar. 9-cu gün dostdöşlər Gülbərdə ağ bayraqla Həkəri çayının sol sahilindəki posta tərəf yollanmağı qərarlaşdırıblar. Lakin onları buradakı postun Milli Orduya, yoxsa Ermənistan əlahi qüvvələrinə məxsus olması barədə dəqiq məlumatları olmayıb. Qərar belə olub ki, əgər post ermənilərə məxsus olarsa, ora 30-40 metr qalmış döyüşə başlasınlar. "Ey postdakılar, kimsiz?" deyə bir neçə dəfə səsələniblər. Bir qədər sonra "biz də azərbaycanlıyıq, qorxmayın, gəlin", deyə postdakılardan cavab gəlib. Qaldırdıqları ağ bayraq dostdöşləri Şakir İsgəndərovun 54 gün mühəsirədə özü ilə gəzdirdiyi üçrəngli Azərbaycan bayrağı ilə əvəzlənən mühəsirəçilər posta yaxınlaşaraq xilas olublar.

Qar-boranda Ömər aşırımına ayaqqalın qalxır

Murova güclü qar yağır, şaxta idi. Yolu buz tutduğu üçün Zeynəbin qaloşlarını sürüşür, ayaq üstə dayanma bilmirdi. Bunu görən 13 yaşlı İmdad ayağında çəkmələri soyunaraq anasına vermisi, özü isə onun yanı ilə ayaqqalın aşırma qalxmışdı. İmdad deyir ki, dəhşətli əzabla səhərə yaxın Ömər aşırımındakı "Yol evi" deyilən yere çatırlar:

- Burada hərbiçilər dayanmışdı, piyada gələn adamları içərisində soba yanacaq tikiyə göndərirdilər. Otaqlardan birində ayağımı don vuran, ağır vəziyyətdə olanlara ilk tibbi yardım göstərirdi. Adamları hissə-hissə otaq dolana qədər içəri yığır, yarım saatdan sonra onları digərləri ilə əvəzləyirdilər. Yeno çox çətinliklə Murovun östəyində, dəhşətli bir səhnə ilə üzlaşdıq: atasını, anasını, balasını gözən insanların ah-naləsi ərsə dirənmişdi. Dayım Hüseyini də burada gördük. Onunla Hüsnəli kəndinə gətdik. Burada bacı-qardaşlarımızın səsinə eşidəndə dörd gün ac-susuz yollarda yaşadığımız dəhşətləri sanki unudduq. Amma bu sevincimiz də uzun sürmədi... Atamdan heç bir xəbər-ötər yox idi, biz onu Oğuldarədə qoyub gəlməmişdik...

Ağ bayrağı 54 gün mühəsirədə özləri ilə gəzdirdikləri üçrəngli bayrağımızla əvəzləyirlər

Daha ailə üzvlərinin xəbəri yox idi ki, Əli Əliyev və onunla bərabər olan xeyli laçınli həmin il aprelin 3-də Kəlbəcər ərazisində düşməndən canlarını qurtarmağa çalışıblar, amma erməni yaraqlarının Çaykəndə Törtər çayının üzərindəki körpüdə pusuq qurması buna mane olub. Çayı keçə bilməyən, içərlərində Əli Əliyevin də olduğu 19 nəfər geri - Oğuldarə kəndinə qayıdaraq dağlarda gizlənməyə məcbur qalıblar.

Mühəsirədəkilər oğuldərəli seyyid Əlibəyrov İbrahimovun kəndin yaylağına tikdirdiyi yay evinə sığınır. Aprel ayının 9-dan bu evdə düşmənin gözündən yayınaraq yaşamağa başlayırlar. Dəfələrlə ermənilər talan üçün Oğuldarəyə gəlsələr də, onların yerini aşkarlaya bilmirlər, lakin bir gün saxladıkları atlardan birinin hörükdən açılıb uzaqlaşması onların yerini düşməni nəzərdə tutmaq üçün istifadə etdilər. Həmin vaxt orada olan ermənilər atı görüb onu tutmağa çalışsın, at onlardan qaçaraq qaldıqları yerə gəlir, bir erməni də onun arxasına. Beləliklə, bu insanların sığındıqları yer aşkarlanır. Daha burada qalmamaq üçün mükənsiz olduqunu gören mühəsirəçilər may ayının 23-də gecə ilə oranı tərək edirlər.

"54 gün erməni mühəsirəsində" adlı kitabında mühəsirə həyatları, eləcə də qurtuluşları barədə ətraflı yazan Əli Əliyev məlumat verir ki, yenidən məcburən Oğuldarədən çıxan 19 nəfər min bir tövləkəni adlandıraraq 9 gecə Gülbərd kəndinə doğru yol gediblər. Həttə bir dəfəsində düşməni yaxın məsafədən düz üzərlərinə gül-

lə yağdırsa da, möcüzə sayəsində salamat qalıblar. 9-cu gün dostdöşlər Gülbərdə ağ bayraqla Həkəri çayının sol sahilindəki posta tərəf yollanmağı qərarlaşdırıblar. Lakin onları buradakı postun Milli Orduya, yoxsa Ermənistan əlahi qüvvələrinə məxsus olması barədə dəqiq məlumatları olmayıb. Qərar belə olub ki, əgər post ermənilərə məxsus olarsa, ora 30-40 metr qalmış döyüşə başlasınlar. "Ey postdakılar, kimsiz?" deyə bir neçə dəfə səsələniblər. Bir qədər sonra "biz də azərbaycanlıyıq, qorxmayın, gəlin", deyə postdakılardan cavab gəlib. Qaldırdıqları ağ bayraq dostdöşləri Şakir İsgəndərovun 54 gün mühəsirədə özü ilə gəzdirdiyi üçrəngli Azərbaycan bayrağı ilə əvəzlənən mühəsirəçilər posta yaxınlaşaraq xilas olublar.

Əli Əliyev sözügedən kitabında həmin təsirli səhnəni belə təsvir edib: "Əsgərlər bizi görəndə ağladılar. Biz isə başqa bir vəziyyətdə idik. Ağlamaq balaca səhərdir. Üzümüz aşağı otaq dolana qədər içəri yığır, yarım saatdan sonra onları digərləri ilə əvəzləyirdilər. Yeno çox çətinliklə Murovun östəyində, dəhşətli bir səhnə ilə üzlaşdıq: atasını, anasını, balasını gözən insanların ah-naləsi ərsə dirənmişdi. Dayım Hüseyini də burada gördük. Onunla Hüsnəli kəndinə gətdik. Burada bacı-qardaşlarımızın səsinə eşidəndə dörd gün ac-susuz yollarda yaşadığımız dəhşətləri sanki unudduq. Amma bu sevincimiz də uzun sürmədi... Atamdan heç bir xəbər-ötər yox idi, biz onu Oğuldarədə qoyub gəlməmişdik..."

"Heç bəndə insan itiyini axtarmasın"

Yaşadıqları o faciəvi günlərə göz yaşları ilə dönr Zeynab ana...

- 54 gün biz çəkəni heç kəs çəkəməsin, heç bəndə insan itiyini axtarmasın. Bu, ən dəhşətli vəziyyətdir. Əlidən bir xəbər tuta bilmirdik, əlimiz heç yana çatmırdı. Körpölərin gözü yolda qalmışdı. Qayınanam Rəhimə "Əli hey, Əli hey" çağırma-çağırma başını götürüb evdən gedirdi. O hamıya deyirdi ki, "bilirəm, oğlum ölməyib, sağdır..."

Düz 54 gündən sonra kəndçimiz İmamverdi mustulduq gətirdi ki, "Əli müəllim! Gülbərdə mühəsirədən çıxaraq gəliblər, onu öz gözlərimlə gördüm..."

Amma dar günlərimiz bununla bitmədi, Hüsnəlidə də erməni zülmündən uzaq ola bilmədik. Düşməni bu kəndi də atəşə tutdu, növbəti dəfə yaşadığımız evin qarşısına bomba düşdü, divarları çatladı. Məcburən Bakıya üz tutduq və Günəşlidə qarpısı, pəncərəsi olmayan uçuq-sökük bir uşaq bağçasına yığıldıq.

Şəraitətsizlikdən, soyuqdan körpölərim xəstə düşdü. Dərdimiz sözlə deyiləsi deyildi, ala yaylağın başından gəlib arın yerinə tökülən, körpöləri bir qışıq qatığı möhtac olan, var-yoxu əlindən çıxan bir ailə düşməni... Böyük ailə idik, dolanışığımız çox çətin idi. Nə su tapırıdık, nə yanacaq. Uşaqları başımıza yığıb 8-ci kilometr bazarıdan meyvə-tərəvəz alıb köhnə Günəşlidə yolun qırağında satırıdık...

Eh nə isə... Çətinliklərin öhdəsindən birtərə gəldik. Amma yeno də uşaqları təhsildən yayınmağa qoymadıq. Düzdür, onlara geyim, məktəb ləvazimatı almaqda çətinlik çəkirdik, lakin buna baxmayaraq, dərslərini yaxşı oxudular. Altı övlədimdən beşi bir-birinə arxa-dayaq dura-dura ali təhsil aldılar...

"47 yaşında tərək etdiyim yurduma 75 yaşında qayıtdım"

- Vətən müharibəsinin o 44 gündü- nü gecə-gündüz televiziya qarşısında

keçirdim, çox həyəcanlandırdım, həm də sevinirdim. Hər zaman inanırdım ki, torpaqlarımız alınacaq, amma özümlə o yerləri bir daha görəcəyimizə heç ümidim yox idi. Laçının azadlığını eşidəndə bir anlıq ölüm, ayağım keyidi, uşaqları harayladım, sevincdən gözyaşları tökdük. Allah Prezidentimizə, igid oğullarımıza cənaşığı versin, şəhidlərimizin ruhu şad olsun. Bizi vətən həsrətindən qurtardı. Məndə də 47 yaşında tərək etdiyim yurduma 75 yaşında qayıtmaq nəsib oldu. Həmişə arzulaşdığım kimi, Oğuldarədə Həsənağa meşəsi-nə, Çalbayıra, Qızıl qayaya, Yelliyə, Göy yarığana, Yalyurda dünya gözü ilə bir daha baxdım.

Allah düşməni lənət etsin, Oğuldarəni xaraba qoyub, zəhmətlə tikdiyimiz evləri viranoyə çevirib. Bizim evin də sadəcə uçuq-sökük divarları qalıb. Əllərimizin izi qalan bu uçuq divarlara söykəyib xeyli ağladım, 75 illik həyatımın hər anı kino lenti kimi gözlərimin önündən keçib gətdi. Əlinin "bəy balası" kimi kəndin yuxarı başından, məktəbdən evə gəlməyi, onun köçkünlük illərində, uşaqları xəstə olanda çəkdiyi əziyyətləri yadıma düşdü. Bilirsiniz, dünyada hər şeyi tapmaq olar, bir dəne canı yox. Biz də demək olar ki, itirdiyimiz hər şeyi qayıtdıq, bir Əli müəllimi tapa bilmədik...

Həyat yoldaşım şair, pedaqoq Ağa Laçınlın qardaşdır, Moskvada, Bakıda ali təhsil almışdı, müəllim idi, vaxtilə həmin yerlərdə işləyib qalmışdı, bir Əli müəllimi tapa bilmədik...

O, son nəfəsinə qədər Oğuldarəyə qayıtmaq ümidini itirmədi. Hər zaman deyirdi ki, "burada müvəqqəti məskunlaşmışıq, kəndimizə qayıdacağıq". Bu da təleyin acı yazısıdır ki, bu xoşbəxtliyi görmək ona qismət olmadı...

Bir keçmiş məcburi köçkün ailəsinin yaşam hekayəsi

Bu, məcburi köçkünlüyün ağrı-acısını illiklərinə qədər yaşamış laçınli, oğuldərəli bir ailənin həyat dramı idi. Öz xoşbəxt yaşamağa övlad deyərək pəron-pəron düşən, erməniyə əsir almaqdan zor-bəla qurtulan, illərlə mədd-mənevə əzablarla qarşılaşan, lakin bir gün belə Laçına, Oğuldarəyə qayıtmaq ümidini ürəklərindən əsik etməyən, hər an ora can atan bir keçmiş məcburi köçkün ailəsinin yaşam hekayəsi...

Və elə onlar qolblarında, ruhlarında yaşadıqları bu vətən eşqi ilə də Laçına, Oğuldarəyə orada qoyub gəldikləri xoşbəxtliklərinin arxasına dönmüşdülər. Yurdlarının hər daşına, qayasına, dağına, aşırımına, gədiyinə, çöllünə, çəmənə, düzünə bu yerləri can qədər çox sevən ailənin başçısı, Əli müəllimin gözü ilə baxmışdılar...

Zeynab, Turac və İmdad...

Yasəmən MUSAYEVA, "Azərbaycan"

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 8 noyabr (Cümə günü) tarixli XXXIV nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Cümə, 1 səfərlümüzzəfər sənə 1337. 8 təşrin-i-sani sənə 1918.	Türk və illətlə müfəd maqalələrə səhifələrimiz açıqdır.
Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir	Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.
Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi.	Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir.
Telefon nömrə: 39-60.	Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir.
Tək nüsxəsi 50 qəpik.	Elan fiatı: sətəri 2 rubla. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt ediliir.

ELANI-RƏSMİ [RƏSMİ ELAN]

Acil ehtiyaçat [ehtiyaclar] və istimdad [kömək istəmək] üçün telefonla gündüzləri 25-80, gecələri 6-23 nömrəli Polis Müfəttişi Ümumiyyətlə [Baş Polis Müfəttişiyinə] müraciət ediniz.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIÜN

Kərbəlayi Mirzəağa Hüseynov və Məşhədi İsmayıl Mirzəyevin qayı, Məşhədi Hüseynqulu Əliyevin bacısı oğlu, Hacı Qulam Tağıyevin qardaşı oğlu və Muxtar Hüseynovun dayısı oğlu Kərbəlayi Yaqub Hacı Farrux oğlu Tağıyevin vəfat etmasını kamaliyə's və təhəssürlə [böyük bir kədər və hasratla] öz qöv'm və əqrəbalarına elam edirlər [bildirirlər].

Taşıyivi-cənəzə [cənəznənin yola salınması] sübh saat 9-da noyabrın 8 (25)-ndə Spasski küçədə vəqə [yerləşən] öz 78 nömrəli evində olacaqdır.

Millətin tərəqqi və təalisi [ucalması] yolunda fədakarənə surətdə çalışan sevgili arxadaşımız **Kərbəlayi Yaqub Hacı Farrux oğlu Tağıyevin** vəfatını kamaliyə's və təhəssüflə [böyük bir kədər və təhəssüflə] öz arxadaşlarımızı elan edirik. Taşıyivi-cənəzə [cənəznənin yola salınması] bu gün sübh saat 9-da noyabrın 8 (25)-ndə Spasski küçədə vəqə [yerləşən] 78 nömrəli evində olacaqdır.

Yoldaşları Abbasqulu Kazımcı, Seyid Zərgar, Seyid Hüseyn Sadıq, Novruz Ağayev, Kərbəlayi Vali Mikayilov, Cabrayıl Ağacanov, Mirzəağa Əliyev, Tağı Nağıyev, Məhəmməddəli Rəsulzadə, Əbdürrəhim Əşrafov və Əliabbas Rzazadə.

İDARƏDƏN İXTAR [XƏBƏRDARLIQ]

Qəzetəməz elan göndərən hökumət müəssisələri və əsgəri idarələrden xahiş olunur əşyağdaki qeydləri nazari-etinayə alsınlar:

- 1 – Elnanin qaç dəfə gedəcəyini;
- 2 – Ruscası da lazim olub-olmadığını göstərsinlər.
- 3 – Elnanin idarəmizə müayyin adamlar vasitəsilə göndərsinlər və xüsusi dəftərlər bulundursunlar ki, vüsulu [çatdırıldığı] haqqında imza çəkilsin. Əks surətdə elanın dərc edilməməsi ya qaib olması məsuliyyəti idarəmizə öhdəsinə düməz.

Mümkün olduqca ruscası lazim olan elanların ruscasının da yazılıb göndərilməsi ayrıca təvəqqül olunur.

Azərbaycan müharibəsində can fəda edən şühadının ailəsi mənəfətinə

DRAMA - AXŞAM TAMAŞASI Azərbaycan Hökumətinin teatrosunda (səbiq Məilov) Zülfiqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli qardaşlarının müdiriyyəti Cümə günü təşrin-i-saninin 8-ində (oktyabrın 26-sı) 1334-1918-inci ildə Azərbaycan müharibəsində can fəda edən şühadının ailəsi mənəfətinə Türk ədəblərindən məşhur Şəmsəddin Sami bəyin **"Gəveyi-ahəngər"** adlı məşhur 5 pərdəli pıyəsası təntənəli surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Təfsilat və iştirak edən əşxas afişə və proqramda qeyd ediləcəkdir.

Bu teatronun şühadə ailəsi mənəfətinə oynanıldığını nəzərə alaraq, müdiriyyət və aktorlar canfəşanlıqla bizim və bitmənlə nə çəlməyi ən böyük vəzifələrdən sanıb, hasil olan mədəxilin hamısını şühadə ailəsi mənəfətinə yetişməsinə qərar veribdirilər. Ümidvarız, möhtərəm camaət bu karixeyrə [xeyirxah işə] əhəmiyyət verərək, maddi cəhətdə kömək etməkdən boyun qaçırmaq istəyənərlər tərəfindən iana də verilsə, teatronun xassasində mütaşəkkirən qəbul olunub, ismi və verdiyi paranın qədəri qəzetələrdə elan ediləcəkdir.

Hacıbəyli qardaşları müdiriyyəti

[RƏSMİ-RƏSMİ QİSİMİ HISSƏ]

HÖKUMƏT ƏMRLƏRİ

Ziraət Nəzarətində [Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində] 4 təşrin-i-sani [noyabr] Kiyev Polixexnikum Dərüflünününən Kənd və Fələhat [Kənd təşərrüfatı sənayesi] şöbəsini itnam etmiş [bitirmiş] Rahim Axundov təşrin-i-saninin 20-sindən Əmlak Nəzarətində Kənd və Fələhat şöbəsi agent təyin edilir.

7 təşrin-i-sani Sentyabr ayının birindən Camil Əmirov Ziraət Nəzarətinə tərçü-man təyin edilir.

Nuri Əmiraslanov Ziraət Nəzarətində xüsusi işlər məmuru təyin edilir.

Təşrin-i-saninin birindən Ziraət idarəsi kargüzəri Aleksandr İşxanov Meşələr şöbəsi kargüzəri təyin edilir.

Ziraət naziri: X. b. Sultanov

Ədliyyə Nəzarətindən

5 təşrin-i-sani [noyabr] Gənca uyezd məhkəmə şöbəsinin məhkəmə rəisi Bahadır bəy Yusifbəyov Bakı nahiyyə məhkəməsinin müddəyi-ümumi [prokuruor] müavinliyinə təyin edilir. Şöbəsinə yəməsi Quba şəhəri sakini Sultanməcid Səidov Quba məhkəmə raisinin müavini və Quba şəhər istintaq şöbəsinin müdiri təyin edilir.

Ədliyyə naziri vəzifəsini ifa edən: T. Makinski

BAKİ, 8 TƏŞRİNİSANİ

Müharib [savaşın] dövlətlərin hər iki tərəfi ufaq və zəif millətlərin müqəddərat və hüquqlarını təmin etmək üçün müharibəyə girişmələrini kərratla [dəfələrlə] rəsmi və qeyri-rəsmi surətdə elan etməkdən bir an çəkinməmişlərdir. İndiyə kimi hər iki tərəf onun əldə bəstidə davtəz [bəhanə; səbəb] tutub, mətbuat vasitəsilə ümumə öytdürüldülər. "Ufaq millətlər kəndi müqəddəratlarını qazanmalıdırlar" əsasını həm Avropa, həm də Amerika ricalı-dövləti [dövlət xadimləri] təsvib [təsdiiq] edib, onu qatı surat almış bir tərdə təsdiq və ətiraf edirdilər.

İndi müharibə demək olar ki, nəhayətə varır. Mərkəz Hökumətlər tərəfi-müqabilinə [qarşı tərəfə] müqavimət göstərə bilməyib, nəhaq qan tükölməməyi üçün mütərikə [atəşkəs] və sülh istədiklər.

Zənnimizcə həman mütərikə və sülh fəvqədə [yuxarıda] göstərdiyimiz əsasdan xarici-şərait [şərtlər] xaricində olmamalı idi: Bilkəssə [xüsusən] hal-hazırda Vilson kəndisi də məşhur 14 maddəsinə idxal [daxil] etdiyi millətlərin müqəddəratına aid əsasın qövldən feilə [sözənd işə] gətirməsini israr ilə tələb edir. Lakin söyləmək, bağırmaq, vəd etmək başqa bir məsələ, vəd ediləni səmi-mi bir surətdə əncama yetirmək dəxi digər bir məsələdir. Məətəəssüf [təəssüf ki], indiyə kimi Etifaf dövlətləri ilə mütərikəyə girişmiş dövlətlər arasında fəvqəlzir [yuxarıda toxunulan] əsasların hüsuslu [əldə edilməsi] yolunda lazımi təşəbbüsdə icrası müşahidə edilmişdir. Əlbəttə, mütərikə ilə sülhün fərqi çoxdur. Mütərikə azacıq bir zamanda pozula bilər, lakin sülh öylə bir zamanda pozula bilməz. Ona görə də müzəffəriyyəti kəndi tərəfində hiss edən dövlət, mütərikəni öylə şərait ilə əqd etməyə [imzalaməğə] çalışır ki, özüni hər b nöqtəyi-nəzərdən hər bir ittifaq [təsəduf] və təhlükədən təmin etsin. Mütərikə deməli sülh deyil və bunda olan şərait [şərtlər] sülh zamanında dəyişilə bilər.

Lakin yenə də gələcək sülhün nə əvəs üzərində olacağını göstər-mək istəyən bir dövlət mütərikəni dəxi həmin əsasə yaxın bir tərzdə yapmaya çalışmalıdır ki, o əsas və münasibət gələcək sülh üçün mənəə deyil, biləks [əksinə] münbit bir zəmin təşkil etsin, bu işə fəvqədə zikr etdiyimiz kimi, indiyədək əqd edilən mütərikələrdən müşahidə edilmiş.

Etifaf dövlətlərinin əqdi-mütərikəsi [atəşkəs imzalaması] mün-fəridmi [ayrı-ayrılıqdami] və ya ümumimidir – burası hələ bizim üçün qatı surətdə bəlli deyildir. Lakin hər halda bütün millətlərin ümumi mənəfəti gələcək sülh-ümminin indiyədək elan edilmiş əsas üzərə əqdini icab edir [imzalanmasını vacib edir].

Əks surətdə sülh və əsəyi dünya üzündə tez bir zamanda bərpa olunması müəhdilr [çətindir]... Üzərlinə zəfər taleyi gülmüş olan dövlətlər tərəfi-müqabilə ağır şərait qəbuluna məcbur etməyə çalışsalar, o vəqət o dövləti həman şəraitin rədd və ziddinə təhrik etmiş olarlar... Burası təbii bir haldır.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Avstriya inqilabı Vyanə – Fəhlələr qırımı qvardiya dəstələri təşkil etməkdədirlər. Tələbələr və zabıtlar isə bunun əksinə olaraq ağ qvardiya dəstələri düzdürlər. Xorvat Hökuməti Peştə ilə hər bir münasibəti qat etmişdir [kəsmişdir].

* Vilhems xəbər verir ki, Parlamentoda intixab edilən [seçilən] Saldat Şurasının önəmən axşam iclası vəqə olmuşdur [baş tutmuşdur]. Zabıtlar ilə saldatlar Hərbiyyə nazirinin yanına getmişlərdir. Əhalidən bir çoxu, o cümlədən şübhəli ünsürlər dəxi saldatlar ilə bərabər getmişlərdir. Frans İosif küçəsində pəncərələrin şüşələri sındırılmışdır. Kokard nişanı olmayan zabıtları tutmuşlar. Məhbusları xilas etməkdən ötrü məzkur [adi çəkilen] dəstə Rozauer qışlalarına [kəzarnmalarına] tərəf hərəkat etmişdir. Burada qüvvətli mühafizə qoyulmuşdur. Bir neçə güllə atıldıqdan sonra, dəstə pərkəndə olmuşdur. Axşam saat 10-dan sonra əsəyiş bərpa edilmişdir.

* Təşrin-i-saninin [noyabrın] birində alman mətbuatı xəbər verir ki: Peştədən alınan xəbərlərə görə, əsgərlərdən çox hissəsi Milli Şura tərəfinə keçdikdən sonra, Milli Şura axşam hökumət işlərini öz öhdəsinə almışdır. Əhval böylə olduqdan sonra, qraf Hadik kabinə təşkil etmək təklifindən imtina etmişdir. Ershersoq İosif, kralın əmrinə görə qraf Karoyinin təzə kabinə təşkil etməyə vəkil etmişdir. Milli Şura qraf Karoyinin hökumət başında durmasını əhəliyyə bildirmişdir. Peştə şəhəri sevincdən həyəcana gələn bir şəhərə bənzəyir. İctimai və xüsusi binalar bayraqlar ilə təzyin edilmişdir [bəzədilmişdir]. Küçələrdə qardaşlaşma mənzərələri vəqə olmaqdadır. Milli Şura sərnişin hərəkatının dayandırılması təhti-qərarə almışdır. Dəmiryollarında ancaq ərzaq yükləri aparılmıyacdır. Milli Şura tərəfindən göndərilən əsgərlər xəfiyyətlər tərəfindən mühasirəyə alınmış qışlalarında əsgərlər azad etmişlərdir. Böyük bir camaət dəstəsi məhkəmə həbsxanasına daxil olub, bu yaxınlarda Parlamento qarşısında qraf Tisaya sui-qəsd etmiş məhbüs Leytneri azad etmişdir. Karoyinin təzə kabinəsi təşkil olub qurtarmışdır. Qraf Briatiani Xariciyyə vəziri [Xarici İşlər naziri] təyin edilmişdir. Peştə və qeyri şəhərlər bayraqlar ilə bəzənmişdir. Dünan axşam Vyanədə Hökumət Şurası iclasında Müvəqqəət Mərkəzi Saldat Komitəsi təşkil edilmişdir.

* Fiumedən Vyanə qəzetələrinə xəbər verirlər ki, cənubi slavların Fiumədə hökman olmasını qəbul etməyən İtaliya əhalisinin təkidi ilə cümə günü axşam İtaliya donanması Fiumeyə varid [daxil] olmuşdur. Limanda olan gəmilərin hamısı Amerika və İtaliya bayraqlarını salamlamışlardır.

Müxtəlif xəbərlər

* Moskvadən verilən xəbərlərə görə, dünən bütün Kamışın cəh-həsində hücum başlanmışdır. Ufa tərəfdə düşmən Abdulino stasyo-nunun bir neçə verstliyindədir. Buzuluk tərəfdə Orenburq dəmiryolu xəttinin yüz verst məsafəsində kazak dəstələrinin hərəkatından narazı olan kənd əhəliisi üsyan qaldırmışdır. Kəndlilər kazak dəstələrini əzməkdədirlər.

* Odessadan xəbər verirlər ki, İsmailiyyə və Bessarabiyada ingilislər nümayən olmuşlardır [görmüşüdürlər].

GÜRCÜSTAN SOSIAL-DEMOKRATLARININ MÜRACİƏTNAMƏSİ

Gürcüstan sosial-demokratıyası Jordaniya, Tsereteli, Çxeidze, Gegeçkori və Ramişvili tərəfindən imza edilən bir məktub ilə Beynəlmiləl Sosialist Bürosona müraciətlə Rusiya ilə birləşənə qədər Gürcüstanın Keçirdiyi tarixi əhvalı müfəssəl surətdə bəyan etmişdir. Bundan əlavə, məzkur [adi çəkilen] məktubda Gürcüstanın hal-hazırda bəhs edilib, Gürcüstana edilən təərrüzləri [hücumları] dəf etmək üçün deyirlər ki: Müavinət [kömək] üçün hər yərə müraciət etdik. Lakin bütün müraciətlərimiz səmərəsiz qaldılar. Bu halətdə bir tək bizə müavinət edici qüvvə Almaniya olduğundan, Almaniya ilə müəhidənəmə [səziş] əqd etdik [bağladıq]. Bu müəhidənəmə üzərinə Türkiyədən müdafiə olunanmış və Türkiyə Hökumətinin daxili işlərində müdaxilə etməməsinin təmin etdik. Bu iki şərait Almaniya tərəfindən müavinətə artıq ehtiyacımız olan günlərdə ifa edilirdi. Biz alman imperializməsinə bir an şiddətli tənqiddən qəni durmadıq. Alman milləti özü bu imperializm haqqında qətnaməsini izhar etdikdən sonra, biz bütün beynəlmilləliyyət qarşısında sədaqət ilə şəhadət verdik ki, Almaniya Hökuməti Gürcüstana heç bir təcavüz və təərrüzat [hücumlar] ilə kəndisini ləkələməyib, öz qüdrət-qüvvətindən və bizim etimadımızdan istifadə etməmişdir.

Sonra məktubda daxili hökumət işlərində fəvqərayi-kəsibənə [proletariatın] siyasəti sayəsində əldə edilən müsbət nəticələrdən bəhslə deyirlər ki, Almaniyanın müdaxiləsi ilə Türkiyə Hökumətinin

nüfuzundan xilas olan cavan Gürcüstan Cümhuriyyəti Türkiyənin, bolşeviklərin və hökumət üsuli-idarəsinin təyininə hazırlaşan Rusiya əks-inqilabçılarının göz götürməmələrinə məruz qalmışdır. Bu dairədən çıxmağa tək bir çarə və bütün təhlükələr qarşısına tək bir istinağah fəhli beynəlmilləliyyətidir. Gürcüstan Cümhuriyyəti bütün Gürcüstan fəvqərayi-kəsibəsi və milləti namından Beynəlmiləl nümayəndələrinə müraciət edib, inqilab dövründə üzünə bir hökumət qazanan gürcü milləti axıra qədər var qüvvəsiz əz hökumətinin müstəqil qalması uğrunda gəlişəcəyini elan etmişdir. Gürcü milləti öz varlığını və mədəni cəhətdən artması və genişlənməsini ancaq bunda görür.

Öz daxili və xarici siyasətində həmişəlik sülh və əzadlıq qəsdində olan gürcü milləti sızə müraciətlə daimi ədalət əmallarının feilan icrayə qoyulması üçün başqa millətlər ilə əlbir işləmək arzusunda olduqunu izhar etmişdir. Gürcü milləti öz istiqlaliyyətinin təsdiqini və daimi bitərəfliyinin təminini sızdən gözləyir.

AVSTRİYA-ALMANİYANIN YENİ QƏSƏM [AND] SURƏTİ

Vyanada bu gün saldatlar qəşəm etməyə [and içməyə] dəvət edilmişlər. Qəsəmdə deyilir ki: "Saldat insan, əsgər azad Avstriya-Almaniya məmləkəti vətəndaşı kimi Müvəqqəti Şurayi-Milli tərəfindən tərtib verilmiş əsası qanunlara və həman ictima [yığın-cəq] tərəfindən təşkil edilmiş Hökumətə, xüsusən Dövləti Şura və Rəisicümhura [Prezident] və başqa hökumət işləri tapşırılmış müdir və nazirlərə itminan [etimid] ibraz etməklə [göstərməklə] onların göstərdikləri kimi məmləkət və millətə vicdanən xidmət edəcəksiniz."

Axşam Baş nararius Doktor Dinqhoover və yeni təyin edilmiş Baş katib təntənəli surətdə qəşəm yad etmişlər [and içmişlər]. Doktor Dinqhoover qəşəməməni böylə oxumuşdur: "İnsaniyyət şərafı və vətəndaş namusunuz ilə and içiniz ki, azad vətəniniz olan Avstriya-Almaniya şəraitini müzakirəyə qalıxmadan bütün ruhani və cismani qüvvələrinizi fəda edərək, vətəninizə sədiq qalaraq Şurayi-Milli tərəfindən tərtib verilmiş əsası qanunlara və bunlarla bəhəmə Dövləti Şura tərəfindən verilən qanunlara təbiiyyət izhar etməklə öz vəzifənizi ifa və şərafəi-şəxsiyyənzizi hörmətlə müəhafizə edəcəksiniz."

AZƏRBAYCANDA

1 – Məclisi-Müəssissan [Təsisçilər Məclisi] seçkiləri hazırlayan komissiyaya həvələ edilmişdir ki, Məclisi-Müəssissanın təzliklə dəvət edilməsi haqqında öz təəsvürətini [planlarını] iki gün müddətində Hökumətə təqdim etsin.

2 – Ruşəni bəy Qazizadənin Xariciyyə Nəzarətinə müsavir dəvət edilməsi təhti-qərarə alınmışdır.

Andranikin yeni fırıldığı

Bakıda alınmış məlumatə nəzərən, general Andranik bütün Gənca vilayətinin məşhur erməni camaət xadimi və məmurlarına kağızlar yazaraq tapşırılmışdır ki, Azərbaycan Hökumətinə qəbul və silahlarını türklərə təslim etməsinlər.

Qazax qəzasında

- Quşu kəndi qaçaqlarından Səməd oğlu Aydın ilə İskəndər adlı bir digəri iki erməni ilə əlbir olmaqla qarapəpaxlı Nəsib oğlu Əbdüləzim binasının yanında mindikləri heyvanları buraxıb Qasım oğlu Cəlalın əlaçığına gələrkə öndən türkləri tələb edirlər. Cəlal verməmək istədikdə onu oradaçə ökədürüdü, buraxdığı heyvanları da götürüb qeyb olurlar.

- Dağ Kəşəmən kəndi yanından Qazax şəhərinə getmək istəyən Allahverdi oğlu Mahmud ilə Əli oğlu Hüseynədən quldurlar silah gücüylə 2350 rublə və bir kürk alıb qaçmışlardır.

SİYASİ MÜSAHİBƏLƏR

Cahan müharibəsi bitmək üzrədir. Bir çox cəbhələrdə artıq mütərikə [atəşkəs] elan edilmişdir. Daha doğrusu, Qərb cəbhəsi ədiylə məruf olan [tanınan] Fransa-Almaniya xətti-hüdudu [sərhəd xətti] müstəsna tutulduqda, ümumiyyətlə mütərikə başlanmışdır, demək olar. Almaniya cəbhəsində də ən yaxın günlərdə davanın dayandırılacağı ümidlə gözlənilir. Fəqət müharibə əməliyyatını dayandırmaq, hələ sülh əqd etmək [bağlamaq] deyildir. Sülh məsələsinin müzakirəsinə ancaq mütərikədən sonra başlanar. İndi bəşəriyyət böyük bir əmr [iş] qarşısında bulunur ki, bütün millətlərin müqəddəratı, bütün bəşəriyyətin atisi [gələcəyi] bu əmrə bağlıdır. Bu da həman sülh əqdindən ibarətdir. Müharibə – qeyri-müharib [savaşan-savaşmayan], müstəqil – qeyri-müstəqil, hakim – məhkum ümum millətlərin müqəddəratı bu müsəlihə [barışqı] ilə həll ediləcəyindən, bədihidir [aşkərdir] ki, hazırda məzkur [adi çəkilen] sülhün şərait [şərtləri] və surət-i-aqdı [necə bağlanacağı] hamını düşündürməkdədir:

Əcəba bu müharibə nə kimi sülh ilə xitəmpəzir olacaqdır [sona çatacaqdır]?

Sülhün əsasını hangi məsələlər təşkil edəcəkləridir? Ən mühüm və əsasi bir məsələdə ümumən sözü yekdigərinə [bir-birinə] müvafiqdir:

Bu sülh sabit və daimi olmalıdır. Burası təbii bir də. Çünki tələb etdiyi qurbanlar və masarifatın [xərclərin], yaddığı təxribat və xəsəratın [xəsəratların] miqdarınca misli tarixdə görülməmiş olan bu müharibə dörd il yarım müddət imtidadında [bəyümlə] gərək müharibə və gərək qeyri-müharib dövlət və millətləri öylə yormuş, usandırmış, üzmüş, biqırdırmışdır ki, bütün millətlər ağır xəstə kimi ölüncü bir hala gələrkə vücdü-millilərini tədavii üçün uzun müddətlər istirahətə möhtac olduqlarını hiss edirlər. Bunun üçün də həpsi "daimi, sabit sülh" deyə bağırırlar. Filhəqiqə [həqiqətən də], mülahizə edilsin ki [təsəvvür edin ki], yüz minlər, milyonlar ilə tələf olan canların yerini doldurmaq, yüz milyardlar ilə masarıfədən dolay dövlət maliyyə-tində [maliyyəsidə] əmələ gələn açığılıqı ətəmək, pozulmuş ticarət və sənəət məkanasını təcdid [bərpa] etmək və sairə nə qədər vaxt və məsai [səy] tələb edir! Bunların həpsinin hüsuslu üçün müddə-timədə [uzun bir müddət] əsəyişlə yaşamaq, bütün qüvvələri toplayaraq aramsız çalışmaq lazım gəlir. Bu isə sabit və daimi sülh ilə həsil olar.

Lakin sülhün də daimi və sabit olması üçün öylə əsaslar qoy-malıdır ki, sülhü xələldən edəcək müharibəyə bəis ola biləcək əmil-lərə meydan qalməsin. Böylə əmillerin də başlıcası ikidir: Birisi müharibəyə səbəbiyyət verən, digəri isə müharibəni mümkün edən

amildir. Bu surətlə bəşəriyyəti müharibə bəlasından qurtarmaq üçün öylə etməlidir ki, əvvəla beynəlmiləl məclisdə ümum millətlərin nümayəndələri iştirak etsinlər, saniyə [ikincisi] bütün millətlər arasında revanş (intiqaq) hissi və narazılıq olmasın. Buna nail olmaqdan ötrü bu müharibənin nəticəsində əqd ediləcək olan sülhü öylə şərait üzərinə qurmalıdır ki, böyük dövlət və millətlərdən heç birinə ağır təkliflər və şərafəi-milliyəyə toxunan tələblər verilməyərək, ümum dövlət və millətlərin izzət, şəraf və hüquqi-milliyəsi təmin edilmiş olsun. Digər tərəfdən, böyük dövlət və millətlər ilə bərabər, kiçik dövlətlərin də tamamiyyətli-mülkiyyə [ərazi bütövlüyü] və istiqlaliyyəti-milliyəsinin təmin, hüquq və şərafəi-millisini riayət [etməlidir]. Bu şərtlər indiyədək müstəqil yaşamaqda olan millətlər üçündür, lakin bir çox millətlər var ki, qisman yenidən istiqlaliyyət elan etmişlər, qisman də bu vaxtdak hələ ətəzə millətlərin hakimiyyəti və boyunduruğu altında yaşamaqdadırlar.

Bunların miqdarı o qədərdir ki, bu gün bəşəriyyət namından danışanlar bu qisim millətlərdə də mənəfətinə nəzərə almazsalar, əqd etdikləri sülhün pozulmayacağına özləri də, hətta sülh əqd günü söz verə biləzlər.

Necə ki əzr olundu, sülhün daimi və sabit olması üçün bütün millətləri razı buraxmaq, müharibə səbəblərini aradan qaldırmaq lazımdır.

Bəşəriyyətin qisimi-əksəri [əksər hissəsi] boyunduruq altında əzilməkdə bərdəvəm [davamlı, daimi] buraxılacaq olarsa, sülhün pozulmayacağı kim təmin edər?

Binaənileyh [ona görə də], gözlədiyimiz Sülh Konfransı yenidən elani-istiqlaliyyət etmiş olan millətlərin istiqlaliyyətin təsdiq etməli və bu vaxtdak istiqlaliyyətə nail olmasını qatı millətlərin də müqəddəratı-milliyələrinin təyininə kəndilərinə tapşırmalıdır. Şübhəsiz ki, Cahan müharibəsində ümum millətlər xəsəratı vəqə olduqlarından [ziyan gördüklərindən], bu müharibənin müsəlhiəsi [barışığı] dəxi cahan müsəlhiəsi olmalı və bütün millətlər burada milli dərnlərinə qəra təpəmlidirlər. Böylə olmadıqca, heç vaxt və heç vəchlə daimi sülh mümkün olmaz.

Bu vaxtdək düvali-müəzzəmə [böyük dövlətlər] deyiləndə, millətlərin hüququq, millətlərin istiqlaliyyəti, millətlərin şərafəi-millisi kimi sözlər yalnız Avropa millətlərinə aid idi. İnqlab gündən-günə genişləyərək get-gedə daha çox məmləkətləri qapladıqı bir zamanda bir çox cahangir [imperialist] və müttəəssib [məhəfəzəkəkar] siyasiiyyun [siyasətçi] bunu görmək istəməyərək, yəni də əski fikirlərindən əsnalıqlə əl çəkmək istəmişlər də, əmin olmalıdır ki, Asiya, Afrika, Avstraliya və Amerika millətləri dəxi bu dəfə əslərini ucaldacaq, sözlərini deyəcək və dərnlərini eşitdirərək əlac tapacaqlardır.

Bu günlərdə varid olan [gələn] teleqraflardan birisində sülhün yaxlaşması münasibətilə Avropa xırda millətlərinin Amerikada bir konfrans dəvət etdiklərini və orada hüquq və istiqlaliyyəti-milliyələri haqqında bir bayənnəmə buraxmaq fikrində olduqlarını bildiriir.

Almaniyanıdan alınmış 28 təşrin-əvvəl [oktyabr] tarixli bir təlsiz teleqraf xəbərində bildirildiyi üzrə, Almaniya yeni təəssüs etmiş olan "Vətən və Hürriyyət Uğrunda" Xalq İttifaqı nam bir cəmiyyətin son iki ictimasında [iclasında] Millətlər İttifaqı məsələsi müzakirə edilmişdir. Burada Xariciyyə naziri Dərnburq İttifaq və onun əsas-larından bəhs etmişdir. Fəqət yəne də böyük-kiçik, müstəqil və qeyri-müstəqil Avropa millətlərindən uzun-uzadıya danışdığı halda, sair millətlər haqqında bir söz bələ söyleməmişdir. Əgər daimi sülh və Millətlər İttifaqı bu surətlə əqd ediləcək olarsa, buna "Millətlər İttifaqı" deyil, ancaq əzfilləri ayaq altına salmaq üçün "Qasalar [güclülər] İttifaqı" adı vermək olar ki, bu da yeni şərtlər ilə əsaslan-mış bir əmrənd [işdən] ziyadə, əski cahangir diplomatların gizli əhd-namələri kimi olmaqla bərabər, həman əski müəhidətlər [səzişlər] kimi də nəticə verər. O vaxt daimi sülh əvəzinə dövlət ərləri [xadim-ləri] daha böyük miqyasda və daha müdhis [dəşətli] bir müharibə hazırlığı binası qoymuş olarlar ki, əsl cahan müharibəsi adını daşı-mağa müstəhəq [həyati] müharibə bu olar.

Bu mülahizə ilədir ki, daimi və sabit sülhə nail olmaq üçün ibti-də [başlanğıcda] xırda və məhkum millətləri yabançı və lüzumsuz qəyyumlardan xilas edərək, müqəddəratı-milliyələrinin təyininə kəndilərinə tapşırmaq və bə'dəhu [ondan sonra] böyük-kiçik, ümum millətlərin şəraf və hüquqi-milliyələrinin təminlə bütün mil-lətləri bərabər hüquqla "Millətlər İttifaqı"na cəlb etmək lazim gəlir. Böylə olan təqdirdə, müharib

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 8 noyabr (Cümə günü) tarixli XXXIV nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

ODESSADA TÜRK ASARI-ƏTİQƏSİ
[ANTİK ƏSƏRLƏRİ]

İstanbulda müntəzər [nəşr olunan] “Vəqt”də bu sərlövə ilə gördüyümüz bir məqaləni eynən nəql edirik:

Vaxtla kiçik bir türk məqərrı [məskəni; yaşayış yeri] olan və “Hocabay” yaxud da “Hacıbay” ismini daşıyan Odesada bundan əqdəm [əvvəl] “Tarix və Fən Asarı-Ətiqə Camiyyəti-İmperatoriyyəsi” ünvanını haiz olan [daşayan] müəssisənin bir müzəsi vardır. Bu müzədə bir çox türk məhkukatı [həkkəklıq əsərləri] mövcuddur ki, bunlardan yalnız kiçik bir qismi Hocabay aiddir və ən mühümləri əski türk qalaları olan Anapa, Ağkırman və İsmailiyyədən gətirilmişdir. Hətta bəziləri də 1829 müharibəsində ruslar tərəfindən Üskü-dardan nəql olunmuşdur. Axıran əlimizə bu məhkukatın bir fəhrüstü [siyahısı; kataloqu] keçdi və bu fəhrüstü tərtib edən zətan şimdi Ukrayna Teleqraf İdarəsi müdiri bulunan müsyö İspatarisidir. Müsyö İspataris türk əlşinasına [dillərinə] pək eyi vaqifdir. Mumaileyh [adı çəkilən şəxs] bu lisanları Petersburq Darülfünununda [Universitetində] professor Rədlövdan təlim etmiş və bir zata [şəxsə] türk lisanları haqqında yazdığı müqayisəyi-lüğənin [sözlərin müqayisəsi; müqayisəli lüğət] hini-tərtibində [tərtibi əsasında] məmālik-Osmaniyyədə [Osmanlı məmləkətində] təkalüm edilən [danışılan] türkca üçün pək ziyadə müəvünətdə [köməkdə] bulunmuşdur. Müsyö İspatarisin rus lisanıyla yazıb, 1915 sənəsində Odesada intişar edən [nəşr edilən] bu fəhrüstün türk məhəfilinə [türk dairelərinə] heç məlum olmadığını və yaxud pək az məlum bulduğunu zənn etdiyim üçün möhtəvəsi haqqında şü məlumatı verməyi arzu edirəm:

1 – Fəhrüstə Sultan Səlimə aid olan parlaq bir kitabə vardır ki, bilaxərə [daha sonra] inşa olunan Novorossiysk şəhərinin şimalındakı Anapa qalasında bir qəpı üzərində bulunmuşdur. Kitabə oradan 1807 sənəsində qaldırılmışdır. 12 misradən mürəkkəb olan kitabənin balası [yuxarısı] tuğrayı-padşahi ilə tövşih olunmuşdur [bəzənmişdir]. Tuğranın yanında bir gül dalı [budəği] və kiçik bir gül vardır.

Mənzuma 1813 (1229) tarixində vəfat edilmiş Topqaziyyə dəfn olunan böyük şairlərdən Sürrünin əsəridir. Kitabənin altındakı tarix 1212-dir ki, miladi 1798-ə təqəbul edər.

2 – Məhkukatdan biri də hicri 1227 tarixində vəzir Kəmaxi Hacı Osman paşanın Kritin Resmo şəhərindəki qonağında [malikanəsində] yapılmışdır. Eyni zətan inşa etdiyi bir çəşmənin kitabəsi də müzədə mövcuddur. Bunların Odesaya na surətlə nəql olunduğunu Allah bilir.

3 – Bir çox kitabələr Cənubi Rusiyanın türklər tərəfindən işğalı zamanına aiddir. Məsələn: İsmailiyyəyə aid bir kitabədə şu cümlə gördülür: “Əsari-xasseyi-Məhəmməd Rəşid, əmini-binayi-qal’eyi-İsmail [İsmail qalasının idarəçisi Məhəmməd Rəşidin ən gözəl əsəri], 1209.” Bunlar miyanında [arasında] Ağkırman qalasından gətirilən dini kitabələrə, bir çox kitabəyi-sənəgi-məzar [məzar daşı kitabəsi] da vardır.

Yuxarıda da söylədiyimiz vəchlə [kimi] Odesaya İstanbuldan da, Bəhri-Siyah [Qara dəniz] səvahlindən [sahillərindən] də və hətta Kritdən də bəzi kitabələr götürülmüşdür. Bu kitabələr, şübhə yoxdur ki, intixab edilərək [seçilərək] alınmış, gəlişigözl [təsədufi şəkildə] toplanmışdır. Məməfih [buna baxmayaraq], bunlar içində pək ziyadə calibi-diqqət [diqqət çəkici] olanları vardır. Məsələn, bunlardan bir danəsi şöylədir:

*Hasarının önündə
Kəndi kərsən [dəniz qulduru] qulları
Gəmisini basan, kəndini şahid
Edən, vəfat edən
Məhmud bəyin məzari-şərifidir
[mübarək məzarıdır].*

Faciənin nərdə cərəyan etdiyinə və tarixinə dair bir qeyd yoxdur. Müsyö İspataris başqa bir əsəriylə türkca ilə mütvəəğgəl [türkce barəsində dərin biliklərə sahib] professor Katanov ilə pək ziyadə calibimaraq [maraqlı] bir münəqişayə girmişdir. Müsyö İspataris türkçaya olan dərin vüqufu hesabıyla [səbəbiylə] professor Katanov tərəfindən bəzi kitabələrə veriliş mənəni təshih etmişdir [düzəltmişdir]. Professor Katanov türkdən ziyadə tarix lisanında sahib-i xitəsədir.

MİLLİ MAARİF

Bütün Rusiya məmləkətində olan kimi, Qafqaziyyə ölkəsində yaşayan ziyalı və ikmali-təhsil etmiş [təhsilini tamamlamış] müsəlmanların əğləb [çox] hissəsi İkinci Nikolayın mənhus [uğursuz, nəhs] dövründəki ricalüddövlətlərin [dövlət xadimlərinin] təqib etdikləri “rusisizm” əqidəsində güşəş olunan [açılan] məkatibi-ibtidaiyyədən [ibtidai məktəblərdən] başlamış darülfünunlarda [universitetlərdə] oxuyub qurtaranlardır.

Şübhəsiz, məzkur [adı çəkilən] əqidələrinə müvəffəqiyyətlə nail olmaqçün da, həman darüülumun [elm və təhsil mərkəzlərinin] müdirilərindən tutmuş, müəllim və müdərrişləri [müəllimləri, mədrəsə müəllimləri] tərəfindən “rusisizm” ruhunda tərtib edilmiş programın icrası üçün dəxi izhəri-ciddiyyə və tələş göstərirlərdi.

Deməli, məktəblərdə oxuyan müsəlmanları ruhan zəiflədirib, sonra da dinən ruslaşdırmaq niyyəti-əbləhanəsində [səfeh niyyətində] bulunurlardı.

O vaxt Qori şəhərindəki darülmüəllimin [pedaqoji institut, seminariya] ruhunda və məsləkində çox məkatib [məktəblər] və mədaris [mədrəsələr] bulunurdu ki, buraxd oxuyan müəllimlər [şagirdlər] kəndi ana dillərində, yəni türkdə bir-birləriylə qonuşmağa belə cürət etməməzdilər.

Yasaq olmuşdu. Məhz şu cahata görə də məkatibi-məzkurələrdə [adı çəkilən məktəblərdə] elm təhsili etmişlərimizin pək çoxu milli ədəbiyyatımıza dara [vaqif] olmaq deyil, kəndi türk dilində oxumağı və yazmağı belə bilməyirlərdi.

İslam övladından ibarət bir müsəlman köyündəki ibtidai məktəbə təyin edilmiş müəllimlərinin dininə, ruhuna və lisanına bələd və əşinə olmayan və tədrisi-təlimi də “üsuli-təbii” deyilən qayət gülünc üsul ilə icra edən bir rus xatununun tərbiyəsini almış məsum müsəlman çocuğu əxləqi pozuğun və tərbisiz olmaımı idi? Zavallılar ana dilini hərdə və kimdən öyrənməli idilər?

Vəli get-gədə yənə də kəndi nəfsinə bələdiyyə və mərifət yetirib, qəlbində əhsasət-milliyəsini [milli hissirləri] iqaqdan [oyatmaqdan] qəffət etməyən qəyur [qeyratlı, çalisqan], mütəməddin [mədəni] qardaşlarımız eyni zamanda dəxi nailbərəmər [məqsədlərinə nail] olmaq üçün zahib olduqları [getdikləri] məslək və yoldan çəkil-mədilər. Hal-hazırda sitəmparvər [zəlim, zülməsevər] Nikolayın vəxim [dəhşətcil] və səqim [pis; naxos] dövrü-mənhusunda deyil, müstəqil Azərbaycan Hökuməti himayəsində bulunduğumuzdan nəşidir [ötrüdü] ki, yalnız məktəblərimiz və bütün hökuməti idarələrimiz türklük ruhi-müqəddəsiylə milliləşəcək və Gəncə quberniyasında vəqə [yerləşən] Qazax şəhərində yeni güşad olunan İslam darülmüəlliminə də, möhtərəm müdiri, ruhani atamızı, üstədi-kamilimiz, qəyur millətpərəst müəllimimiz olan Kəçərli Firidun bəy zati-əlilərinin himmət və hamiyəti-İslamiyyətpərəvarənəsi [İslamiyyəti qoruma və

ucaltma səyi və qeyrəti] səvəsində müstəid [istedadlı] və ləyaqətli xadimlər yetişdirib, müəllimsizlik nəvəqisimiz [nəqsanlarımızı] rəf [aradan qaldırmağa] və ehtiyacatımızı da iqnaya [ödəməyə] müvəffəq olacaqdır.

Şübhəsiz, müəllim böhranı ən kəskin bir haldir. Şunu rəf etməkcün də yalnız Qazax darülmüəllimini iktifa [kifayət] etməz, vəli [ancaq] Hökumətimizin bu yolda tezliklə ciddi tədbirlər arayaçağı, darülmüəllimlər, darülmüəllimatlar [oğlanlar və qızlar üçün pedaqoji seminarıyalar], müəllimlər kursları və ilax. açmaq təşəbbüsündə bulunacağı əlbəttə şübhəsizdir.

Hal-hazırda da şəhərimizdə mövcud olan məkatibi-ədəbiyyələrin [ədəbi məktəblərinin] milliləşməsinə şifərinə lisanımız layiqincə dara, ədəbiyyətimizə də az-çox bələd və əvvəlinci siniflərdə də ana dilində tədris olunacaq üvəm [elmləri, fənləri] təlim edilməyə ləyaqətli olan müəllimlər davət ediləcəyi təbaidir.

Raqib

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

- Azərbaycan Cümhuriyyətinin İstanbul Konfransı mürəxxəsləri Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Aslan bəy Səfikürdski, Əhməd bəy Pəpinov və Şeyxülislamov cənabları dün təşrini-saninin [noyabrın] 7-sində Bakıya varid olmuşlardır [çatmışlar].

Məşhur mühərrir və camaat xadimi Əhməd bəy Ağayev cənabları dəxi Bakıya gəlmişlərdir.

- Təşrini-saninin 6-sında Bakıya varid olmuş “Araq” vaporunda Biçəroxovun nümayəndələri Voskresenski ilə poruçik Bibliyonəfilid də buraya gəlmişdir.

- Daxiliyyə Nəzarəti əmri mövcü-bincə [əmrinə əsasən] Budaqovsı və Puşkinski məktəblərin mükləri təcilil surətdə təmir edilir. Burada hərbiyyə məktəbləri yerləşəcəkdir.

- Əzraq şöbəsi xüsusi çörəkkçi dükanı açmışdır. Buradan əhəliyyə 2 rubla 50 qəpikdən çörək satılacaqdır.

- Sraqağın təşrini-saninin [noyabrın] 6-sında Petrovskdan “KAMVO” cəmiyyətinə məxsus “Kəzək” vaporu Bakıya varid olub [çatıb], 270 nəfər sərnişin gətirmişdir.

Ənzəliden də Əsadullayevin “Afrika” nam vaporu gəlmişdir. İşbu vaporada 534 sərnişin varid olmuşdur. Vapor təşrinsaninin 5-ində Nargin adasına gəlmış idi. Sərnişinlərin əksəri müsəlmandır.

Ruşən Əşraf bəyin əziməti [gedişi]

Şəhərimizdə bir neçə vaxtdan bəri müsəfir qalmış türk şüərasından [şairlərindən] Ruşən Əşraf bəy səyahət üçün Şimali Qafqaziyyəyə əzimət etmişdir.

Əşitdiyimizə görə, ənz müsəfirimiz oradan şəhərimizə övətd etdikdə [qayıtdıqda], konfranslar verməklə ədəbiyyatı həvəskarlarını müstəfiz buraxacaqlar [feyzləndirəcəklər; məlumatlandıracaqlar].

Bakıda fabrika açmaq təşəbbüsü

Lodz, Varşava və Petrokov ətraflarındakı yun parça toxuyan fabriki müvəssis mühəndislərindən bir dəstəsi burada Ticarət və Sənəət Nəzarətinə bir ərizə verərək, Qafqaziyyə mahutu hazırlamaq üçün Bakıda bir fabrika təsis üçün imtiyaz istəmişlər. Bununla bərabər, xüsusi müəvünət [kömək] kimi Hökumətdən bir qədər pul təmənnəsindədir.

Baqqalları şikayəti

Bakı baqqalları Ticarət və Sənəət Nəzarətinə bir ərizə verərək, Mirzəbəyov qardaşları fabrikanın kiçik baqqallara tənəbəkə və papiros satmadığından şikayət edirlər. Fabrika müdiriyyəti kiçik baqqalları külliyyəti mal alanlar yəninə göndərmiş. Buna binaən [gərə] papiros Bakıda böylə də bəha olmuşdur.

“İttihad” məktəbi

Bu gündən etibarən açılmış. Yeni və keçən sənədəki kəndi şagirdlərini hər gün saat 9-dan 1-ədək məktəb idarəsində qeyd və qəbul edir. Dərslər isə 16 təşrini-sanidən başlanacaqdır.

Neft Mədənçiləri Şurasında

Mədənləri sahiblərinə qaytaran komisiyon neft müəssisələrinə təklif edir ki, təşrini-saninin [noyabrın] 14-ünədək əşğıdə mündəric [dərç olunan] məlumatı Şura bürosuna pişnihad [taqdim] etsinlər: a) Milliləşmək vaxtında xalq təsərrüfatı[ndan və] onun namına alınan pullar barəsində (iyunun 1-indən oktyabrın 10-nadək). b) Milliləşmək zamanı mühüməttə [avadanlıq] hesabı üzrə müəs-sisələr tərəfindən verilməyən pullar, əqd edilmiş [bağlanmış, imzalanmış] podrat, iş və qeyrəhu [başqa şeylər] siyahısı. c) Xəzinə və xüsusi şəxslərə pəy hesabına olan borclar, icazə pulları. (Pul və yaxud şəxsən iyunun 1-indən oktyabrın 11-nə kimi.) d) İşbu zaman zərfində neft və neft istehsalatı nəqli barəsində.

d) Neft və istehsalatına yarar örtülü anbar və çənlərin həcmi (putra hesab etməlidir; bir mük’əb [kub] fut 1 ½ putdur.) Qeyd: 1) “C” maddəsinə lazim vərəqləri Şuranın istatistikə bürosundan hər gün saat 9-dan 3-ədək almaq mümkündür.

Qeyd: 2) İşbu vərəqlər bəyanatından ötrü “Aramazd” cəmiyyəti hesabdarına müraciət etməlidir (Merkuryevski caddə, 70. Telefon nömrə 4-44) və Bixovski [cəmiyyətinin hesabdarına] (Kolyubakinskaya və Mariinski caddələrin küncü, telefon nömrə 48-11).

Mərkəzi Ev Komitəsində

Cümə günü təşrini-saninin [noyabrın] 8-i səhər saat 11-də Mərkəzi Ev Komitəsi əzasının [üzvlərinin] ümumi iclası təyin edilmişdir.

İclas Mərkəzi Ev Komitəsi binasında olacaqdır. Baxılacaq məsələlər bunlardır:

1) Doktor Bronun 500-dən əlavə yenidən 500 put un və 10,000 manatdan ziyadə pul buraxılması haqqında məruzəsi. 2) Ev təşkilatı haqqında yeni qanun. 3) Məsəili-cariyyə [cari məsələlər].

Oğurluq kəşfi [oğurluğun üstünün açılması]

* Təşrini-saninin [noyabrın] 4-ncü gecəsi Əliəğa Abbasovun Nikolayevskiyə caddədə vəqə dükənindən 8 kalla qənd, bir çox papiros, 700 rubləlik başqa mal və pul, cümlətanı 10,000 rubləlik şey aparılmışdır. İttixaz edilmiş tədabir [görüən tədbirlər] sayəsində oğurlanan əşya İran təbəəsi rəiyyəti Mirzəəğa Hacı oğlundan tapılmışdır. Məzkur [adı çəkilən şəxs], cinayəti boynuna almışdır. Malın bir qismi satılmışdır.

* Təşrini-saninin üçüncü günü axşam saat altı rədələrində Birinci polis məntəqəsi nəfəratından [polis nəfərlərindən] Əyviz oğlu Pirağa Hacinskının mədəni yanından Trubeyski dalan ilə gedərək, əli boğğalı bir məznun [şübhəli] şəxsi tövqif edir [saxlayır]. Sual-cavabdan anlaşıqlı ki, bu şəxs Abbas oğlu Həmdullah adlı İran təbəəsidir, şu boğğasını da içindəki əşya ilə bərabər mədəndən çalmışdır.

* Yənə bu gündə şübhə saat 5 rədalərində Allahverdi oğlu Valiməhəmmadin yətmisi vaxtında mənzilinə girib onun əlbəsisilə digər əşyasını aparmaq istəyən iranlı Rüstəm oğlu Abbas mənzil sahibi tərəfindən dərdəst edilmiş [tutulub] polis əlinə verilmişdir.

ŞÜHƏDA AİLƏSİ NƏFİNƏ
[ŞƏHİD AİLƏLƏRİ XEYRİNƏ]

Amali-milliyəmizə nail olub bugünkü xoşbəxtliyə yetişməməzimin baisi türk millət qəhrəmanları olmuşlardır. Bunlar vətən və millət yolunda yurdlarını tərk edib, ailə və övladlarını kəndi müqəddəratına buraxaraq, qəyeyi-əməlimiz məhrəbina canlarını qurban gətirərək, mövcudiyyəti-şəxsiyyələri [canları] bahasına bizim üçün saadət-milliyə almışlardır. Türklük və islamlıq uğrunda canını fəda edən bu igidlərin çoxları var ki, kəndi ailəsinin yeganə hamisi [himayəçisi] olmuşdular, şimdi özünün şəhədatıyla bütün ailəsini, çoluq-çocuğunu ac, möhtac buraxmışdılar.

Binaəniyeh [ona görə], onların qanıyla saadətə nail olmuş millət borcludur ki, şühəda ailəsinin ehtiyaclarını ödəmək, həyatlarını təmin etmək yolunda əlindən gələn qədər kömək yetersin.

Bu məqsədlə camaatımız dürlü-dürlü təşəbbüs və iqdamatda bulunaraq [addımlar ataraq] sahibsiz ailələr nəfina para cam etməlidir. Böylə tədbirlər qəbilədən olaraq Hacıbəyov qardaşlarının təhti-müdiriyyətinə [müdiriyyəti altında] olan Azərbaycan türk aktyorları dəstəsi bu gün Azərbaycan Hökuməti Teatrosunda məşhur “Gəveyi-ahəngər” faciəsini mövqeyi-temayya qoyaraq, bütün həsilatını şühəda ailə və övladı nəfina verməyi təhtiqatçılar almışdılar.

Həsilat çox olmaq üçün müdiriyyət var qüvvəsilə hümmət edərək məsarifin [xərclərin] az olmasına çalışmışdır.

Şimdi mədaxilin çox olması məsələsi qılır. Bu isə bütün-bütinə camaatdan asılı olan işdir. Bakı camaatı həmişə, xüsusən son illər zərfində böylə yəzir işlərə pul xərcləməkdə bütün sair şəhərlərə səbəq [öncülük] etmişdir.

Binaəniyeh ümidvar olurdu ki, bu dəfə dəxi səxəvətlərini ibrazla [göstərməklə], millət qəhrəmanı, vətən mücahidi, islam şahidi olan türk qardaşlarını ailələri nəfina hümmət və hamiyət göstərələr.

Bu gecə ianə dəxi qəbul ediləcəkdir.

X. İ.

LƏNKƏRANDAN

Xüsusi müxbirimizdən

Şəhər və həvalisi [ətrafı] hökuməti Mərkəzi Kaspi Donanması əlində olduğundan, hər kəsi Bakıya buraxmır. Bakının işğalından müqəddəm [əvvəl] buraya qaçanların əksəri, xüsusən ta-cirlər Salyana, oradan da Bakıya qaçır. Böyləliklə səfər etmək çox uzaq, həm qorxuludur. Bundan xəbərdar olmuş Mərkəzi Kaspi Donanması Qızılağac limanına bir kaşfiyyət gəmisini göndərmişdir. Gəmi xidmətçiləri yolulya gedənləri tutub öldürürlər. Bu işdə Mərkəzi Kaspi Donanması xidmətinə hesab olunan Qızılağac müsəlmanları da iştirak edirlər. Dədiyimiz isbat üçün misal gətirəlim: Bu günlərdə 25 nəfərədək lənkəranlılar Bakıdan çıxıb salamat Salyana gəlirlər. Buradan bunları kirəqələvə oturub Lənkərana tərəf rəvan olduqda, yoldə kaşfiyyətçilərə rast gəlirlər. Şəyiatə [şəyialərə] görə, bunlar həpsi kaşfiyyətçilər tərəfindən casusluqda ittihamla qətl edilmişlərdir. Bu işin həqiqətini bilmirlik, faqət bu vaxtdakı bunlar evlərinə qayıtmamışlardır. Bu işin nə vaxta kimi imtidad edəcəyini [uzanacağıni] Allah bilir. Ən yaxın zamanda bizə kömək gəlməzsə, bütün ismlər qırılmağa məhkumdurlar.

KRİMİN SİYASİ ƏHVALI

İki həftə bundan irəli Krımdan çıxmış bir ingil doktoru, oranın, xüsusən müsəlmanların hal və istiqbalını qara rənglə ilə təsvir edir. Almanlar Krım gəldikdən sonra, bolşevizm fəsx [ləğv] edilərək, məhəlli [yerli] camaat xadimləriylə müsəlman qurultayı iş başına keçirildi. Bununla bərabər, almanlar mahal hökuməti təşkilindən ötrü tatar camaat xadimlərindən Seyid Əhməd və Litva ismlərindən general Sulkeviç ilə müzakirə [danışıqlara] girişmişdilər. General Ruminiya cəbhəsindən kəçən bir qorun dəstəsi ilə buraya gəlmişdir. Almanların şərti mövcübinca [şərtinə görə], müstəraq hökumətdə kadetlər də yer tutulmuşdur. Seyid Əhməd böylə hökumət düzəltməkdən aciz görüldüyündən naşi [ötrü], general hökumət düzəltmək təşəbbüsünə düşdü. Bu da şərt edirdi ki, yeni hökumət Hərbiyyə və Daxiliyyə nəzarətini tutsun. Hökumət təşkil olundu, kadetlərdən ən məşhurları, müsəlmanlardan isə Seyid Əhməd, Qırqaçski və qeyrəhu [başqaları] hökumətə daxil oldular. Yeni hökumət yerli müsəlmanlardan deyil, velikoruslardan mürəkkəb olduğundan, müsəlmanlar narazi idilərsə də, yənə aşkar etmədilər. Hökumət işə səbiq rus qanun və qaydalarını yürüdüdü. Hökumət Krım istiqlalıyyətinə elan etmədi, dövləti lisan rus lisanı elan edildi, türk və alman lisanları da qullanılmaldı. Mahal bəyətəyi ikibaşlı qartal, aralıqda isə göy rəngli səlib [xəç] təsviri qəbul edildi. Müsəlmanların etirazından naşi [ötrü] xəç putrağa məcbur oldular. Haqiqətdə Krım Hökuməti bütünülkü alman komandanlığı əlindədir. Bunlar hərbi limanları işğal edərək, əllərinə düşəni Almanıyyəyə göndərdirdilər. Məhəlli qoşun təşkilinə münəniət [mənəciqlik] edirdilər, Krım Hökumətinin istiqraz [borc] əqdi [müqaviləsi] haqqında Almaniya ilə etdiyi müzakirəti nəticəsiz qaldı.

Krım Hökuməti ilə Ukraynanın əlaqəsi gərginləşmişdir. Ukrayna Krım istiqlalıyyətinə qəbul etmir, özünə mülhəq etmək [birləşdirmək] fikrindədir. Ağməsciddə rus darülfünunu [universiteti] açılmışdır. Tatar qurultayı Ağməsciddə iniqad edir [baş tutur], faqət milli-mədəni işlərə baxır. Almanların gedəcəkləri ehtimalına görə, Krımın əhvalı dəyişir. Canlı qüvvəyə malik olmayan Krım Hökuməti bolşevizm və Ukrayna qoşunları yürüdü öününlə almağa qədr olmayacaqdır. Əhali, xüsusən tatarları miyanında [arasında] həyəcən müşahidə olunmaqdadır. Başqa millətlər tatarları sevmirlər. Velikoruslardan mütaşəkkil Krım Hökuməti isə hər halda Krımı səbiq sahiblərinə (Rusiyyəyə) təpsirəmə qəzirdir.

GÜRCÜSTANDA

Tiflis – 4 təşrinsani [noyabr]. Gürcüstan Hökumətinin hərbi dairələrinə verdiyi əmri mövcübinca [əmrinə əsasən] təşrinsaninin 2-sindən etibarən Gürcüstanın bütün dəmiryolları və Poti limanı idarəyi-örfiyyəyi-əşəriyyəyə [fövqələdə vəziyyət rejimi] altında elan edilir.

Gürcüstan Parlamento iclasında Məclisi-Müəssisən [Təsisçilər Məclisi] seçkiləri məsələsi müzakirə edildi, bu əşğıdə yazılan layihə qəbul edilmişdir:

1 – Məclisi-Müəssisən üzvləri ümum əhali tərəfindən müsəvi [bərabər] nümayəndəlik əsasıyla bərabər, müstəqim [birləşmə] və gizli səs ilə intixab olunmalıdır [seçilməlidir].

2 – Məclisi-Müəssisən seçkiləri üçün bütün Cümhuriyyət üçün bir seçki nəhiyəsi təyin edilir. Məclisi-Müəssisən üzvləri 190 nəfər olmalıdır. Seçkilərdən ötrü Cümhuriyyət əlahiddə seçki hissələrinə təqsim edilir [bölinür].

3 – Məclisi-Müəssisən seçkilərində 19 sininə [yaşına] çatmış olan Cümhuriyyət arvad və kişiləri iştirak edəcəklərdir. Orduada olanlar isə seçkiyə iştirak edərlər, faqət seçilə bilməzlər.

Sosial-demokratlar təklif edirlər 20 yaş təyin edilsin. Bu maddə sosial-demokratların təshih [düzəlişi] ilə qəbul olunur.

İANƏ

Göyçay qazısı Məhmud əfəndi mərifətiylə [vasitəsilə] övladi-şühədayə [şəhid övladlarına] iana olan, Göyçay əhəlisi tərəfindən cəmə edilən səkkiz min iki yüz altmış manat Qafqaziyyə müftüsü vasitəsilə Azərbaycan Ordusu Şöbəyi-məxsusə [Xüsusi şöbə] müdiriyyətinə təslim edilmişdir.

İdarədən: Vətənin səlamət və istiqlalıyyəti və dinin vaqayəsi [qorunması; himayəsi] zimmində [yolunda] şahid olan qardaşlarımızın övlad və əyalına iana etdiklərindən dolayı Göyçay hamiyətməndənəna [qeyratlılarına] təşəkkür olunur.

ELANLAR

Xəzər Müstəhlikin İttifaqı
İdarəsi tərəfindən

Yekşənbə [bazar] günü təşrini-saninin [noyabrın] 10-unda saat 11-də İttifaqın idarəsində Qorçakovski caddədə Təsturovun evində istehlak cəmiyyətləri müvəkkillərinin iclası çağırılır. Baxılacaq məsələlər:

1) İttifaq ilə istehlak cəmiyyətləri ticarət əlaqəsinin həlli [mütəhəhid [birgə] əli şəraiti, hesab, maliyyə, rabitə və qeyrə [digər məsələlər]].

2) Cari məsələlər. İclas ikinci olduğundan nə qədər üzv hazır olarsa, qanuni sayılacaqdır.

242 1-1

Pyerin qadınlara məxsus
barbar dükkanı
“Bazil”

Ünvan: Qorçakovski caddədə nömrə 10.

254 1-1

“İttihad” məktəbi

Bu gündən etibarən açılmış. Yeni və keçən sənədəki kəndi şagirdlərini hər gün saat 9-dan 1-ədək məktəb idarəsində qeyd və qəbul edir. Dərslər isə 16 təşrini-sanidə başlanacaqdır.

Məktəb idarəsi.

250 3-1

Elan

1-inci Bakı zükur [oğlanlar] gimnaziası çocuqlarını türk dilində açılmış birinci ehtiyat [hazır]lıq sinfinə vermək arzusunda olan valideyndən bu barədə məktəbin dəftərxanasına ərizə vermələrini rica edir.

248 1-1

Diş müalicəxanası

S.M. İtkinin süni diş laboratoriyası

Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Təzə üsulla farfor və qızıl dişlər qon-darılması. Dişlərinin qaytdırmaq və diş qoydurmaq xəhisində olanlar səhər saat 9-dan bira və 4-dən 6-ya qədər qəbul olunur.

Ünvan: Bolşoy Marskoy küçədə 37 nömrəli ev, telefon 06-25.

208 25-12

Arvad diş həkimi Moiseyeva-Levin

Olqinski caddədə ev nömrə 5, 3-üncü mərtəbə, sağda. Telefon nömrə 06-23.

Dişlərə müalicə edir, çıxarır. Kaucuk və qızıl üzərində səbiq Berlin şəhər müalicəxanasının müdiri nəzarəti altında süni dişlər qayırılır. Qəbul edir: səhər saat 9-dan 1-ə kimi; axşam saat 5-dən 8-ə kimi.

216 25-14

Arvad diş həkimi Z. A. Şexter xan

REGIONLAR

Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Azərbaycanadakı səfiri Gəncədə olub

Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Fergus Auld Gəncəyə səfər edib. Səfər çərçivəsində səfir şəhər icra hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramovla görüşüb. Görüşdə bir sıra məsələlər müzakirə olunub.

Niyazi Bayramov qonağa qədim tarixə malik Gəncə haqqında ətraflı məlumat verib. Qeyd edib ki, Gəncə Azərbaycanın ikinci böyük şəhəridir və burada bir sıra sənaye müəssisələri fəaliyyət göstərir. Bu isə xarici investorların şəhərə cəlb olunmasına şərait yaradır. Gəncədə elm və təhsil sahəsinə də yətinəcə diqqət yetirildiyini bildiren ŞİH-nin başçısı vurğulayıb ki, şəhərdəki 3 universitet xarici ölkələrə tələbə və müəllim mübadiləsi aparır: "Bu da Böyük Britaniya ilə Gəncə arasında daha bir əməkdaşlığa yol açır". Niyazi Bayramov daha sonra qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə Gəncədə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı tərəfindən dəstəklənən Yaşıl Şəhər Fəaliyyət Planının hazırlanması istiqamətində işlər aparılır: "Böyük Britaniyanın "ATKINS Global" şirkətinin də bu layihəyə dəstək olduğunu bildirib. "Yaşıl şəhərlər" proqramı çərçivəsində icra olunacaq layihələr Gəncə şəhərinə on aktual ekoloji problemləri, iqlim dəyişikliyi risklərini müəyyən etmək və prioritetləşdirməkdə kömək edəcək".

Səfir Fergus Auld səmimi görüşə görə şəhər rəhbərinə minnətdarlığını bildirib və səfərin əsas məqsədinin ikitərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsi olduğunu qeyd edib. Diplomata vurğulayıb ki, Böyük Britaniyadakı ali təhsil müəssisələri ilə Gəncədə fəaliyyət göstərən

universitetlər arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasına dəstək olmağa hazırdır.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Fergus Auld, bp-nin vitse-prezidenti Bəxtiyar Aslanbəyli, "British Council" təşkilatının Azərbaycanı nümayəndəliyinin direktoru Nərgiz Hacıyeva və təşkilatın digər əməkdaşları Gəncə şəhəri səfərləri çərçivəsində Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində (ADAU) olmuşlar.

Qonaqlarla görüşən universitetin rektoru vəzifəsini icra edən Zəfər Qurbanov ADAU-nun maddi-texniki bazası, beynəlxalq əlaqələri və ikitərəfli diplom proqramları haqqında məlumat verib.

Səfir Fergus Auld Britaniyanın ali təhsil müəssisələri ilə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasına dəstək verməyə hazır olduğunu bildirib. Bəxtiyar Aslanbəyli isə bp-nin höyətə keçirdiyi layihələr və proqramlar haqqında məlumat verib, ADAU ilə birgə layihələrin həyata keçirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Qarşılıqlı əməkdaşlıq perspektivlərinin müzakirə olunduğu görüşdən sonra qonaqlar universitetin Aqrar fakültəsinin tədris binasında yerləşən laboratoriyalarla tanış olublar.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

◆ İlə yekun vurulur

Fermer əkir, biçir, yığır, tədarük edir. Sonra da artıqni satıb şəxsi qayğılarını həll edir. Ev-şik qurur, oğul evləndirir, qız köçürür, uşaq oxutdurur, imkanı çatırsa, kənd təsərrüfatı texnikası alıb təsərrüfatının imkanlarını genişləndirir.

Kəndli üçün başa çatan təqvim ilidir

Təsərrüfat ilininsə sonu olmur

O, həmçinin daha çox məhsul götürmək üçün yollar arayıb-axtırır, necə deyirlər, baş sındırır, gələn il nədən nə qədər ökəcəyini müəyyən edir. Torpağa qulluq etməyi, onu meliorativ cəhətdən yaxşılaşdırmağı da yaddan çıxarmır. Hələ nə qədər saymadığımız qayğılarla yaşayır bu günün fermeri.

Belələri iri kənd təsərrüfatı rayonu olan Cəlilabadda da çoxdur. Məhz onların əməyi sayəsində rayonda başa çatmasına az qalmış cari il kənd təsərrüfatının bütün sahələri üzrə böyük məhsul yetişdirilmişdir.

Məlum olduğu kimi, Cəlilabad taxılçıları həmişə başqalarına nümunə olmuşlar. Bu gün də elədir. Düzdür, keçən il rayonda keyfiyyətsiz toxumla bağlı məhsuldarlıq nisbətən aşağı olmuşdu. Lakin bundan ciddi nəticə çıxaran taxılçı fermerlər cari ilin payızını üçün keçən ilin payızında daha keyfiyyətli, yüksək reprodüksiyalı toxum səpdi.

Nəticəsi də yaxşı oldu, əkinçiləri sevindirirdi. Rayon üzrə 62 min hektardan 165 min 600 ton buğda, 13 min 250 ton arpa biçildi. Buğda əkilən sahələrin hər hektarının məhsuldarlığı 29,2, arpanınkı 25 sentner oldu. Fermerlərdən Lətif Ağayev, Həbib Mirzəyev, Xasay Rzaev və başqaları dəmyə şəraitində hər hektardan daha çox - 35 sentner məhsul götürdülər.

Payızın yağışlı keçməsinə baxmayaraq, indi hər yerdə taxıl səpinə aparılır. "Azərbaycanın Ukraynası" sayılan Cəlilabadda bu il 62 min 500 hektarda payızlıq taxıl əkinə aparılacaq. Deyişikən, öləmiş baş çıxaran fermerlər taxıl səpinə, demək olar ki, başa çatdırmaq üzrədirlər. Əkdikləri toxumun keyfiyyətini yoxlamaq üçün onu laboratoriyadan keçirmişlər. Əkinə 200-dən çox traktor, 100-dən

çox mala, 150 səpin aqreقاتı cəlb edilmişdir.

Digər sahələrdə də nəticələr oxşardır. Bu il rayon üzrə 1471 hektar bağdan 17 min 512 ton üzüm dərilmişdir. Kartofçuluğa gəldikdə, rayonda il ərzində 3 dəfə məhsul götürmək artıq ənənə halını almışdır. İlk yazda, aprel ayının əvvəlində sellofan örtük altına əkilən nübar kartof yığılan. Ondan bir qədər, təqribən 20-25 gün sonra açıq havada yetişdirilən məhsul bazarı çıxarılan. Üçüncü isə hazırda yığılan payızlıq məhsuldur. Cari il rayon üzrə 7 min 750 hektarda kartof əkilib-becərilib. Təxmini hesablamalara görə, həmin sahələrdən 149 min 180 ton yüksək keyfiyyətli kartof tədarük edilib.

Çiyələk yetişdirilməsi ilə rayonda 800-ə yaxın fermer məşğuldur. Bu il 607 hektar çiyələk sahəsindən 15 min 205 ton məhsul yığılıb. Bunlardan əlavə, cari il Cəlilabadda 3 min 398 ton noxud, 378 ton mərçi, 150 ton lərgə, 1350 ton qarğıdalı, 228 ton günəbaxan, 1706 ton bostan-tərəvəz məhsulları istehsal olunub.

Heyvandarlar da ili uğurla yekunlaşdırırlar. Son məlumata görə, rayonda 90,2 min iribaşlı, 109,6 min baş xırdabaşlı mal-qara var. İndiyə qədər heyvandarlar satışa 9 min 339 tonət, 54 min 621 ton süd, 217 ton yun çıxarmışlar. Quşların sayı isə 542,3 min başa çatmış, il ərzində 17 milyon

ədəddən çox yumurta əldə edilmişdir. Mal-qaranın və quşların qışdan sağlamlıq gümrah çıxarılması üçün rayonda kifayət qədər yem ehtiyatı yaradılmışdır.

Artıq qışın nəfəsi duyulmaqdadır. Buna baxmayaraq, Cəlilabad ərazisinə daxil olarkən hər tərəfdə qızgın iş getdiyini görürsən. Taxıl əkilir, kartof əkiləcək sahələrdə, çiyələklərdə, üzümliklərdə cari işlər aparılır. Eyni zamanda payızlıq kartof və kələm yığılır. Bütün bunlar göstərir ki, kəndli fermer üçün təqvim ili başa çatmaq üzrə olsa da, təsərrüfat ili davam edir.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Qusarın suvarma təsərrüfatı işçiləri yerli imkanlardan maksimum yararlanmağa çalışırlar

Hətta baharda qar əriyəndə ondan istifadə edilməsi nəzərdə tutulub

Bu il payız yağışlı keçir. Yaşıl adamlar isə deyirlər ki, əgər payızda yağış çox yağarsa, yaz və yay isti keçəcək. Amma bu, ehtimaldır. Bütün hallarda ehtiyatı əldən verməməlisən, xüsusən də səhərdən sudan gedirsən.

Dağların qoynunda məskən salmış Qusarda suyun qiymətini yaxşı bilirlər.

Baxmayaraq ki, bu regionda yağ, adətən, quraq keçirir. Keçən il də belə oldu. İyul və avqust aylarında yağan yağışlar dağlıq ərazilərdəki dəmyə sahələrinin karına gəldi, məhsul pis olmadı.

Qusar Suvarma Sistemləri İdarəsi rayondakı əkin sahələrinin suvarılmasını təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər

həyata keçirir. Qusar çay, Samur çay və Samur-Abşeron kanalından su götürən idarə 1580 kilometrlik təsərrüfatlararası, eləcə də daxili arx və kanallarla 29 min hektardan çox əkin sahələrinin suvarılmasını təmin edir. Bundan əlavə, Kuzunçuşlaq kəndində bir aqreقاتlı yeni nasos stansiyası inşa olunub. Yaxın zamanlarda daha bir neçə kənddə belə stansiyalar quraşdırılacağı nəzərdə tutulub. Ümumilikdə Qusarda 44 subartezian quyusu var. İlin sonunacan daha ikisinin qazılması planlaşdırılıb.

Hazırda Qusar çay, Samur çay və Samur-Abşeron kanalında təmir işləri aparılır. Suyun yuduğu beton plitələr yenilənir, suaxarları lildən təmir olunur. Hər iki çayda suyun səviyyəsini ətraf daşlıq əraziyə yamaq istiqamətində işlər görülür. Qazılan dərin kanallar hesabına suyun axını yaxşılaşdırılır, əkin sahə-

lərinə gedən su arxları genişləndirilir. Məlumdur ki, payız və yaz yağışları, adətən, betonların arasının torpaq sahələrini yuyur. Yuyulmuş ərazilər isə vaxtında təmir edilmədikdə suyun ətrafa yayılması güclənir. Ona görə də kanalların divar hissələri vaxtaşırı yoxlanılıb təmir olunur.

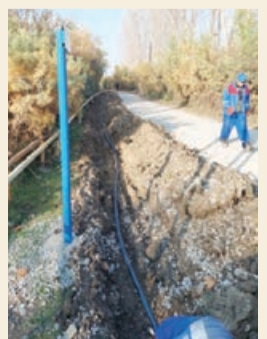
Yayda suvarma zamanı Samur və Qusar çaylarının səviyyəsi bir qədər aşağı düşür. Çətinlik yaranmasın deyə, idarə növbəlilik prinsipiəndə istifadə edir. Amma yaxın gələcəkdə bu problem həllini tapacaq. Belə ki, Qusar çayının Kuzun kəndi ərazisində böyük həcmli su anbarının tikintisi planlaşdırılır. Üstəlik, qar əriyəndə ondan istifadə edilməsi də nəzərdə var. Lakin qış irəliləyir. Qusarın qışı isə soyuq və qarlı keçir. Odu ki, su anbarlarına və kanallara gedən daş yığıcı arxlar qarlı örtülməmişdən öncə, yəni indiki təmir olunur.

Artıq Şahdağın zirvəsi qarlı örtülüb. Tezliklə ötkələri də ağ örtüyünü geyinəcək. Deməli, yazda su bol olacaq. Qalır ondan səmərəli istifadə etmək. Bu isə Qusar Suvarma Sistemləri İdarəsinin işidir.

Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Şəhid ailələrinin yaşadığı məhəlləyə içməli su xətti çəkilir

Göyçay rayonunun Alpout kəndində şəhid ailələrinin yaşadığı məhəlləyə içməli su xətti çəkilir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Birləşmiş Sukanal" MMC-nin Göyçay Sukanal Sahəsinin İstismar qrupu tərəfindən çəkilən 1610 metr uzunluqda yeni su xətinin inşası başa çatıb, hazırda bu-laqların quraşdırılması işləri davam etdirilir. Həyata keçirilən yeni layihə ilə şəhid ailələri ilə yanaşı, həmin xətt üzərində yerləşən digər kənd sakinlərinin də içməli suya tələbatı təmin olunacaq.

◆ "Made in Azerbaijan"

Qazaxda istehsal olunan mebellərin sorağı uzaq ölkələrdən gəlir

Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafı, ölkə iqtisadiyyatının ixrac qabiliyyətinin artırılması və regionlarda məşğulluğun təmin olunması istiqamətində məqsədyönlü addımlar atılır. İnəmlə demək olar ki, bu addımların konkret nəticələri də var.

Qazaxdakı "Saloglu" mebel fabrikinin istehsal etdiyi mebellərə tələbat həm ölkənin daxilində, həm də xaricə dəildən-ile artır. Bunun əsas səbəblərindən biri, təbii ki, istehsal olunan məhsulların keyfiyyətinə görə dünya standartlarına cavab verməsidir.

2000-ci ildən fəaliyyət göstərən fabrikin qərb bölgəsinin ən böyük rəqəbatqabiliyyətli müəssisələrindən biridir. Bu gün "Saloglu" 22 illik fəaliyyəti dövründə yerli mebel istehsalı sahəsində öz sözünü deməklə bərabər, xarici bazarlarda da "Made in Azerbaijan" brendini layiqin-

cə təmsil edir. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin 2004 və 2016-cı illərdə fabrikdə olması, onun fəaliyyəti ilə maraqlanması təsəddüfi deyil.

Müəssisə ötən dövrdə istehsal sahələrini genişləndirmiş, nəticədə 2500-ə yaxın yeni iş yeri açmışdır. 2016-cı ildə isə "Venzana" layihəsi çərçivəsində Prezident İlham Əliyevin təməlini qoyduğu tikinti sahəsinə uğurla başa çatmışdır. Qeyd edək ki, "Venzana" təkcə böyük bir fabrikin ərşəyə gəlməsi demək deyil, eyni zamanda bölgədə işsizliyin aradan qaldırılmasına reallaşdırılan ən uğurlu layihələrdən biridir.

S.ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

İdman kəndə gəlir

AFFA-nın, Uşaq Gənclər Futbol Federasiyasının və Törtər Rayon İcra Hakimiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə Törtər Olimpiya İdman Kompleksində "Kəndlərdə idmanı inkişaf etdirək" layihəsi üzrə növbəti tədbir keçirilmişdir.

Tədbirdə Törtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədov, AFFA-nın vitse-prezidenti, Uşaq Gənclər Futbol Federasiyasının prezidenti, Milli Məclisin deputatı Rauf Əliyev və Milli Məclisin deputatı Sabir Hacıyev iştirak etmişlər.

Müstəqim Məmmədov layihənin əhəmiyyətindən, ölkəmizdə idmana göstərilən diqqətdən danışıqdan sonra 44 günlük Vətən müharibəsindən söz açmışdır. Bildirmişdir ki, Azərbaycan Ordusu Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Vətən müharibəsi ilə hər bir tarixin yeni və şanlı salnaməsini yazdı. Rəşadətli ordumuzun şücaəti, Vətən torpaqları uğrunda apardığı ölüm-dirim savaşı sayəsində ərazi bütövlüyümüz bərpa olundu, haqq, ədalət öz yerini tapdı. Vətən müharibəsi dövründə düşmənin dəfərlə Törtər şəhəri də daxil olmaqla 40 yaşayış məntəqəmizə 16

min 277 top, tank, qrad mermisi, 21 qadağan olunmuş raket atmasını xatırladan M.Məmmədov demişdir ki, düşmənin təxribatlarına baxmayaraq, tərtərlilər bir gün də öz doğma yurdlarını və ev-şiklərini tərk etməmiş, evləri dağılsa da, şəhidlər versə də, ön cəbhədə olduğu kimi, arxa cəbhədə də qəhrəmanlıq, şücaət göstərmişlər.

Sonra Rauf Əliyev layihə haqqında məlumat verərək növbəti tədbirlərdəki, bu layihə Prezident İlham Əliyevin 25 dekabr 2019-cu il tarixində Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsində idmançılarla görüşü zamanı kəndlərdə idmanın inkişafına dair verdiyi tövsiyələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində atılmış addımdır. Sabir Hacıyev isə çıxışında Azərbaycanda idmanın inkişafının dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olduğunu vurğulayıb, Azərbaycanın hər yerində müasir idman komplekslərinin istifadəyə verildiyi qeyd edilmişdir.

Sonda layihə çərçivəsində tədbirdə iştirak edən 50 məktəbli uşağa idman geyimləri və toplar hədiyyə olunmuşdur. Gənc futbolçular isə cavabında bacarıqlarını nümayiş etdirmişlər.

Lazım QULİYEV,
"Azərbaycan"

Həftəsonu Bakı və Abşeronda növbəti "Kənddən şəhərə" yarmarkaları keçiriləcək

Dekabrın 3-4-də Bakı və Abşeronda "Kənddən şəhərə" yarmarkaları keçiriləcək. Yarmarkalarda yerli kənd təsərrüfatı və qida məhsulları birbaşa fermerlər tərəfindən satışa çıxarılaçaq.

Budəfəki yarmarkalarda ümumilikdə 40-dan artıq regiondan 80-ə yaxın fermer iştirak edəcək. Fermerlər 80-dən artıq çeşid-

də kənd təsərrüfatı və qida məhsullarını satışa çıxaracaqlar.

Yarmarkalar aşağıdakı ünvanlarda fəaliyyət göstərəcək:

- Nərimanov rayonu, Fətəli xan Xoyski küçəsi, 5 ("Gənclik" metrostansiyasının yaxınlığında)
- Xırdalan şəhəri, Heydər Əliyev prospekti, 41A

Ötən günün nəticələri

D qrupu
Avstraliya-Danimarka **1:0**
Tunis-Fransa **1:0**

1 dekabr təqvimi

F qrupu
Xorvatiya-Belçika (19:00)
Kanada-Mərakeş (19:00)
E qrupu
Yaponiya-İspaniya (23:00)
Kosta Rika-Almaniya (23:00)

Lui van Qal yenə narazıdır

Niderland millisinin baş məşqçisi Lui van Qal "DÇ-2022"nin qrup mərhələsinin 3-cü turunda Ekvadora qalib gələrək (2:1) 1/8 finala vəsiqə qazanmaları barədə danışdı.

Mütəxəssis qələbəyə baxmayaraq, bəzi futbolçuların formasının yaxşı olmadığını deyib: "Biz topa Ekvadordan daha çox sahib idik. İki baxımlı qol vurduq. Ancaq bəzi futbolçuların oyun forması hələ də yaxşı deyil. Memfis Depay da qələbədə əsas rol oynadı. Onun oyunundan razıyam. Amma 2 aya yaxındır ki, oynadığı üçün onun qayğısına qalmalıyıq. Dünya çempionu olmaq istəyirsinizsə, Depay oynamalıdır.

Ən vacib olan isə növbəti mərhələyə müsbət aura ilə davam etməyimizdir. Kodi Qakpo gəncdir və o, gələcəkdə böyük ulduz olmaq üçün hər şeyə malikdir".
Qeyd edək ki, Niderland "DÇ-2022"nin 1/8 final mərhələsinə A qrupunun lideri kimi adlayıb. Komanda bu mərhələdə B qrupunun 2-cisi ABS-lə qarşılaşacaq.

Sisse qələbəni Maneyə həsr etdi

Seneqal millisinin baş məşqçisi Aliu Sisse "DÇ-2022"nin qrup mərhələsinin 3-cü turunda Ekvadora qalib gələrək (2:1) 1/8 finala vəsiqə qazanmaları barədə danışdı.

O deyib: "İndi bizim üçün yeni çempionat başlayır. Qarşıda ağır matçlar var. Biz isə əldə etdiklərimizlə kifayətlənməyəcəyik. Yarışın növbəti mərhələsində rəqibin kim olmasının fərqi yoxdur. Ən yaxşı komandanı da məğlub etməlisən. Buradakı bütün rəqib komandalar çox yaxşıdır. Futbolçularımızı tanıyıram və onlara inanıram. Onlar Ekvadorla matçda sükut etdilər ki, lazım olan anda təzyiqin öhdəsindən gəlməyi bacarırlar. Bu bacarıq pley-offda bizim üçün çox faydalı olacaq".

Sisse onu da bildirdi ki, qələbəni yığmanın zədə səbəbindən qrup mərhələsində iştirak edə bilməyən üzvü Sadio Maneyə həsr edir: "Bu qələbəni ölkəmiz üçün möhtəşəm işlər görən, amma burada olmayan birinə - Sadio Maneyə həsr etmək istəyirəm".

Qeyd edək ki, Seneqal yığması tarixində 3-cü dəfə Dünya çempionatında iştirak edir. Seneqal 2002-ci ildə 1/4 finala yüksəlib, 2018-ci ildə isə qrupdan çıxıb. 2002-ci ildəki mundial zamanı Seneqal komandasının kapitanı olan Sisse 2015-ci ildən millini çalışdırır.

Dünya Qətərdə keçirilən mundialda daha bir qrupda mübarizəyə yekun vurulub. Günün ilk iki oyunu D qrupunda baş tutub. Son dünya çempionu Fransa Tunislə qarşılaşdı.

1/8 finala vəsiqəni təmin edən Didye Deşamın yetirmələri bu qarşılaşmada da favorit idi. Qrupdan çıxmaq üçün yalnız nəzəri şanslara malik afrikalılar isə arzularını reallaşdırma bilməyiblər. Tunis yığması 1:0 hesablı qələbəyə baxmayaraq, qrupda qalıb.

Fransa buna qədər 15 dəfə dünya çempionatlarında iştirak edib. 2018-ci il Rusiya mundialının da qalibi olan fransızlar 1998-ci ildə də dünya çempionu adını qazanıb.

Ünvanlı Fransa tarixinin 3 qızıl dövrü olub. 1980-1990, 2000-2010 və 2010-2020-ci illər. "Xoruz"lar 1930-cu ildə keçirilən ilk dünya çempionatında iştirak etmiş dörd Avropa komandasından da biridir. Milli ilk böyük uğuruna 1958-ci ildə imza atıb. Raymond Kopa və Cast Fontenin rəhbərlik etdiyi yığma dünya çempionatında üçüncü yeri tutub.

İkinci qızıl dövr - 1990-2000-ci illər aralığında Zinəddin Zidan və Didye Deşamın ulduzlaşdığı vaxtlarda "Les Blues" 1998-ci ildə dünya çempionatını, 2000-ci ildə isə

Avropa çempionatının qalibi olub. 2006-cı ildə milli mundialın finalında İtaliyaya penaltılarda uduzub. "Xoruz"ların heyətinin

başqa, yığmada "Barselona"dən Osman Dembele, "Atletiko"dən Antuan Qrizmann, "Milan"dən Olivye Jiru kimi ulduz futbolçular çıxış edir. Komandanın ən yaşlısı "Renn"dən Stiv Mandanda (37),

döyəri 886 milyon avrodur. Komandaya Didye Deşam rəhbərlik edir. 2012-ci ildən "mavilor"i çalışdıran mütəxəssisin sözləşməsi dünya çempionatının sonuna qədərdir.

Millinin ən dəyərli futbolçusu Kilian Mbappedir. 23 yaşlı hücumçunun qiyməti 150 milyon avrodur. B u n d a n

ən gənci isə "Real"dən Eduardo Kamavingqadır (19).

Tunis millisinin heyətinin dəyəri 65,95 milyon avrodur. Komandanın ən bahalı futbolçusu Ellyes Şkridir. "Köln"də çıxış edən yarımmüdafiəçinin dəyəri 13 milyon avrodur. Millini Cəlal Kadri çalışdırır. Qrupun digər oyununda isə Avstraliya millisi Dani

Fransa	3	2	0	1	6-3	6
Avstraliya	3	2	0	1	3-4	6
Tunis	3	1	1	1	1-1	4
Danimarka	3	0	1	2	1-3	1

markanı məğlub edib - 1:0. "Yaşıl qitə" təmsilçisi Fransanın ardından qrup ikincisi 1/8 finala yüksəlib.

Xatırladaq ki, danimarkalılar 1986-cı ilə qədər dünya çempionatlarına vəsiqə qazana bilməyiblər. "Qırmızı-ağlar" həmin il iştirak etdiyi mundialı 9-cu sırada tamamlayıb. Günümüzdə qədər isə 5 mundiala vəsiqə qazanan Danimarkanın ən böyük uğuru 8-lik olub. Yığma 1998-ci ildə bu nailiyyətə imza atıb. "Danimarkalı dinamitlər" adlandırılan milli komandanın beynəlxalq arenadakı ən böyük uğuru 1992-ci ildə təşkilatçı Danimarka

gənc oyunçu isə 19 yaşlı forvard Rasmus Höylüddür (19). Millidə "Barselona"dən Andreas Kristensen, "Milan"dən Simon Kyaer, "Manchester Yunayted"dən Kristian Eriksen, "Sevilya"dən Kasper Dolberq kimi tanınmış futbolçular yer alır.

Qeyd edək ki, Avstraliya milli idman tarixində 6 dəfə dünya çempionatlarında iştirak edib. Yığmanın mundiallardakı ən böyük uğuru 2006-cı ildə qrup mərhələsindən çıxmaq olub. Komanda bundan başqa iştirak etdiyi bütün dünya çempionatlarında qrupdan çıxıb.

Avstraliya yığması 1 dəfə Asiya Kubokunun, 4 dəfə isə Okeaniya Konfederasiyası Kubokunun qalibi olub. "Futbolçular"ın ən böyük hesabı qələbəsi 2001-ci ildə qeydə alınıb. Yığma Samoa millisini 31:0 hesabıyla məğlub edib. Ən böyük hesablı məğlubiyyət isə 1955-ci ildə Cənubi Afrika ilə oyunda qeydə alınıb - 0:8.

Avstraliya millisinin heyətinin dəyəri 40,33 milyon avrodur. Ən bahalı futbolçu yarımmüdafiəçi Aaron Moy ("Seltik") və qapıcı Matyu Rayandır ("Kopenhagen"). Hər iki futbolçunun qiyməti 5 milyon avrodur.

İngiltərə millisinin kapitanı Harri Keyn yığmanın sabiq üzvü David Bekhem rekordunu təkrarlayıb. 29 yaşlı hücumçu qrup mərhələsində 3 məhsuldar ötürmə ilə yadda qalıb. 2002-ci ildə keçirilən mundialda Bekhem də üç assist müəllifi olub. Qeyd edək ki, 7 xalla qrup lideri olan İngiltərə 1/8 finalda Seneqalla üzvə gələcək.

Keyn Bekhem rekordunu təkrarladı

"DÇ-2022"nin qrup mərhələsinin 3-cü turunda Seneqala uduzaraq mundialda mübarizəni dayandıran Ekvador millisinin üzvü Enner Valensiya məyusluğunu gizlədə bilməyib.

Qol.az xəbər verir ki, 33 yaşlı hücumçu matçın (1:2) final fitinin ardından ağlayıb. Valensiya komandasının məğlubiyyəti və mund

dial ilə vidalaşmaları haqda isə bu sözləri deyib: "Gözləntiləri qarşılaya bilməyirdik. Bu bizim üçün çox çətin bir andır. Belə olacağını gözləməyirdik. Bu günə qədər bacardığımız şeylərə görə xoşbəxt və həyəcanlı idik. Amma bu gün bacarmadıq..."

Qeyd edək ki, Enner Valensiya "DÇ-2022"də 3 qola imza atıb. O, ilk turda Qətərlə görüşdə (2:0) dubl edib və 2-ci turda Niderlandla matçda (1:1) 1 qol vurub. Valensiya Kodi Qakpo (Niderland), Kilian Mbappe (Fransa) və Markus Reşfordla birgə bu mundialın bombardirlərindən biri idi.

Valensiyanın gözyaşları

Pulişiç şoku

Srağagün "DÇ-2022"nin 3-cü turunda İranla oyunda zədələnən ABS millisinin üzvü Kristian Pulişiç-in durumu açıqlanıb.

ABS Futbol Federasiyasından verilən məlumata görə, İngiltərənin "Çelsi" klubunda çıxış edən yarımmüdafiəçiyə çanaq sümüyünün özəlməsi diaqnozu qoyulub. Onun dekabrın 3-də 1/8 finalda Niderlandla keçiriləcək görüşü buraxacağı gözlənilir.

Qeyd edək ki, İranla oyunda qələbə qolunu vuran futbolçu həmin epizodda rəqib qapıcı ilə toqquşub. O, görüşdən dərhal sonra xəstəxanaya aparılıb.

Müller 8:0-ıq nəticəyə inanmır

Almaniya millisinin hücumçusu Tomas Müller cari mundialın 3-cü turunda Kosta Rika ilə keçiriləcək oyun haqda fikirlərini bildirib. O, ölkəsinin mətbuatına açıqlamasında onlara lazım olan böyük hesablı qələbənin çətin olacağını bildirib:

"Biz favoritik. Qalib gəlmək üçün oynamalıyıq. Çünki pley-offa çıxmaq şansımız var. Nəyə qadir olduğumuzu göstərməliyik. Səkkiz qolluq qələbə bizə pley-offa zəmanət verimmi? Biz ən yaxşı oyunumuzu göstərmək niyyətindəyik, lakin Dünya çempionatında 8:0 hesabı ilə qalib gəlmək real görünmür".

Qeyd edək ki, Almaniya-Kosta Rika matçı bu gün keçiriləcək. Almaniya millisi 1 xalla qrup sonuncusudur. Komandanın qrupdan çıxmaq şansı öz əlində deyil. Bundeştim Kosta Rikaya qalib gəlsə belə, qrupdan çıxması Yaponiya-İspaniya oyununun nəticəsindən asılı olacaq.

"Yuxumuz bitdi"

İran yığmasının baş məşqçisi Karluş Keyruş Dünya çempionatının qrup mərhələsinin III turunda ABS-yə qarşı keçirdikləri oyunu şərh edib.

Portuqaliyalı mütəxəssis 0:1 hesabı ilə uduzaraq mundiala vidalaşdıqları matçla bağlı bunları deyib: "Futbol hər zaman qol vurmaya məcburdur. İlk hissə onlar, fasilədən sonra biz yaxşı oynadıq. Müdafiəmiz yaxşı performans göstərə bilmədi. Nəticədə yuxumuz bitdi". Keyruş İran futbolçusunun təhdid edilməsi iddialarına da münasibət bildirib: "Axaqlıqlar və yalanlarla dolu bir dünyada yaşayırıq. İki saat içində ağılsız bir şey reallağa çevrilir. Mən jurnalist deyiləm, amma belə şeylərdən dərş çıxarmalıyıq".

Qeyd edək ki, İran B qrupunu 3-cü sırada bitirib və mundiala vidalaşdı.

Benzema qayıda bilər?

Fransa millisinin baş məşqçisi Didye Deşam hücumçu Korim Benzemannın "DÇ-2022"də oynaya biləcəyi ilə bağlı yayılan iddialara münasibət bildirib. O deyib: "Benzema bu Dünya çempionatında oynayacaqmı? Mən belə düşünmürəm. Korim millidən gedəndə onunla danışmışıq".

Xatırladaq ki, Benzemannın sağalması gözlənilməyən daha sürətlə gedir. Bu həftənin ortalarına kimi hücumçu məşqlərə qayıda biləcək. Benzema Fransanın "DÇ-2022" üçün heyətdən formal olaraq xaric edilmədiyinə görə, onun yenə də Qətərə qayıda və turnirdə oynaya biləcəyi yazılmışdı. 34 yaşlı hücumçunun mümkün qayıdışı ilə bağlı qərar Fransa millisinin baş məşqçisi Didye Deşamın verəcəyi bildirilirdi.

İlk dəfə

Qətərdə keçirilən dünya çempionatının qrup mərhələsinin 3-cü turunun Almaniya-Kosta-Rika matçının hakimi açıqlanıb. Görüşü qadın referi Stefani Frappant idarə edəcək. Fransalı hakim mundial tarixində bir oyuna təyinat alan ilk qadın hakimidir.

Matç bu gün keçiriləcək.

Hazırladı: Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"

Ümid Azərbaycanadır

Avropa yaranmış böhrana görə ABŞ-ni ittiham edir

ABŞ şist sənayesindəki məhdudiyətlər səbəbindən yaxın illərdə neft hasilatı əhəmiyyətli dərəcədə artıra bilməyəcək.

Rusiya neftinə qoyulan embargo şəraitində, bu, yüksək qiymətləri saxlayacaq və 2023-2024-cü illərdə Moskva ya tədarükün azaldılmasını kompensasiya etməyə imkan verəcək. "InfoTEK" informasiya-analitik mərkəzinin icmalına əsasən, ən azı 2024-cü ildə növbəti prezidenti seçkilərinə və "yaşıl" gündəmdə baş verəcək yumşalmalara qədər ABŞ-də neft hasilatının ildə 5 faizdən çox artacağı proqnozlaşdırıla bilər.

Ekspertlərin qeyd etdiyi kimi, ABŞ əlavə olaraq strateji ehtiyatlardan neft vermək məcburiyyətində qalacaq, lakin ehtiyatlar nə qədər az olsa, OPEK də bir o qədər nüfuzlu olacaq və "satıcı bazarını" tamamilə ələ keçirəcək.

ABŞ-nin neft və qaz sənayesində şist istehsalı əsas rol oynayır. Məsələn, 2022-ci ilin sentyabrında qazılmış yeni quyuların demək olar ki, 90 faizi və ya 1,5 mini onun payına düşüb. Ancaq bu prosesin bir özəlliyi var - qazma həcmələrinin artması nisbətində təsiri. Bəzilər ki, artıq dörd ildən sonra quyuda hasilat pik göstəricilərin cəmi 5 faizini təşkil edir. Buna görə də istehsalçılar qiymətlərin yüksək olduğu dövrdə quyuları istismara verməyə meyillidirlər ki, hasilatın qısa pik həddi optimal bazar şəraiti ilə üst-üstə düşsün.

"Təhlükəsizlik yastığı" kimi Amerika şirkətləri qazılmış, lakin yarımçıq qalmış quyulardan istifadə edirlər ki, onlar da qısa müddətdə istismara verilə bilər. İcmal da qeyd edildiyi kimi, 2020-ci ilin iyulundan 2022-ci ilin oktyabrınadək onların sayı iki dəfə azalaraq 4,4 min ədədə düşüb.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, 2020-ci ildə baş vermiş iflas dalğasından sonra ABŞ-nin şist şirkətləri əhəmiyyətli dərəcədə artan mənbəyi investisiya proqramlarından, səhmdarlara göndərməyə üstün-

lük verirlər. Ona görə də istehsalın nayın bahasına olursa-olsun artırılması Amerika şist sənayesinin maraqlarına uyğun deyil. Bu arada, Avropa ölkələrinə hesab edirlər ki, son vaxtlar üzüləndikləri problemlər, o cümlədən enerji və iqtisadi böhranlara görə ABŞ məsuliyyət daşıyır. Bu barədə "Politico" qəzeti yazıb.

Qeyd olunur ki, Avropa siyasi elitaları yenidən öz "sevimli taktikasına" əl atıblar: onlar qitədə bəla başlayan kimi "Atlantikanın o biri tərəfinə işarə edirlər".

Qəzet yazır ki, indi Qərbi amerikalıların "qüdrətli dolları hər şeydən üstün tutmaqda" və Ukraynadakı müharibədən faydalanmaqda ittiham edir.

Eyni zamanda "Politico"-nun qeyd etdiyi kimi, belə bir mövqe tamamilə ədalətli sayıla bilməz, çünki böyük həcmdə qaz və silah satışı Amerika iqtisadiyyatı üçün dənizdə bir damladır.

Qazın bahalaşmasından narahat olan Avropa öz günahı üzündən Rusiya qazından asılı vəziyyətə düşdü və atom elektrik stansiyalarından imtina etdi. Bundan əlavə, ABŞ öz qazının 10 faizdən azını ixrac edir və Kiyevə hərbi yardımın böyük hissəsi Vaşinqton tərəfindən təminatlı həyata keçirilib.

Bildirilir ki, ABŞ-nin müdafiə podratçıları NATO üzvləri arasında silaha olan tələbatdan və ehtiyatların artırılması zərurətindən faydalanır, lakin Avropa ölkələri öz müdafiə sənayesinə kifayət qədər sərmayə qoysaydı, onların da şirkətləri bundan qazanc əldə edə bilərdi.

Göründüyü kimi, yaranmış çətin vəziyyəti bir daha dünyada Azərbaycan fak-

torunu gündəmə gətirir, Avropanın və digər özlilərin neft və qazla təmin edilməsində ölkəmizin rolunu qabarıq şəkildə nümayiş etdirir.

Bu günlərdə ABŞ-nin Astanadakı səfiri Daniel Rozenblüm bildirdi ki, Amerika enerji şirkətləri Qazaxıstan neftinin ixracının alternativ yollarının tapılması məsələsinə respublika hökuməti ilə fəal müzakirə edir. Bununla bağlı o, 2023-cü ilin əvvəlindən Qazaxıstan neftinin Azərbaycan ərazisindən neqliyə dair əldə olunan razılaşmaları xatırladı.

ABŞ səfirinin dediyinə görə, hazırda dünyadakı mürəkkəb vəziyyətə və Xəzər Boru Kəməri Konsorsiumunun işindəki problemlərə baxmayaraq, Qazaxıstanın ixrac üçün nəzərdə tutulan bütün enerji resurslarının Qərbi ölkələrinə çatmasına əmin olmaq xüsusilə vacibdir.

Öz növbəsində, Qazaxıstanın enerji naziri Bolat Aqçulakov bir müddət əvvəl bildirmişdi ki, Azərbaycan istiqamətində strateji enerji daşıyıcısının ixracının 6-6,5 milyon tona çatdırılması nəzərdə keçirilir: "Neft ixracının şaxələndirilməsi üçün xüsusi vətəni hazırlanır. Səhbat Aktau dəniz limanı vasitəsilə Bakı limanına, oradan isə Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri ilə uzanan istiqamətdən gedir. Həmçinin Bakı-Supsa bizim terminalımız olan Bakı-Batumi xətlərində. Üstəlik, Atraudan Batumiyə və Özbəkistana dəmir yolu ilə bir istiqamət var. Bundan əlavə, Çinə istiqamət var. Onların hamısı üçün hazırda neft ixracı potensialının genişləndirilməsi və artırılması istiqamətində işlər aparılır. O cümlədən indi bizim 2023-cü il yanvarın 1-dən Bakı-Tbilisi-Ceyhan vasitəsilə 1,5 milyon ton neft göndərilməsi ilə bağlı müqaviləmiz var. Bu həcm 6-6,5 milyon tona çatdırılması üzərində iş gedir".

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

"Azərbaycan" qəzetinə
abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatçıyı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Qaya" firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC	(012) 594-09-59
"Ziya" LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC	(055) 819-09-26

1 illik - 124,80 (yüz iyirmi dörd manat səksən qəpik) manat
6 aylıq - 62,40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat
3 aylıq - 31,20 (otuz bir manat iyirmi qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz,
(012) 539-59-33 nömrəli telefona zəng vura bilərsiniz.

1 Dekabr Ümumdünya QIÇS-lə Mübarizə Günüdür

Səssiz gələn mərəz

Azərbaycanın QIÇS-lə mübarizə tədbirləri beynəlxalq səviyyədə müsbət təcrübə kimi qəbul olunur

XX əsrin ən qorxulu xəstəliklərindən biri Qazanılmış İmmun Çatışmazlığı Sindrömu (QIÇS). QIÇS orqanizmin müdafiəsində rol oynayan mühüm hüceyrələri zədələyərək immunitet sistemini məhv edir, onu digər infeksiyalar qarşısında "silahsız" qoyur. Bununla da yoluxmuş şəxsin orqanizmi o qədər zəifləyir ki, adi soyuq-dəyməyə qarşı belə müqaviməti qalır.

İmmunçatışmazlığı virusu (İİV) Cənubi Amerikada yaşayan meymunlarda yaranan virusun mutasiyası nəticəsində emələ gəlib. İİV hazırkı formasına gələndə bir neçə mərhələ keçərək yalnız insan orqanizmi üçün spesifikləşdikdən sonra diqqəti cəlb edir. Sübut olunub ki, virusun spesifikliyi onun yoluxduğu canlının xromosom kompleksi ilə bağlıdır.

8425 nəfər vətəndaş rəsmi qeydiyyatdadır

Dünyada QIÇS-ə yoluxma halları durmadan artır. Buna görə də bütün ölkələrdə xəstəliyin tibbi və sosial aspektləri tədqiq olunur. Hazırda dünyada QIÇS-ə yoluxanların sayı 84,2 milyon, bu xəstəlik səbəbindən dünyasını dəyişənlərin sayı isə 40,1 milyondur. Yalnız ötən il bu xəstəlikdən 650 min insan vəfat edib.

Azərbaycanda QIÇS-ə ilk yoluxma 1987-ci ildə qeydə alınıb. Respublika QIÇS-lə Mübarizə Mərkəzindən verilən məlumata görə, hazırda bu virusla yaşayan 8425 Azərbaycan vətəndaşı rəsmi qeydiyyatdadır. Onlardan 69 faizi kişi, 31 faizi isə qadındır. Bu il 615 yeni yoluxma faktı qeydə alınıb.

İndiyədək 1234 vətəndaşımız bu xəstəlikdən vəfat edib.

QIÇS-ə
YOX DE!

Onlardan 84 faizi kişilərdir. Ölüm hallarının daha çox kişilərdə qeydə alınmasının səbəbi isə venadaxili inyeksiya narkotik istifadəsidir. Lakin son illərdə bu istiqamətdə aparılan tədbirlər nəticəsində bu yolla yoluxma bir qədər azalıb.

Ümumilikdə, İİV-ə yoluxma üzrə yaş kateqoriyasına nəzər yetirdikdə, infeksiyanın daha çox 25-49 yaş aralığında olan insanlar arasında yayılması müşahidə olunur. Xəstəliyi yoluxmalar daha çox cavan və orta yaş kateqoriyasında müşahidə olunur. Bu məqsədlə, Respublika QIÇS-lə Mübarizə Mərkəzi tərəfindən mübarizə tədbirləri çərçivəsində orta və ali təhsil müəssisələrində təhsil alan şagird və tələbələr üçün mütəmadi olaraq maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilir.

BMT-nin UNAIDS Birləşmiş Proqram Təşkilatının son məlumatına görə, QIÇS Azərbaycanın da daxil olduğu Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya regionunda hələ də yayılmaqdadır. Bu regionda İİV-ə yolu-

xanların sayı illərlə artır. Ölkəmiz bu siyahıda son yerlərdən birini tutur. 2022-ci ilin noyabr ayında Qlobal Fond tərəfindən Türkiyədə keçirilən beynəlxalq tədbirdə Azərbaycanın İİV infeksiyasına qarşı apardığı mübarizə tədbirləri, o cümlədən QIÇS-ə yoluxmuş şəxslərin müalicəyə cəlb edilməsi və əldə olunan uğurlu müalicəni özlərinin region ölkələri üçün müsbət təcrübə kimi təqdim olunub.

QIÇS İİV infeksiyasının son mərhələsidir

Respublika QIÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin Təşkilatı-metodika şöbəsinin müdiri Eldəniz Muradov bildirir ki, İİV-in diaqnostikası laborator, epidemioloji və klinik meyarlar əsasında aparılır: "Yalnız bu üç tip məlumatın mövcud olması, diaqnozu təsdiq etməyə əsas verir. Lakin təcrübə göstərir ki, hələ klinik simptomlardan heç biri özünü büruzə vermədiyi və epidemioloji meyarlar aşkarlanmadığı dövrdə, labo-

rator müayinə müsbət nəticə göstərir. Bu da o deməkdir ki, orqanizmdə İİV artıq mövcuddur və bədən ona qarşı immunitet reaksiyası göstərir, hətta eksicimlər yadırır".

E.Muradov qeyd edir ki, ÜST-nin tövsiyələri əsasında tərtib edilən Milli Protokol üzrə aparılan silsilə müayinələr İİV-ə yoluxmanı tam təsdiq etməyə imkan yaratdığına görə, laborator meyarlar İİV-in diaqnostikasında aparıcı, əsas və təsdiqləyici amil hesab olunur. Lakin müalicə virusdan tamamilə qurtulmağa imkan vermir: "Müasir antiretrovirus preparatları arsenalı orqanizmdə İİV-in inkişafını dayandırmasına baxmayaraq, virusların "özlərini kiçik sığınacaqlar tapmasıyla əlaqədar", bədəni onlardan təmizləmək iqtidarında deyil. Bu səbəbdən, preparatların təsiri daimi olmadıqda, onlar yenidən proliferasiya edir və hətta inkişafına maneə törətməmiş dərman təsirinə qurtulmaq üçün mutasiya edib, rezistent olurlar. Ona görə də preparatların qəbulu daimi və mütəmadi olmalıdır".

Eldəniz Muradov bildirir ki, QIÇS İİV infeksiyasının son və geridönməyən mərhələsidir: "Virus cinsi, hemotransmissiv yolla (qanla digərinin qan kontaktı) və anadan uşağa (hamilolik və doğuşdan sonra ana südü ilə qidalandırmaya) ötürülür. İİV-dən qorunmanın qaydaları isə olduqca sadədir. Stomatoloji, ginekoloji və kosmetoloji müayinə və müalicələr zamanı birləşmiş tibbi alətlərdən, dezinfeksiyaedici üsullardan istifadə olunmalıdır. İİV-li xəstələrlə əl verib görüşmək, qucaqlaşmaq, bir yataq və paltarından istifadə etmək təhlükəli deyil".

Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

İqtisadiyyat Nazirliyinin kollektivi nazirliyin Dağlıq Şirvan regional bölməsinin əməkdaşı Elman Əmrəhova anası

CEYRAN MƏMMƏDOVANIN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Elmira Süleymanova akademik

MUSA RÜSTƏMOVUN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznlə başsağlığı verir.

UNHCR
United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

Layihə təkliflərinin verilməsi üçün müraciət: No. RFP/AZE/014/2022

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının Azərbaycandakı Nümayəndəliyi

➤ **AZƏRBAYCANDA MƏCBURİ KÖÇKÜN VƏ MÜNAQİŞƏDƏN ZƏRƏR ÇƏKMİŞ ŞƏXSLƏR ÜÇÜN HÜQUQİ YARDIM VƏ MƏSLƏHƏT XİDMƏTİ**

fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün layihə təkliflərinin qəbul edir.

- Tender ölkə daxildir.
- Ətraflı məlumatı <http://www.azerweb.com> və ya <https://azerbaijan.un.org/en/208715-rfp-provision-legal-aid-and-counselling-idp-and-other-conflict-affected-individuals> internet sahifəsindən əldə edə bilərsiniz.
- Sualların qəbulu üçün son tarix 29 noyabr 2022-ci il Bakı vaxtı ilə saat 23:59-dur.
- 12 dekabr 2022-ci il Bakı vaxtı ilə saat 23:59-a** qədər daxil olan təkliflər etibarlı sayılacaq.

UNHCR
United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés

Request for Project Proposal: No. RFP/AZE/014/2022

The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees in Baku, Azerbaijan invites you to submit project proposals on:

➤ **PROVISION OF LEGAL AID AND COUNSELLING TO IDP AND OTHER CONFLICT-AFFECTED INDIVIDUALS IN AZERBAIJAN.**

- The tender is open at a country level.
- For details, please visit <http://www.azerweb.com> or <https://azerbaijan.un.org/en/208715-rfp-provision-legal-aid-and-counselling-idp-and-other-conflict-affected-individuals> website.
- The deadline for receipt of questions is 23:59 hrs. BAKU time on 29 November 2022.
- Offers should be submitted by **12 December 2022 at 23:59 hours** Baku time.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 ilə bağlı son vəziyyət

Ümumi	Bu gün 30.11.2022
Ümumi yoluxanların sayı	824 337
Yeni yoluxanların sayı	49
Ümumi sağalınların sayı	814 103
Yeni sağalınların sayı	50
Aktiv vəziyyətdə sayı	254
Bu günkü test sayı	1 784
Ümumi ölümlərin sayı	9 980
Bu günkü ölümlərin sayı	2

KoronaVirus

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 əleyhinə aparılan vaksinasiyaya ilə bağlı son vəziyyət

Ümumi	Bu gün 30.11.2022
Vaxtdan vaxtına ümumi sayı	13 922 356
1-ci doza vaxtdan vaxtına sayı	5 392 844
2-ci doza vaxtdan vaxtına sayı	4 873 962
3-üncü doza vaxtdan vaxtına sayı	3 391 605
Həftəlik vaxtdan vaxtına sayı	263 945
Gün ərzində vaxtdan vaxtına sayı	571
1-ci doza vaxtdan vaxtına sayı	199
2-ci doza vaxtdan vaxtına sayı	130
3-üncü doza vaxtdan vaxtına sayı	195
Həftəlik vaxtdan vaxtına sayı	47

KoronaVirus

BAŞ REDAKTOR
Bəxtiyar SADIQOV

Ünvan
AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, 11 mərtəbə
e-mail: secretary@azerbaijan-news.az, az.reklam@mail.ru, azerbaijan-news@mail.ru, www.azerbaijan-news.az

Telefonlar
Qəbul otağı - 539-68-71,
Baş redaktor müavinləri - 538-86-86, 434-63-30, 539-72-39,
Məsul katib - 539-43-23,
Məsul katib müavinləri - 539-44-91,
Parlament və siyasət şöbəsi - 539-84-41, 539-21-00,
İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,

Beynəlxalq həyat, idman və informasiya şöbəsi - 539-63-82, 432-37-68
İnformasiya şöbəsi - 538-56-60
İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Fotolillüstrasiya şöbəsi - 538-84-73,
Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
Mühasibatlıq - 539-59-33

Qeydiyyat nömrəsi 1
"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb nəşrə hazırlanmış, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-də çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda sənədlərlə bərabər, dərc üçün göndərilən digər yazılarda fikirlər də Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir
Əlyazmalara cavab verilmir və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik qəzet
Tiraj 6484
Sifariş 3385
Qiyməti 40 qəpik